

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA
BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**ORTAOKUL 6. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN YAKIN
ÇEVRE FARKINDALIĞININ İNCELENMESİ:
KAYSERİ İLİ ÖRNEĞİ**

**Hazırlayan
Berat Nazlı ŞAHİN**

**Danışman
Prof. Dr. Mustafa ÖZTÜRK**

Yüksek Lisans Tezi

**Ağustos 2022
KAYSERİ**

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA
BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**ORTAOKUL 6. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN YAKIN
ÇEVRE FARKINDALIĞININ İNCELENMESİ:
KAYSERİ İLİ ÖRNEĞİ**

**Hazırlayan
Berat Nazlı ŞAHİN**

**Danışman
Prof. Dr. Mustafa ÖZTÜRK**

**Ağustos 2022
KAYSERİ**

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel etik kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir bilimsel çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

Berat Nazlı ŞAHİN

İmza

YÖNERGEYE UYGUNLUK

Ortaokul 6. Sınıf Öğrencilerinin Yakın Çevre Farkındalığının İncelenmesi: Kayseri İli Örneği adlı Yüksek Lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi' ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Berat Nazlı ŞAHİN

Danışman

Prof. Dr. Mustafa ÖZTÜRK

KABUL VE ONAY

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Berat Nazlı ŞAHİN'in hazırladığı **Ortaokul 6. Sınıf Öğrencilerinin Yakın Çevre Farkındalığının İncelenmesi: Kayseri İli Örneği** başlıklı bu çalışma jürimiz tarafından **Türkçe ve Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı Prof. Dr. Yasin DOĞAN

Jüri Üyesi (Danışman) Prof. Dr. Mustafa ÖZTÜRK

Jüri Üyesi Dr. Öğr. Üyesi Neşet MUTLU

Bu tez Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri üyeleri tarafından ... / ... / tarihinde uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunca ... / ... / tarihi itibarıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Hüseyin ARAK
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın hazırlanmasında birçok değerli insanın katkıları bulunmaktadır. Çalışmam boyunca bana yol gösteren, tez konusunun belirlenmesinde ve tez hazırlık sürecinde kıymetli bilgi, tecrübesini benden esirgemeyen değerli ve kıymetli hocam Prof. Dr. Mustafa ÖZTÜRK'e teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmanın anket sonuçlarının analiz kısmında bana yardımcı olan, değerli tavsiye ve katkılarından dolayı Dr. Öğr. Üyesi Neşet MUTLU hocama çok teşekkür ederim. Yüksek lisans eğitimime katkıları olan Prof. Dr. Cevdet KIRPIK ve Prof. Dr. Abdullah SAYDAM hocalarıma da ayrıca teşekkür ederim.

Her zaman destekleriyle yanımda olan, emek veren, yetiştiren anneme ve babama, aldığım kararlarda beni destekleyen fedakârlıklarını benden esirgemeyen kıymetli eşime, ayrıca sonsuz sevgisiyle bana güç veren kızıma çok teşekkür ederim.

Berat Nazlı ŞAHİN

Ağustos 2022, KAYSERİ

ÖZ

ORTAOKUL 6. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN YAKIN ÇEVRE FARKINDALIĞININ İNCELENMESİ: KAYSERİ İLİ ÖRNEĞİ

Berat Nazlı ŞAHİN

Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Ağustos, 2022

Danışman: Prof. Dr. Mustafa ÖZTÜRK

Öğrencilerin yaşadıkları mekânı bilmeleri ve tanımaları çevre bilincinin ve yakın çevre farkındalığının oluşması için önemlidir. Bu kapsamda çalışmanın amacı ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin yakın çevre farkındalıklarını demografik değişkenler bakımından incelemektir. Nicel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada araştırmacı tarafından geliştirilen anket yardımıyla veriler toplanmıştır. Anket, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 4 ve 5. sınıf “İnsanlar Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında yer alan kazanımlar dâhilinde hazırlanmıştır. Araştırma 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Kayseri ili merkez ilçelerinde MEB’e bağlı farklı sosyo-ekonomik düzeydeki beş ortaokulda 6. sınıf 452 öğrenciyle yürütülmüştür. Veriler SPSS 20 yardımıyla frekans, yüzde ve ki-kare analizlerine göre tablolastırılmıştır. Çalışma sonuçlarında Öğrencilerin çoğunlukla yakın çevrelerinde yer alan mekânları bilme durumlarına ilişkin farkındalıklarının olduğu ancak bu mekânların ziyaret edilme durumlarının ise beklenenden daha az gerçekleştiği belirlenmiştir. Öğrencilerin temel bilgiler açısından ise yetersiz oldukları görülürken yakın çevrede yer alan mekânları çoğunlukla aileleri veya çevrelerinden öğrenmiş oldukları, mekânlara büyük oranda aile ve akrabalarıyla gittikleri tespit edilmiştir. Bu bağlamda sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin yakın çevre farkındalıkları ve öğretimine ilişkin eğitimler düzenlenebilir. Ders kitapları ve Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı arasındaki kopukluğu giderecek şekilde Talim Terbiye Kurulu ve kitap yazarları ekseninde çalışmalar yürütülmesi, okul dışı öğrenme etkinlikleri ve arazi çalışmalarının artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: coğrafya öğrenimi, sosyal bilgiler, yakın çevre farkındalığı, 6.sınıf öğrencileri

ABSTRACT

THE ANALYSIS OF THE MIDDLE SCHOOL 6TH GRADE STUDENTS' NEAR ENVIRONMENT AWARENESS: THE SAMPLE OF KAYSERİ PROVINCE

Berat Nazlı ŞAHİN

Erciyes University, Institute of Educational Sciences

Master's Thesis, August, 2022

Supervisor: Prof. Dr. Mustafa ÖZTÜRK

It is important for students to know and recognize the place they live in for the formation of environmental awareness and awareness of the immediate environment. In this context, the aim of the study is to examine the awareness of the close environment of middle school 6th grade students in terms of demographic variables. In this study, in which quantitative research method was used, data were collected with the help of a questionnaire developed by the researcher. The questionnaire was prepared within the scope of the acquisitions in the "People, Places and Environments" learning area of the 4th and 5th grade Social Studies Curriculum. The research was carried out with 452 6th grade students in five secondary schools of different socio-economic levels affiliated to the Ministry of National Education in the central districts of Kayseri province in the 2021-2022 academic year. The data were tabulated according to frequency, percentage and chi-square analysis with the help of SPSS 20. In the results of the study, it was determined that the students were mostly aware of their knowledge of the places in their immediate surroundings, but the visitation of these places was less than expected. While it is seen that the students are insufficient in terms of basic information, it has been determined that they mostly learned about the places in the close environment from their families or their surroundings, and that they mostly went to the places with their families and relatives. In this context, trainings can be organized for classroom and social studies teachers' awareness of the immediate environment and their teaching. It is recommended to carry out studies on the axis of the Board of Education and the book writers, to increase the out-of-school learning activities and field studies in a way to eliminate the gap between the textbooks and the Social Studies Curriculum.

Keywords: awareness of the immediate environment, geography learning, social studies, 6th grade students

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK.....	i
YÖNERGEYE UYGUNLUK.....	ii
KABUL VE ONAY	iii
ÖNSÖZ	iv
ÖZ	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xvii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	xviii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu ve Araştırmanın Amacı	2
1.1.1. Problem cümlesi	3
1.1.2. Alt problemler.....	3
1.2. Araştırmanın Önemi	3
1.2.Sınırlılıklar	5
1.4. Varsayımlar	5
1.5. Tanımlar	5
BÖLÜM II.....	7
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7

2.1. Temel Kavramlar.....	7
2.1.1. Sosyal bilgiler dersi	7
2.1.1.1. Sosyal bilgiler dersinin amacı ve önemi	8
2.1.2. Coğrafya	9
2.1.2.1. Coğrafyanın amacı ve önemi	10
2.1.3. Çevre.....	11
2.1.3.1. Yakın çevre ve yakın çevre farkındalığı	11
2.2. Sosyal Bilgilerde Coğrafya ve Çevre Öğretimi.....	12
2.2.1. Coğrafya eğitimi	12
2.2.2. Çevre eğitimi	14
2.2.3. Sosyal bilgiler dersinde coğrafya öğretimi	16
2.2.4. Sosyal bilgiler dersinde yakın çevre eğitimi.....	18
2.4. Kayseri ve Yakın Çevresinin Coğrafi Özellikleri	19
2.4.1. Kayseri ilinin coğrafi özellikleri.....	20
2.4.1.1. Kayseri ilinin coğrafi konumu	20
2.4.1.2. Kayseri ilinin yer şekilleri.....	21
2.4.1.2.1. Erciyes Dağı	22
2.4.1.2.2. Ali Dağı	23
2.4.1.2.3. Sultansazlığı Milli Parkı.....	23
2.4.1.2.4. Kapuzbaşı Şelalesi.....	24
2.4.1.2.5. Yamula Barajı.....	24
2.4.1.3. Kayseri ilinin iklim ve bitki örtüsü	25
2.4.1.4. Kayseri ilinde doğal afetler	26
2.4.1.5. Kayseri ilinde nüfus ve yerleşme	26
2.4.1.6. Kayseri ilinde tarım ve hayvancılık	27
2.4.1.7. Kayseri ilinde sanayi ve ticaret	28
2.4.1.7.1. Kapalı Çarşı	28
2.4.1.7.2. Forum Kayseri Alışveriş Merkezi	29
2.4.1.8. Kayseri ilinde turizm ve ulaşım.....	29
2.5. Yakın Çevre.....	29
2.5.1. Nevşehir.....	29
2.5.1.1. Peribacaları.....	30
2.5.1.2. Yeraltı Şehirleri.....	30
2.5.2. Niğde	31
2.5.3. Sivas.....	31
2.5.4. Kahramanmaraş	31

2.5.5. Adana.....	31
2.5.6. Aksaray	31
2.5.6.1. Ihlara Vadisi	32
2.6. Literatürde Yapılan Çalışmalar	32
BÖLÜM III	37
3.1. Araştırma Modeli	37
3.2. Evren ve Örneklem.....	38
3.3. Veri Toplama Aracının Hazırlanması ve Geliştirilmesi Süreci	41
3.4. Verilerin Toplanması.....	43
3.5. Veri Analizi	44
3.6. Geçerlik ve Güvenilirlik.....	44
BÖLÜM IV	46
4.1. Araştırmaya İlişkin Bulgu ve Analizler	46
4.1.1. Öğrencilerin Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânları bilme frekansları	46
4.1.2. Öğrencilerin Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânlara gitme frekansları	48
4.1.3. Öğrencilerin açık uçlu sorulara verdikleri cevapların yeterlilik durumu dağılımı.....	49
4.1.4. Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânları bilme durumu ile cinsiyet değişkeni ki-kare testi karşılaştırması	51
4.1.5. Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânları bilme durumu ile anne-baba eğitim değişkeni arasında ki kare testi karşılaştırması .	53
4.1.6. Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânları bilme durumu ile aile aylık gelir değişkeni ki kare testi karşılaştırması.....	65
4.1.7. Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânlara gitme durumu ile cinsiyet değişkeni ki-kare testi karşılaştırması	71
4.1.8. Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânlara gitme durumu ile anne-baba eğitim değişkeni ki-kare testi karşılaştırması	74
4.1.9. Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânlara gitme durumu ile aile aylık gelir durumu değişkeni ki kare testi karşılaştırması	87
4.1.10. Öğrencilerin açık uçlu sorulara verdikleri cevapların cinsiyet değişkeni açısından yeterlilik durumları.....	94

4.1.11. Öğrencilerin açık uçlu sorulara verdikleri cevapların anne-baba eğitimi açısından yeterlilik durumları.....	101
4.1.12. Öğrencilerin açık uçlu sorulara verdikleri cevapların aile aylık gelir durumu açısından yeterlilik durumları.....	104
4.1.13. Öğrencilerin Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânları kimden öğrendikleri dağılımı	106
4.1.14. Öğrencilerin Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânlara kiminle gittikleri dağılımı	112
 BÖLÜM V	 118
 TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	 118
5.1. Tartışma.....	118
5.1.1. Öğrencilerin Kayseri ve yakın çevrede bulunan mekânları bilme ve gitme durumları	118
5.1.2. Öğrencilerin Kayseri ve yakın çevrede bulunan mekânları değişkenler açısından bilip/bilmeme ile gidip/gitmeme durumları.....	122
5.1.3. Katılımcıların yerel coğrafya bilgileri	125
5.2. Sonuç	130
5.2.1. Öğrencilerin Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânları bilme ve bu mekânlara gitme durumlarına ilişkin sonuçlar	131
5.2.2. Öğrencilerin Kayseri ve yakın çevresiyle ilgili temel bilgilerinin yeterlilik düzeyine ilişkin sonuçlar	131
5.2.3. Öğrencilerin yakın çevre farkındalık düzeylerinin bilme/gitme durumları açısından cinsiyet değişkenine ilişkin sonuçları	132
5.2.4. Öğrencilerin yakın çevre farkındalık düzeylerinin bilme/gitme durumları açısından anne-baba eğitim durumları değişkenine ilişkin sonuçları.....	132
5.2.5. Öğrencilerin yakın çevre farkındalık düzeylerinin bilme/gitme durumları açısından aile aylık gelir değişkenine ilişkin sonuçları	133
5.2.6. Öğrencilerin açık uçlu sorulara verdikleri cevapların yeterlilik durumlarının değişkenler açısından sonuçları	134
5.2.7. Öğrencilerin Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânları kimden öğrendikleri ve kiminle gittiklerinin sonuçları	135
5.3. Öneriler.....	136
5.3.1. Diğer araştırmacılara yönelik öneriler	137

KAYNAKÇA.....	138
EKLER.....	147
EK 1: Anket Formu	147
EK 2: Anket Cevap Anahtarı	150
EK 3: Normallik Testleri.....	152
EK 4: Veli Onay Formu	155
EK 5: Etik Kurul Onay Formu	156
EK 6: Araştırma Uygulama İzni.....	157
ÖZGEÇMİŞ	158

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 Araştırma Yapılan Okulların Sosyo-Ekonomik Durum ve Özellikleri	38
Tablo 2 Ankete Katılan Ortaokul 6.Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyet Dağılımı	39
Tablo 3 Ankete Katılan Ortaokul 6.Sınıf Öğrencilerinin Anne Eğitim Durumları Dağılımı	40
Tablo 4 Ankete Katılan Ortaokul 6.Sınıf Öğrencilerinin Baba Eğitim Durumları Dağılımı	40
Tablo 5 Ankete Katılan Ortaokul 6.Sınıf Öğrencilerinin Ailenin Aylık Gelir Durumlarının Dağılımı	40
Tablo 6 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı 4.Sınıf “İnsanlar Yerler ve Çevreler” Öğrenme Alanı Kazanım-Soru	42
Tablo 7 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı 5.Sınıf “İnsanlar Yerler ve Çevreler” Öğrenme Alanı Kazanım-Soru	43
Tablo 8 6. Sınıf Öğrencilerinin Kayseri ve Yakın Çevresinde Bulunan Mekânları Bilme Frekansları	46
Tablo 9 6. Sınıf Öğrencilerinin Kayseri ve Yakın Çevresinde Bulunan Mekânlara Gitme Frekansları	48
Tablo 10 6. Sınıf Öğrencilerinin Açık Uçlu Sorulara Verdikleri Cevapların Yeterlilik Durumu	49
Tablo 11 6. Sınıf Öğrencilerinin Kayseri ve Yakın Çevresinde Bulunan Mekânları Bilme Durumları ile Cinsiyet Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması	51
Tablo 12 6.Sınıf Öğrencilerinin Ali Dağı’nı Bilme Durumları ile Cinsiyet Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması	52
Tablo 13 6. Sınıf Öğrencilerinin Kayseri ve Yakın Çevresinde Bulunan Mekânları Bilme Durumu ile Anne-Baba eğitim Değişkeni Arasında Ki Kare Testi Karşılaştırması	53
Tablo 14 6. Sınıf Öğrencilerinin Kayseri’deki Kapalı Çarşı’yı Bilme Durumlar ile Cinsiyet Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması	54
Tablo 15 6. Sınıf Öğrencilerinin Kayseri’deki Kapalı Çarşı’yı Bilme Durumları ile Baba Eğitim Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması	55
Tablo 16 6. Sınıf Öğrencilerinin Forum Kayseri Alışveriş Merkezi’ni Bilme Durumları İle Anne Eğitim Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması	56
Tablo 17 6. Sınıf Öğrencilerinin Forum Kayseri Alışveriş Merkezi’ni Bilme Durumları ile Baba Eğitim Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması	57
Tablo 18 6. Sınıf Öğrencilerinin Ali Dağı’nı Bilme Durumları ile Anne Eğitim Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması	58
Tablo 19 6. Sınıf Öğrencilerinin Ali Dağı’nı bilme Durumları ile Baba eğitim Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması	59

Tablo 20 6. Sınıf Öğrencilerinin Erciyes Dağı'nı Bilme Durumları ile Baba Eğitim Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması.....	60
Tablo 21 6. Sınıf Öğrencilerinin Sultansazlığı Milli Parkı'nı Bilme Durumları ile Anne Eğitim Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması.....	61
Tablo 22 6. Sınıf Öğrencilerinin Sultansazlığı Milli Parkı'nı Bilme Durumları ile Baba Eğitim Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması	62
Tablo 23 6. Sınıf Öğrencilerinin Kapuzbaşı Şelalesi'ni Bilme Durumları ile Baba Eğitim Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması	63
Tablo 24 6. Sınıf Öğrencilerinin Nevşehir'de Bulunan Yeraltı Şehirlerini Bilme Durumları ile Baba Eğitim Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması	64
Tablo 25 6. Sınıf Öğrencilerinin Kayseri ve Yakın Çevresinde Bulunan Mekânları Bilme Durumu ile Aile Aylık Gelir Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması ..	65
Tablo 26 6. Sınıf Öğrencilerinin Forum Kayseri Alışveriş Merkezini Bilme Durumları ile Aile Aylık Gelir Durumu Ki Kare Testi Karşılaştırması	66
Tablo 27 6. Sınıf Öğrencilerinin Ali Dağı'nı Bilme Durumları ile Aile Aylık Gelir Durumu Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması	67
Tablo 28 6. Sınıf Öğrencilerinin Erciyes Dağı'nı Bilme Durumları ile Aile Aylık Gelir Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması.....	68
Tablo 29 6. Sınıf Öğrencilerinin Sultansazlığı Milli Parkı'nı Bilme Durumları ile Aile Aylık Gelir Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması	69
Tablo 30 6. Sınıf Öğrencilerinin Kayseri ve Yakın Çevresinde Bulunan Mekânlara Gitme Durumu ile Cinsiyet Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması	71
Tablo 31 6. Sınıf Öğrencilerinin Sultansazlığı Milli Parkı'na Gitme Durumları ile Cinsiyet Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması	72
Tablo 32 6. Sınıf Öğrencilerinin Nevşehir'de Bulunan Yeraltı Şehirlerine Gitme Durumu ile Cinsiyet Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması.....	72
Tablo 33 6. Sınıf Öğrencilerinin Aksaray'da Bulunan İhlara Vadisi'ne Gitme Durumu ile Cinsiyet Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması	73
Tablo 34 6. Sınıf Öğrencilerinin Kayseri ve Yakın Çevresinde Bulunan Mekânlara Gitme Durumu ile Anne-Baba Eğitim Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması	74
Tablo 35 6.Sınıf Öğrencilerinin Forum Kayseri Alışveriş Merkezine Gitme Durumları ile Anne Eğitim Durumu Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması.....	75
Tablo 36 6. Sınıf Öğrencilerinin Ali Dağı'na Gitme Durumları ile Anne Eğitim Durumu Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması	76
Tablo 37 6. Sınıf Öğrencilerinin Ali Dağı'na Gitme Durumları ile Baba Eğitim Durumu Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması	77
Tablo 38 6. Sınıf Öğrencilerinin Erciyes Dağı'na Gitme Durumları ile Anne Eğitim Durumu Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması	78

Tablo 39 6. Sınıf Öğrencilerinin Erciyes Dağı'na Gitme Durumları ile Baba Eğitim Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması	79
Tablo 40 6.Sınıf Öğrencilerinin Sultansazlığı Milli Parkı'na Gitme Durumları ile Anne Eğitim Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması	80
Tablo 41 6. Sınıf Öğrencilerinin Sultansazlığı Milli Parkı'na Gitme Durumları ile Baba Eğitim Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması	81
Tablo 42 6. Sınıf Öğrencilerinin Nevşehir'de bulunan Peribacaları'na Gitme Durumları ile Anne Eğitim Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması	82
Tablo 43 6. Sınıf Öğrencilerinin Nevşehir'de Bulunan Peribacaları'na Gitme Durumları ile Baba Eğitim Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması.....	83
Tablo 44 6. Sınıf Öğrencilerinin Nevşehir'de Bulunan Yeraltı Şehirlerine Gitme Durumları ile Anne Eğitim Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması	84
Tablo 45 6. Sınıf Öğrencilerinin Nevşehir'de Bulunan Yeraltı Şehirlerine Gitme Durumları ile Baba Eğitim Durumu Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması..	85
Tablo 46 6. Sınıf Öğrencilerinin Aksaray'da Bulunan İhlara Vadisi'ne Gitme Durumları ile Baba Eğitim Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması.....	86
Tablo 47 6.Sınıf Öğrencilerinin Kayseri ve Yakın Çevresinde Bulunan Mekânlara Gitme Durumu ile Ailenin Aylık Gelir Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması	87
Tablo 48 6. Sınıf Öğrencilerinin Kayseri'deki Kapalı Çarşı'yı Bilme Durumları ile Aile Aylık Gelir Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması	88
Tablo 49 6. Sınıf Öğrencilerinin Forum Kayseri Alışveriş Merkezine Gitme Durumları ile Aile Aylık Gelir Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması	89
Tablo 50 6. Sınıf Öğrencilerinin Erciyes Dağı'na Gitme Durumları ile Aile Aylık Gelir Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması.....	90
Tablo 51 6.Sınıf Öğrencilerinin Sultansazlığı Milli Parkı'na Gitme Durumları ile Aile Aylık Gelir Durumu Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması	91
Tablo 52 6. Sınıf Öğrencilerinin Nevşehir'de bulunan Peribacaları'na Gitme Durumları ile Aile aylık gelir Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması.....	92
Tablo 53 6. Sınıf Öğrencilerinin Nevşehir'de Bulunan Yeraltı Şehirlerine Gitme Durumları ile Aile Aylık Gelir Durumu Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması.....	93
Tablo 54 6.Sınıf Öğrencilerinin Açık Uçlu Sorulara Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkeni ile Yeterlilik Durumu Ki-Kare Karşılaştırması.....	94
Tablo 55 Erciyes Dağı Kayseri Şehir Merkezine Göre Hangi Yönde Bulunur? Cinsiyet Değişkeni ile Yeterlilik Durumu Ki-Kare Testi Karşılaştırması	95
Tablo 56 Okulunuza bir ait bir krokiyi incelediğinizde hangi yerleri görebileceğinizi isimleriyle belirtiniz. Cinsiyet Değişkeni ile Yeterlilik Durumu Ki-Kare Testi Karşılaştırması.....	96

Tablo 57 Kayseri ve Yakın Çevresinden İki Doğal Unsur, İki Beşeri Unsur Yazınız. Cinsiyet Değişkeni ile Yeterlilik Durumu Ki Kare Testi Karşılaştırması.....	97
Tablo 58 Kayseri ve Çevresinde En Çok Görülen Doğal Afetler Nelerdir ve Ne Tür Etkileri Vardır? Cinsiyet Değişkeni ile Yeterlilik Durumu Ki Kare Testi Karşılaştırması.....	98
Tablo 59 Kayseri ve Çevresinin İklim Özelliklerini Yazınız. Cinsiyet Değişkeni ile Yeterlilik Durumu Ki Kare Testi Karşılaştırması	99
Tablo 60 Kayseri'nin nüfusu kaçtır? Cinsiyet Değişkeni ile Yeterlilik Durumu Ki-Kare Testi Karşılaştırması	100
Tablo 61 6.Sınıf Öğrencilerinin Açık Uçlu Sorulara Verdikleri Cevapların Anne ve Baba Eğitimi ile Yeterlilik Durumu Ki-Kare Karşılaştırması.....	101
Tablo 62 Kayseri ve Yakın Çevresindeki Doğal ve Beşeri Unsurları Tanıma Bakımından Anne ve Baba Eğitimi Durumu Ki-Kare Testi Karşılaştırması.....	102
Tablo 63 Kayseri'ye Komşu Olan İlleri Yazınız? Anne ve Baba Eğitimi ile Yeterlilik Durumu Ki-Kare Testi Karşılaştırması	103
Tablo 64 6. Sınıf Öğrencilerinin Açık Uçlu Sorulara Verdikleri Cevapların Aile Aylık Gelir Değişkeni ile Yeterlilik Durumu Ki-Kare Karşılaştırması	104
Tablo 65 6. Sınıf Öğrencilerinin Erciyes Dağı Kayseri Şehir Merkezine Göre Hangi Yönde Bulunur? Aile Aylık Gelir Durumu ile Yeterlilik Durumu Ki-Kare Testi Karşılaştırması.....	105
Tablo 66 6. Sınıf Öğrencilerinin Kayseri'deki Kapalı Çarşı'yı Kimden Öğrendiklerini Belirten Dağılım Tablosu	106
Tablo 67 6. Sınıf Öğrencilerinin Forum Kayseri Alışveriş Merkezini Kimden Öğrendiklerini Belirten Dağılım Tablosu	107
Tablo 68 6. Sınıf Öğrencilerinin Ali Dağı'nı Kimden Öğrendiklerini Belirten Dağılım Tablosu	108
Tablo 69 6. Sınıf Öğrencilerinin Erciyes Dağı'nı Kimden Öğrendiklerini Belirten Dağılım Tablosu.....	108
Tablo 70 6. Sınıf Öğrencilerinin Yamula Barajı'nı Kimden Öğrendiklerini Belirten Dağılım Tablosu.....	109
Tablo 71 6. Sınıf Öğrencilerinin Sultansazlığı Milli Parkı'nı Kimden Öğrendiklerini Belirten Dağılım Tablosu	109
Tablo 72 6. Sınıf Öğrencilerinin Kapuzbaşı Şelalesi'ni Kimden Öğrendiklerini Belirten Dağılım Tablosu	110
Tablo 73 6. Sınıf öğrencilerinin Nevşehir'de Bulunan Peribacaları'nı Kimden Öğrendiklerini Belirten Dağılım Tablosu	110
Tablo 74 6. Sınıf Öğrencilerinin Nevşehir'de Bulunan Yeraltı Şehirlerini Kimden Öğrendiklerini Belirten Dağılım Tablosu	111

Tablo 75 6. Sınıf Öğrencilerinin Aksaray’da Bulunan İhlara Vadisi’ni Kimden Öğrendiklerini Belirten Dağılım Tablosu	111
Tablo 76 6. Sınıf Öğrencilerinin Kayseri’deki Kapalı Çarşı’ya Kiminle Gittiklerini Belirten Dağılım Tablosu	112
Tablo 77 6.Sınıf Öğrencilerinin Forum Kayseri Alışveriş Merkezine Kiminle Gittiklerini Belirten Dağılım Tablosu	112
Tablo 78 6.Sınıf Öğrencilerinin Ali Dağı’na Kiminle Gittiklerini Belirten Dağılım Tablosu	113
Tablo 79 6.Sınıf Öğrencilerinin Erciyes Dağı’na Kiminle Gittiklerini Belirten Dağılım Tablosu	113
Tablo 80 6.Sınıf Öğrencilerinin Yamula Barajı’na Kiminle Gittiklerini Belirten Dağılım Tablosu	114
Tablo 81 6.Sınıf Öğrencilerinin Sultansazlığı Milli Parkı’na Kiminle Gittiklerini Belirten Dağılım Tablosu	114
Tablo 82 6.Sınıf Öğrencilerinin Kapuzbaşı Şelalesi’ne Kiminle Gittiklerini Belirten Dağılım Tablosu	115
Tablo 83 6.Sınıf Nevşehir’de Bulunan Peribacaları’na Kiminle Gittiklerini Belirten Dağılım Tablosu	115
Tablo 84 6.Sınıf Nevşehir’de Bulunan Yeraltı Şehirleri’ne Kiminle Gittiklerini Belirten Dağılım Tablosu	116
Tablo 85 6.Sınıf Aksaray’da bulunan İhlara Vadisi’ne Kiminle Gittiklerini Belirten Dağılım Tablosu	116

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 Kayseri ili ve yakın çevresinde ankette yer alan mekânlar.....	19
Şekil 2 Kayseri ili lokasyon haritası.....	20

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

AFAD: Afet ve Acil Durum Yöntemi Başkanlığı

Akt. : Aktaran

AVM: Alışveriş Merkezi

Bkz.: Bakınız

Ed.: Editör

KM: Kilometre

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

MTA: Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü

NCSS: National Council for the Social Studies (of USA)

OSB: Organize Sanayi Bölgesi

SBDÖP: Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı

TDK: Türk Dil Kurumu

TTKB: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

BÖLÜM I

GİRİŞ

İnsan, hayatta kalmak ve kendi güvenliğini sağlamak amacıyla ilk zamanlardan itibaren bulunduğu ortamı tanımak için çabalarken aynı zamanda bulunduğu ortamın gerektirdiği koşullara da uyum sağlamaya çalışmıştır. Bu nedenle çevreye karşı ilgili ve sosyal bir yapıya sahiptir. Meydan'ın (2018a) belirttiği gibi, “İnsan yaşadığı doğal ortamın bir parçasıdır ve bu ortamdan ayrı olarak düşünülemez” (s.6). Günlük yaşam içerisinde insanların hayatlarını devam ettirebilmek için oluşturdukları rutinlerin büyük bir kısmı içerisinde bulundukları mekânla bağlantılıdır (Demircioğlu ve Akengin, 2015). Tümertekin ve Özgüç'e (2010) göre, insanların ilk günden itibaren çevreye olan bakış açısı ve anlamlandırma biçimi yaşamlarını etkilemiş ve bu yaşam tarzı mekâna yansımıştır.

Doğası gereği insan, hayatını devam ettirebilmek ve bulunduğu ortama uyum sağlayabilmek için çevresinde bulunan insanlarla iletişimde bulunmalıdır (Ulu Kalın, 2018a). Bu bağlamda çevre eğitimi, insanlara çevre duyarlılığı kazandırarak kaliteli bir yaşam sürmelerini sağlar. Bu eğitim süreci ailede başlar ve okulda devam eder. Okulda verilen çevre eğitiminde sosyal bilgiler dersi önemli bir yer tutar. Sosyal bilgiler dersi öğrencilerin yaşadıkları çevreyi ve uzak mekânları öğrenmelerine yardımcı olur. İnsan ve çevre arasındaki ilişkiyi inceleyen aynı zamanda insanın toplumsal ilişkilerini de konu alan sosyal bilgiler dersi, bu doğrultuda insanın kendi değer yargılarını anlamasına da yardım etmelidir (Kabapınar, 2019). Buna göre öğrencilerin çevreye karşı değer ve tutumlarının şekillenmesinde sosyal bilgiler dersi rol oynamaktadır. Öğrenciler ders dışı öğrenmelerini, sosyal bilgiler dersi ile edindikleri bilgi, beceri ve değerlerle birleştirerek çevreye karşı bir bakış açısına sahip olurlar.

1.1. Problem Durumu ve Araştırmanın Amacı

Canlılar toprak, hava, su gibi yaşamsal faaliyetleri karşılayan çevre unsurları ile iç içe yaşarlar ve bu sebeple çevre canlıların yaşamları için hayati öneme sahiptir (Karataş, 2013). İnsan içinde bulunduğu ve kendinden bağımsız halde var olan çevreyle sürekli etkileşim halindedir. Bu nedenle çevreyi etkilerken aynı zamanda çevresinden de etkilenir ve bu süreçte çevresini anlamlandırır (Türksoy, 1991). Çocukların çevreyi anlamlandırırken onun nasıl ve neden kırılgan olduğunu, kendi yaşamının aslında çevreyle doğrudan bağlantılı olduğunu kavraması gerekir. Özellikle kuraklık, sel, yangın, kirlilik gibi çevre problemlerinin etkilerinin yerel, ulusal ve küresel düzeyde açık bir şekilde hissedildiği günümüzde çocukların çevre farkındalığına sahip olarak yetişmeleri ve buna bağlı olarak da çevreye yönelik olumlu tutumlar geliştirmeleri önemlidir. Atasoy'a (2005) göre, çocuklarda çevre bilincinin oluşmasında, öncelikle yaşadığı yer ve yakın çevresini tanımasının etkisi vardır; yakın çevresinin farkında olan çocuk, çevresini önemser, sahiplenir ve bu durum çevreye karşı tutumunda önemlidir.

Çocuklar eğitim sürecinden önce yaşadığı çevreyi kendi gözlemleriyle tanır. "... İlkokula başlayan çocuklar üzerinde yaşadığı mekânı bir ırmak kenarında, gölün kıyısında, plajda, evin bahçesinde, ormanda veya dağ eteğinde oynarken öğrenirler" (Demircioğlu ve Akengin, 2015, s. 203-204). Ancak eğitimin ilerleyen sürecinde çocuklar sosyal bilgiler dersi aracılığı ile yakın ve uzak çevre hakkında daha sistematik, bilimsel ve geniş bir perspektiften öğrenmeler gerçekleştirir. Böylece çocuğun aileden, yakın çevresinden ve okuldan aldığı bilgiler, yakın çevre farkındalığının da temelini oluşturur.

İşte bu çalışmanın problem durumu ortaokul düzeyindeki çocukların yakın çevre farkındalıklarını ne derecede geliştirdiklerini ortaya koymaktadır. Bu kapsamda Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim programında (SBDÖP) 4. ve 5. sınıf düzeylerini bitirmiş bir örneklem ile çalışma yürütülmüştür. Buna göre SBDÖP'nda yakın çevre ile ilişkili konuları işlemiş olan 6. sınıf öğrencilerin programda belirlenen kazanımları ne derecede edindikleri ve bu bağlamda yakın çevre farkındalıklarının hangi düzeyde gerçekleştiğinin tespiti çalışmanın temel problem durumunu oluşturmaktadır. Çalışmada ayrıca yakın çevre ile ilişkili edinilen farkındalıklarda aile, arkadaş çevresi ve okul gibi hangi kaynağın daha ön planda olduğu ve bu farkındalıkların edinilmesi sürecinde çeşitli değişkenlerinin ne derecede etkili olduğuna odaklanılmıştır.

Buna göre araştırmanın amacı Kayseri'deki ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin, 2018 SBDÖP 4. ve 5. sınıf “İnsanlar Yerler ve Çevreler” öğrenme alanlarında bulunan kazanımlar çerçevesinde Kayseri ve yakın çevresi ile ilgili farkındalıklarının incelenerek bu durumun cinsiyet, anne ve baba eğitimi durumu ve ailenin gelir durumu değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesidir. Açıklanan bu amaca bağlı olarak araştırmanın ana ve alt problemleri aşağıda belirtilmiştir.

1.1.1. Problem cümlesi

Ortaokul 6.sınıf öğrencilerinin yakın çevre farkındalık düzeyleri nedir?

1.1.2. Alt problemler

1. Ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin Kayseri ve yakın çevresindeki mekânları bilme ve bu mekânlara gitme durumları nedir?
2. Ortaokul 6. sınıf öğrencileri Kayseri ve yakın çevresinde bulunan yerleri hangi kaynaktan öğrenerek buraya kimler ile gitmişlerdir?
3. Ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin Kayseri ve yakın çevresi ile ilgili temel bilgileri hangi düzeydedir?
4. Ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin yakın çevre farkındalık düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
5. Ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin yakın çevre farkındalık düzeyleri anne ve baba eğitim durumuna göre farklılık göstermekte midir?
6. Ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin yakın çevre farkındalık düzeyleri ailenin aylık gelir durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

1.2. Araştırmanın Önemi

Coğrafya, insanın var olduğu, içinde yaşadığı, etkilediği ve etkilendiği fiziki ve sosyal çevreyi kavramalarında ve faydalanmalarında önemli işleve sahip bir disiplindir (Yıldırım, 2019). Türkiye’de ilköğretim düzeyinde coğrafya ile ilişkili içerik önemli ölçüde hayat bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinde disiplinler arası bir anlayışla verilir. Coğrafya özellikle sosyal bilgiler dersinin önemli disiplinlerinden biri olarak kabul edilir. Hayat bilgisi dersinden farklı olarak sosyal bilgiler dersinde coğrafya konularıyla doğrudan ilişkili İnsanlar, Yerler ve Çevreler adı altında bir öğrenme alanı mevcuttur (MEB, 2018).

İnsanlar Yerler ve Çevreler öğrenme alanı 4. sınıftan 7. sınıfa kadar tüm sosyal bilgiler öğretim programı boyunca yer almaktadır ve programda temel amacının “İnsan yaşamı için gerekli mekânsal temel bilgi, beceri ve değerleri öğrencilere kazandırma[k]” (MEB, 2018, s. 11) olduğu belirtilmektedir. Programda (MEB, 2018) İnsanlar Yerler ve Çevreler öğrenme alanı bağlamında öğrencilerin coğrafya ile ilişkili olarak ayrıca “araştırma, çevre okuryazarlığı, değişim ve sürekliliği algılama, gözlem, harita okuryazarlığı ve mekânı algılama becerilerinin kazandırılması hedeflendiği” (s. 11) ve öğrenme sürecinin “yakından uzağa ve bulunduğu yerden [uzak] çevreye doğru açılan ve gittikçe kompleks bir hâl alan bir yaklaşım ile” (s. 11) öğretilmesi gerektiği dile getirilmektedir.

SBDÖP incelendiğinde 4 ve 5. sınıf kazanımlarının yakın çevre ile ilgili olduğu görülmektedir (Bkz. Tablo 6-7). Bu kapsamda seçilen evren ölçeğinde (Kayseri ili merkezinde okuyan 6. sınıf öğrencileri) öğrencilerin SBDÖP’nda İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanında belirtilen kazanımları edinme ve bu bağlamda programda dile getirilen hedeflere ulaşılma durumlarının tespit edilmesi sosyal bilgiler derslerinde gerçekleştirilen öğretme-öğrenme faaliyetlerinin etkililiğinin belirlenmesi bakımından önemlidir. Elde edilecek sonuçlar öğrencilerin hangi açılardan yeterli ve gelişmeye açık olduğunu belirleyeceğinden öğretmenler, akademisyenler, program geliştiriciler, ders kitabı yazarları ve politika yapımcılar gibi eğitim paydaşları için önemli bir veri kaynağı teşkil edecektir.

Çalışma aynı zamanda öğrencilerin yakın çevre farkındalığının gelişiminde okul, aile ve arkadaş çevresi gibi hangi faktörlerin daha etkili olduğunun belirlenmesi bakımından önemlidir. Böylece okulda verilen eğitimin hangi noktalara odaklanması gerektiği, öğrencilerin okul dışındaki informal öğrenmelerinin okulda nasıl desteklenmesi gerektiği konusunda paydaşlara fikir verecektir.

Araştırmanın bir diğer önemi literatüre getireceği katkı ile ilişkilidir. Alanyazında ilgili araştırmalar incelediğinde, Kayseri il merkezinde farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip okullarda öğrenim gören 6. sınıf öğrencilerinin Kayseri ve yakın çevresindeki mekânlara gitme ve bilme durumlarına yönelik farkındalıklarını çeşitli değişkenler yardımıyla inceleyen, bu mekânları kimden öğrendiklerini, kiminle gittiklerini belirten, ayrıca kazanımlar ile ilişkili olarak yakın çevre farkındalıklarının öğrenci tarafından edinilme düzeylerini ele alan bir çalışmanın bulunmadığı görülmüştür. Ayrıca belirtmek gerekir ki başka bir il/bölge ölçeğinde SBDÖP 4. ve 5. sınıf İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanı kazanımlarının öğrenciler tarafından

edinilme düzeylerini inceleyen çalışmaya rastlanmamıştır. Konu ile ilgili çalışmalar incelendiğinde daha çok öğrencilerin çevre bilgisi ve tutumlarına odaklandıkları görülmüştür. Örneğin, Atasoy ve Ertürk (2008) tarafından gerçekleştirilen çalışmada Bursa ilinde yaşayan ilköğretim 6. 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin çevre bilgisi ve çevresel tutumlarının belirlenmesini amaçlamışlardır. Değirmenci (2012) tarafından yapılan çalışmada ise Kayseri ilinde 6. 7 ve 8. sınıfların çevreye karşı tutumları bazı değişkenler açısından incelenmiş ve çevre ile ilgili ders alan ve almayan öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarındaki farklılık belirlenmiştir. Böylece çalışmanın, öğrencilerin SBDÖP kapsamında yakın çevre farkındalıklarını anlamaya yönelik alanyazındaki boşluğu gidermeye katkı sağlayacağı ve sonraki çalışmalar için fikir verebileceği düşünülmektedir.

1.2. Sınırlılıklar

Araştırma, 2021-2022 eğitim-öğretim yılı ve araştırmada kullanılan ölçme aracı ile sınırlıdır.

1.4. Varsayımlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin, veri toplama amacıyla hazırlanan anket formunda bulunan sorulara samimi bir şekilde cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.5. Tanımlar

Coğrafya: “Coğrafya; yeryüzündeki doğal, beşeri ve ekonomik olayları tanımlayan, bu olayların insan çevre ile ilişkisini kuran ve bu olayların dünya üzerindeki dağılışını sebep- sonuç ilişkisi içerisinde inceleyen bilim dalıdır” (Ünlü, 2001, s. 31).

Çevre: “Canlı ya da cansız varlıkların, içinde olduğu; varlığını sürdürdüğü etkilediği veya etkilendiği ortam. Etraf, civar, yöre, yanı-yöresi” (Doğanay, 2017, s. 117).

Yakın Çevre: İnsanın günlük yaşamında, yürüme mesafesinde bulunan ya da bir araç yardımıyla gidip- gelme imkânına sahip olduğu çevredir (Öner, 2018).

Sosyal Bilgiler: “Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimlere ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema

altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir” (MEB, 2005, s. 2).

Farkındalık: “İnsan ve doğa arasındaki etkileşimin farkına varılmasını ve bu etkileşiminin sonuçlarının algılanmasını ifade etmektedir” (Top Yılmaz, 2022, s.351).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın bu bölümünde ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin yakın çevre farkındalığını anlamaya yönelik bilgilere yer verilmiştir. Bu kapsamda Sosyal bilgiler dersi, Coğrafya, Çevre, Coğrafya eğitimi, Kayseri ili ve yakın çevresinde yer alan iller açıklanmıştır. Ayrıca ilgili konu kapsamında literatürde yapılan çalışmalar incelenmiştir.

2.1. Temel Kavramlar

2.1.1. Sosyal bilgiler dersi

Sosyal bilgiler farklı şekillerde tanımlanmıştır. Safran’a (2015) göre, “Sosyal bilgiler, sosyal bilimler disiplinlerinden ilköğretim dönemi çocuklarının seviyesine uygun olarak seçilmiş bilgilerin, disiplinler arası bir yaklaşımla verildiği bir müfredat programıdır” (s. 15). Meydan (2018b) sosyal bilgileri “... genel olarak tarih, coğrafya, vatandaşlık, psikoloji, antropoloji, sosyoloji, ekonomi, hukuk ve felsefe bilgisi konularını ilişkilendirerek oluşturan ve yaşam boyu sürecek vatandaşlık becerileri sunan bir eğitim programıdır” (s. 80) şeklinde tanımlamıştır. C. Öztürk (2015) ise Sosyal bilgileri “... hemen her bakımdan değişen ülke ve dünya koşullarında, bilgiye dayalı karar alıp problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı içeriği disiplinler arası bir yaklaşımla kaynaştırarak kullanan bir öğretim programıdır” (s. 28) şeklinde tanımlamıştır. Milli Eğitim Bakanlığı 2005 SBDÖP’ında ise kavram aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır:

Sosyal bilgiler, bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi (MEB, 2005, s. 2).

Milli Eğitim Bakanlığı 2018 SBDÖP’nda ise sosyal bilgiler kavram olarak tanımlanmamış ancak derse yönelik genel açıklamalar yapılmıştır. Örneğin, programda sosyal bilgiler dersinde “....Tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimler ile insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi konuları bütünleştirilmiş olarak” (MEB, 2018, s.10) öğrenme alanlarında ele alındığı belirtilmektedir.

Sosyal bilgiler dersinin ilk defa gündeme getirildiği ülke olan Amerika Birleşik Devletleri’nde kurulan Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS) tarafından yapılan tanımda ise sosyal bilgiler aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır:

Sosyal bilgiler, vatandaşlık yeterlikleri kazandırmak için sanat, edebiyat ve sosyal bilimlerin disiplinler arası bir yaklaşımla birleştirilmesinden oluşan bir çalışma alanıdır. Okul programı içinde Sosyal bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyasal bilimler, psikoloji, din, sosyoloji ve sanat, edebiyat, matematik ve doğa bilimlerinden uygun ve ilgili içeriklerden süzülen sistematik ve eşgüdümlü bir çalışma alanı sağlar (NCSS, 1993, s. 3 akt. Doğanay, 2008, s. 79-80).

Yukarıda verilen tanımlardan hareketle sosyal bilgiler, birçok alan ile bağlantılı olarak disiplinler arası bir yaklaşımla etkin vatandaş yetiştirmeyi amaçlayan aynı zamanda günümüz yaşam koşullarında karşılaşılan problemlere karşı problem çözme berisini geliştiren bir ders olduğu söylenebilir.

2.1.1.1. Sosyal bilgiler dersinin amacı ve önemi

Sosyal bilgiler, çocukların kendilerini daha iyi tanıyarak ilgi ve istekleri doğrultusunda yaşadıkları çevreyi daha iyi anlayıp uyum içerisinde sorumlu vatandaş olmalarına yardımcı olmalarını sağlar (Barr, 1997). Nitekim Safran (2015) sosyal bilgiler dersinin en kapsamlı amacının “etkili vatandaş” (s. 14) yetiştirmek olduğunu belirtmektedir. Yine yazarın belirttiğine göre “Etkili vatandaş içinde yaşadığı toplumun kültürünü benimsemiş, özümsemiş ve bunu geliştirme anlayışına sahip bireylerden teşekkül eder. Bu bağlamda ulusların kendi devamlılıklarını sağlayabilmeleri, etkili vatandaş yetiştirmesi ile mümkün olabilecektir” (s. 14). Meydan (2018b) ise vatandaşlık bağlamında sosyal bilgiler dersinin vatandaşlık sorumluluklarını bilen ve yerine getiren, disiplinler arası bir anlayışla günlük yaşamda kullanabilecekleri bilgi ve becerileri kazanmış, tutum ve davranışları içselleştirmiş

bireyler yetiştirmeyi amaçladığını belirtmektedir. İşte sosyal bilgiler dersi öğretim programları içinde yukarıda belirtilen amaçlara yönelik en önemli ders niteliğindedir.

Önceki bölümdeki tanımlardan da anlaşılacağı üzere sosyal bilgilerin önemli bir boyutunu da sosyal bilimler oluşturur. Kılınç'ın (2019) belirttiği gibi, sosyal bilgiler dersi öğrencilere vatandaşlık yeterliklerini farklı bilim dallarından faydalanarak ve disiplinler arası bir anlayışla kazandırmayı hedefler. Bu bağlamda Safran'ın (2015) belirttiği gibi sosyal bilgiler ve sosyal bilimler arasındaki ilişki güçlüdür. Sosyal bilgiler öğrencilere aktarılması gereken bilgi içeriklerinin belirlenmesinde sosyal bilimlerden faydalanır, sosyal bilimler ise sosyal bilgiler dersi yardımıyla öğrencilere kazandırılması hedeflenen bilgilerin ulaşmasını sağlar.

2.1.2. Coğrafya

Coğrafyanın birden fazla tanımı bulunmakla birlikte farklı tanımlar içerik olarak benzer özellikleri ifade eder. Çeşitli yazarların coğrafya tanımlarına bakıldığında temel olarak insan ve mekân arasındaki ilişkinin vurgulandığı görülmektedir. Örneğin, Akdemir ve Akengin'e (2020) göre coğrafya insan ve yeryüzü arasındaki iletişimi buna bağlı olarak da mekânı kendi ilkelerine göre inceleyen bilimdir. Meydan (2018a) "Coğrafya yeryüzünün tamamında ya da bir bölümünde meydana gelen fiziki olaylar ile bu olayların beşeri ve ekonomik etkilerini dağılışı, karşılaştırma ve nedensellik ilkelerine bağlı olarak araştırıp inceleyen ve sonuçlarını bir sentez halinde ortaya koyan bir bilimdir" (s. 5) şeklinde tanımlamıştır. Ünlü (2001) ise coğrafyayı "... yeryüzündeki doğal, beşeri ve ekonomik olayları tanımlayan, bu olayların insan çevre ile ilişkisini kuran ve bu olayların dünya üzerindeki dağılışını sebep sonuç ilişkisi içinde inceleyen bilim dalıdır" (s. 31) şeklinde tanımlamıştır. Kayan'a (2000) göre "Coğrafya yeryüzünü insanın hayat ortamı olarak inceleyen bilimdir"(s. 10). Esasen tüm bu tanımların özeti niteliğinde Akova (2019) tarafından belirtildiği gibi "... Coğrafya, insan ile mekân arasındaki karşılıklı ilişkileri inceleyen bilim dalı olarak tanımlanabilir" (s. 378).

Yukarıda dile getirilen tanımlardan hareketle insan ve çevre arasındaki etkileşimin coğrafyanın ön plana çıkan unsurlarından olduğu belirtilebilir (Zeybek, 2019). Öyleyse Gersmehl' in (2014) belirttiği gibi yerel anlamda ya da başka bir ifade ile gündelik hayatımızda ilişkide olduğumuz mekânları anlamamıza yardım eden coğrafya, küresel anlamda, farklı yerlerdeki mekânların şartlarıyla bulunduğumuz yer arasındaki bağlantıyı kavramamıza yardımcı olur.

“Coğrafyayı diğer bilim dallarından ayıran en önemli husus, coğrafyanın doğal ortamı ve insanın faaliyetlerini incelemedeki bakış açısı ve kullandığı metodun farklı olmasıdır” (Atalay ve Mortan, 2011, s. 1). “Dağılışı ve nedensellik bu bilimin ana özelliğini belirler. Coğrafyayı diğer bilim dallarından ayıran en önemli fark “Dağılışı” prensibidir” (Meydan, 2018a, s. 5). Benzer şekilde Akova (2019) coğrafyanın metoduyla ilişkili olarak insan faaliyetlerinin neden-sonuç ilişkisi içinde mekânsal olarak ele almasına vurgu yapmaktadır. Bu sebeple mekânı bölgesel veya konu olarak da sınıflandırıp inceleyebilir.

2.1.2.1. Coğrafyanın amacı ve önemi

İnsanların yaşadıkları yeryüzü, içinde farklı unsurları bir arada barındırır ve çok çeşitli bir yapıya sahiptir. Bu nedenle yaşanan mekân ve içinde bulundurduğu çeşitlilik insanların yaşam tarzını, kültürünü etkilemiştir. Bu düzen içerisinde birbiriyle ilişkili olan unsurlar coğrafyanın temel konularını oluşturur (Kayan, 2000).

Coğrafya içerik olarak insan ve çevre şartlarını, çevrenin insan üzerindeki etkilerini konu edinirken, insanın çevreye karşı bilinçli olmasını, korumasını ve çevreden faydalanmasını da sağlar (Bebe ve Ünlü, 2012). Jacson’a (2006) göre, coğrafi bir şekilde düşünmek dünyayı görmede eşsiz ve güçlü bir yoldur. Buna göre coğrafya çoğu insanın düşündüğü gibi yer adlarını ezberleten bilim olmaktan ziyade yaşantımızın her alanında birçok problemin çözümünde bize yardımcı olur (Üçışık ve Demirci, 2002).

Üçışık ve Demirci’ye (2002) göre “Coğrafyanın fiziki ve beşeri ortam arasındaki ilişkileri ve etkileşimleri incelemesi, çevrenin sorumlu bir yaklaşımla ele alınarak planlanması ve yönetilmesinde de yardımcı olur” (s. 131). Bu bağlamda coğrafya yakın çevrede yer alan doğal ve beşeri unsurların anlaşılmasına olanak sağlar. Atalay ve Mortan’ın (2011) belirttiği gibi coğrafya doğal ve beşeri unsurların dağılışı yaparken aynı zamanda dağılışı etkileyen nedenleri de inceler ve bu aşamada coğrafi bilgi sisteminden faydalanarak haritalandırıp analizini yapar. Coğrafya dışında yeryüzünü inceleyen başka bilim dalları da vardır ancak coğrafya farklı olarak edindiği bilgileri neden-sonuç ilişkisi içerisinde bağlantı kurarak mekânsal analizini yapar (Üçışık ve Demirci, 2002).

Coğrafya yakın çevre ve uzak mekânlarla ilgili benzerlikleri ve farklılıkları konu edinerek gelecek nesillerinde ilgisini çekmeyi sağlar (Akdemir ve Akengin, 2020). “Coğrafya dünyayı anlayabilmemiz ve yaşayabilmemiz için bir anahtardır.

Çünkü insanların yerküre ve çevreyi tanımaları ve bizleri bu gezegene bağlayan fiziki unsurlarla insan hayatının o ince detaylarını diğer bilimlerden daha fazla inceler” (Meydan, 2018b, s. 86). “Dolayısıyla, coğrafya bilimi insanoğlunun yaşadığı çevreyi daha iyi tanınması ve onu kullanılabilir kılması çabasını ifade eder”(Öztürk ve Alkış, 2009, s. 784).

2.1.3. Çevre

İnsan yaşamı boyunca ilk günden itibaren yapısı gereği çevresini merak etmiş ve tanımaya çalışmıştır. Bu nedenle çevresini öğrenmeye ve anlamaya çalışırken aynı zamanda değiştirmiştir” (Sever ve Yalçınkaya, 2018).

Çevrenin birçok tanımı bulunmaktadır. “Çevre, canlıların yaşadığı ortam ve mekân olarak tanımlanır” (Sever ve Yalçınkaya, 2018, s. 16). Çevre, insanların içerisinde yaşadığı mekânı etkilerken aynı zamanda etkilendikleri ve diğer insanlarla iletişim sağladıkları, toplum ile bir araya geldikleri alandır (Şahin ve Sipahioğlu, 2007; İnce, 2015). Buna göre çevrenin insanın içerisinde yaşadığı, hayatını devam ettirebilmek için ihtiyaçlarını karşılarken, aynı zamanda sosyal olarak da iletişimde bulunduğu bir alan olduğu sonucuna varılabilir. Öyleyse çevrenin devamlılığını sağlamak için bu ortamın korunması önemlidir. “Etkili” çevre eğitiminin tanımına bakıldığında çevre sorunlarının anlaşılması için genellikle bireyin ve toplumun sorumluluğu vurgulanarak açıklanır (Venkatamaran, 2008).

Coğrafya çalışmalarında çevre doğal ve yapay olmak üzere ikiye ayrılır. “Doğal çevre; doğa etkilerinin ve doğal kuvvetlerin oluşturduğu, insan etkisinin hiç ya da önemsiz ölçüde girdiği çevredir. Yapay çevre, insanın teknolojik gelişmeler ile oluşturduğu çevredir” (Kantürk Yiğit, 2018, s. 387-388). Meydan (2018a) doğal çevreyi; canlıların hayatlarını devam ettirdikleri alanlar olan ve biyosferi oluşturan “litosfer, hidrosfer ve atmosfer” (s. 7) olarak adlandırır. Beşeri çevre olarak da adlandırabilecek yapay çevre, insanların hayatlarını devam ettirmek amacıyla kullandıkları (yerleşim ve ulaşım gibi), etkiledikleri ve etkilendikleri mekânlardır.

2.1.3.1. Yakın çevre ve yakın çevre farkındalığı

Çocuklar açısından “Çevre” yaşam alanlarında bulunan doğal ve beşeri unsurların hepsini kapsar. Günlük yaşamlarını devam ettirdikleri, eğitim gördükleri oyun oynadıkları alanlar ve bu alanlarda vakit geçirdiği insanlar “Canlı çevresini” oluşturmaktadır. Çocuğun çevresini bilmesi, tanınması, kendi varlığıyla çevre arasında

bağlantı kurması çevreye karşı duyarlı olmasını sağlar (Türksoy, 1991). Çocuk yaşadığı ortamda doğal ortamı tanırken aynı zamanda canlı çevresindeki insanları da yakından tanır (Atasoy, 2005). Bu sebeple yakın çevre insanların toplumsal hayata uyum sağlama sürecinde de önemlidir.

Çevre farkındalığı (Sakarya, 2010, akt., Çabuk, 2021) tarafından “Çevrenin hassasiyetinin ve bu nedenle korunmasının öneminin, insanlar tarafından anlaşılması olarak” (s. 30) tanımlanmaktadır. Yazara göre bireylere çevre farkındalığının kazandırılması için; “... çevreyle ilgili uyarıcıları algılaması ve bu uyarıcılar arasındaki farklılıkları ayırt etmesine yönelik becerilerini geliştirmek ve bu algıları özümsemesini destekleyerek yeni kazanılan becerileri farklı alanlarda kullanabilmesine olanak tanımak gerekmektedir” (s. 30).

Öğretimin temel ilkelerinden birisi “Yakından uzağa” prensibidir. Buna göre çocuklara kazandırılacak yeterliliklerde onların gündelik hayatta deneyimledikleri unsurların işe koşulması etkili bir öğrenme için önemlidir. Öyleyse öğrencilere coğrafya eğitimi kapsamında çevre farkındalığının kazandırılmasında yakın çevrenin kullanımı önem arz etmektedir. Sakarya’nın (2010) belirttiği hususlar dikkate alındığında, yakın çevreden (gündelik hayattan) elde edilecek uyarıcılardan hareketle çocukların çevre ile ilişkili becerilerini geliştirmek daha anlamlı öğrenmelere yol açacaktır. Nitekim Güven (2019) yakın çevrenin eğitimsel anlamda değerini kavramış eğitimciler aracılığı ile gerçekleştirilecek çevre eğitiminde çocukların çevre farkındalığı ve toplumsal sorumluluk bilincinin daha iyi gelişeceğini belirtmektedir.

2.2. Sosyal Bilgilerde Coğrafya ve Çevre Öğretimi

2.2.1. Coğrafya eğitimi

Eğitim, coğrafyanın anlaşılması, iletişim kurulması ve değişmesi için çok önemli bir yere sahiptir (Puttick, 2022). “Coğrafya öğrenmek, gerek kişiler, gerekse milletler için çok önemlidir. Bunun için coğrafyanın küçük yaşlardan itibaren iyi bir şekilde verilmesi gerekir” (Ünlü, 2001, s. 31).

Coğrafya öğretiminde, bilgilerin verimli bir şekilde aktarılması için dünyada meydana gelen olaylar güncel bilgilerle ilişkilendirilerek anlatılmalıdır (Akinoğlu, 2005). Ayrıca öğrenci yakın çevresinde bulunan sürekli etkileşimde bulunduğu çevreye karşı daha ilgilidir. Bu sebeple bilgiler yakından uzağa, merkezden çevreye doğru aktarılmalıdır (Ünlü, 2014). İlköğretim düzeyindeki öğrencilere yaşadıkları mekânı öğretmek için coğrafya bilgisinden faydalanmak önemlidir. Coğrafya eğitimi

yakın çevreden başlayarak uzak mekânları da tanımaya ve öğrenmeye yardımcı olur, bu süreçte günlük yaşam içerisindeki unsurlardan yola çıkarak yakın çevreyi anlamak gerekir (Kızılcıaoğlu, 2006). Öztürk ve Alkış'a (2009) göre ise yakından uzağa ilkesi dikkate alınarak, öğrencilere yakın çevre ile ilgili coğrafi bilinç aktarmak ilköğretim coğrafya eğitiminin amaçları arasında olmalıdır. Doğanay'a (2014) göre ise Coğrafya Öğretim Programında bulunan konuların bir kısmı soyut kavramlardan oluşmaktadır. Bu bağlamda eğitim ve öğretimde soyut kavramları öğretmek ve öğrenmek daha zor olduğundan, bilgiler somut kavramlardan soyuta doğru aktarılmalıdır.

Coğrafya konularının birçoğu birbiriyle ilgilidir bu nedenle coğrafya öğretmeni öğrencilerin öğrenmiş oldukları bilgileri hatırlatarak bilgilerin tekrarını sağlarken, eksik öğrenmelerin önüne geçer aynı zamanda kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesini sağlar (Aydın ve Güngördü, 2016). Ünlü'ye (2014) göre coğrafya öğretiminde dikkat edilmesi gereken faktörlerden biri de bireysel farklılıklardır. Öğrencilerin bireysel farklılıkları, ilgi ve yetenekleri birbirinden farklıdır. Bu aşamada uygulanan yöntem ve metotlar öğrencilerin öğrenme düzeyine uygun olmalıdır çünkü var olan potansiyeli ortaya çıkarmak eğitimin hedeflerindendir. Akınoğlu'na (2005) göre “Coğrafya eğitimi insanlara yaşadığı çevreyi, içinde bulunduğu yerin özelliklerini daha sonra dünyayı öğretmelidir. Bunun için coğrafyayı hayatın içerisinde örneklemek gerekir. Ya da zaten hayatın içerisinde olan unsurları ön plana çıkarmak gerekir” (s. 80). Doğanay'ın (2014) belirttiğine göre ise, coğrafya eğitimi anlatımı “Coğrafya anlatım dili” şeklinde olmalıdır. Öğretmen ders içerisinde konuların içeriklerinden hareketle, bazen tahtaya kavram ve terimleri yazarak veya şekillerini çizerek ya da bilgilerin harita üzerinde gösterilmesi şeklinde açıklamalıdır. Temel bilgilerin gösteriminde ise öğrencilere sorular sorarak anlaşılma durumu kontrol ederek ve konun güncel örnekler yardımıyla anlaşılmasını sağlamalıdır.

Arazi çalışmaları coğrafya öğretiminin önemli araçlarından birisidir. Arazi çalışmaları sayesinde öğrenciler sahada bizzat kendi gerçekleştirdikleri gözlemler sayesinde aktif bir şekilde öğrenebilirler. Bu süreçte çalışma esnasında farklı yöntemlerden de faydalanılır. Sınıf dışında planlı bir şekilde gerçekleştirilen eğitim ve öğretim, arazi çalışması olarak adlandırılabilir (Çalışkan, 2021). Coğrafya eğitiminde, gezi-gözlemin çeşitli sebeplerden dolayı uygulama zorluğuna rağmen öğrencilerin çevresine karşı gözlem fikrinin oluşmasını kazandırırken aynı zamanda öğrencilerin insan-çevre ve olaylar arasındaki etkileşimi kavramalarını da sağlar (Doğanay, 2014). Ünal ve Çelikkaya'ya (2004) göre coğrafya dersi içerisinde bulunan bazı konuların

öğretiminde dinlemek veya okumaktan daha çok gözlem ve inceleme yapmak, öğrenmenin daha kolay, anlaşılır ve kalıcı olmasını sağlar. Ancak gezi gözlem özellikle maddi sebeplerden ötürü çok tercih edilmemektedir.

Günümüz koşullarına bakıldığında değişimin hızının gerektirdiği faktörler göz önüne alındığında coğrafya eğitiminin kendini sürekli güncelleyen etkin ve vatandaş yetiştirmek amacıyla önemli görevler üstlenen bir eğitim olduğunu görmekteyiz (M. Öztürk, 2015). Neden coğrafya eğitimi görürüz sorusuna yanıt olarak, insanlar hayatlarını devam ettirdiği kır veya kent yaşamında coğrafyayla etkileşim halindedirler. Dolayısıyla yaşanan coğrafya insanları her alanda hem etkiler hem de insan yaşamından etkilenir. Yaşadıkları mekânla sürekli etkileşim halinde oldukları için insanlar farkında olmasalar da aslında ilk var oldukları zamandan itibaren coğrafyacılardır (Tümertekin ve Özgüç, 2010).

Taylor (2009) ise coğrafya eğitiminin önemini coğrafya dersleri öğretim programlarında yer alan çevre, ekonomi ve küreselleşme gibi konuların önemi üzerinden meşrulaştırmaktadır. Yazar çevre, ekonomi ve küreselleşme gibi birçok faktörün birbirleriyle olan ilişkilerini anlamak için coğrafya eğitimi çok daha ciddiye almamız gerektiğini savunmaktadır (Taylor, 2009). Coğrafya eğitiminde karşılaşılan önemli problemlerden biri de öğrencilerin öğrendikleri bilgileri günlük hayatlarında kullanmayı bilmemelerinden kaynaklanmaktadır. Bu durum öğrencilerin derse karşı bakış açısını ve dersin verimini olumsuz yönde etkilemektedir. Nitekim M. Öztürk'ün (2015) de belirttiği gibi, sadece coğrafi bilgilerin öğrencilere öğretilmesi yeterli değildir; aynı zamanda beceri, değer ve tutumların da kazandırılması gerekir. Bu sayede öğrenciler gündelik yaşamlarında işe koşacakları coğrafi beceriler ile değer ve tutumları kazanarak coğrafya eğitimine karşı daha olumlu tutumlar geliştirebilecektir.

2.2.2. Çevre eğitimi

İnsanların çevrede yer alan canlı ve cansız varlıklar ile olan iletişimi coğrafyanın asıl konusunu oluşturur. Dolayısıyla coğrafya derslerinde çevrenin doğal ve kültürel elamanları aktarılmakta, çevre ile ilgili konuların öğrenimi ise büyük oranda coğrafya derslerinde gerçekleşmektedir (Güner, 2018).

Toplum içerisinde yaşayan insan hem üretici hem de tüketici konumundadır. Bu sebeple ilköğretimden başlayarak çevre eğitiminin alınması çevreye karşı daha bilinçli ve duyarlı olmayı sağlar (Yücel, 2003). “Bir üretici ya da tüketici olarak birey aldığı eğitim kalitesince çevreye karşı duyarlıdır. Bu nedenle, çevre bilincinin, eğitim

kanalıyla ilköğretimden itibaren her aşamada bireylere verilmesi gerekir” (Yücel, 2003, s. 115).

“Çevre eğitimi ilk olarak ailede başlayan, okulda daha sistematik bir hal alan ve yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Bu süreç yaşanabilir bir dünya için çok önemlidir. Çevre eğitiminden beklenen ise insanların yaşadıkları çevreyi korumalarını sağlayabilmektir” (Yalçinkaya, 2013, s. 418). Ailede başlayan ve daha sonra okulda devam eden çevre eğitim sürecinde bireyler, çevreyi öğrenip daha bilinçli davranışlar sergileyerek çevreye karşı sorumlu davranıp bu durumu yaşam tarzı haline getirirler (Aktepe ve Temur, 2018). Karataş’a (2013) göre ise “Küçük yaşlardan itibaren okul-aile işbirliği içerisinde çevre eğitimiyle bilinçlendirilen çocuklar ve gençler, çevre adına daha güvenli yarınlara teminatı olabileceklerdir. Burada özellikle eğitimcilere büyük görevler düşmektedir” (s. 2).

Çevre eğitimi, bireylerin içinde yaşadığı ortamı ve çevresini öğrenmesine, tanımasına imkân sağlar, bu sayede çevre bilinci ve duyarlılığı artar. Çevre bilinci gelişmiş bireyler hem kendi yaşamları için hem de gelecek nesillerin yaşamları için duyarlı davranarak geleceğe yaşanılabilir bir ortam bırakır. Ulu Kalın’a (2018b) göre çevre eğitiminin amacı çevre sorunlarının çözümüne katkıda bulunmalarını sağlamak için insana veya topluma gerekli bilgiyi aktarmak ve çevrenin içyapısını anlamalarını sağlamaktır. Bu amaç doğrultusunda bireylere çevre eğitimi planlı ve sistemli bir şekilde verilmelidir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (2020) çevre eğitimi ile ilgili bireylere bilgi ve sorumluluk kazandırmanın yanında çevre eğitiminin bireyin çevreye karşı davranışlarında da etkili olmalı bu amaçla uygulamada çeşitli materyallerin kullanılmasına da önem verilmelidir. Koçoğlu ve Kaya (2018) ise çevre eğitiminin öğrenme ve öğretme sürecinde, kalıcılığı sağlamak ve çevrenin kavratılmasına yardımcı olmak anlaşılmama durumunu en aza indirmek amacıyla kullanılan materyalleri, Görsel Araç ve Materyaller, İşitsel Araç ve Materyaller, Görsel-İşitsel Araç ve Materyaller, Teknoloji Destekli Materyaller şeklinde belirtmişlerdir.

Çabuk ve Karacaoğlu’nun (2003) belirttiği gibi insanlar çevrenin korunmasında kendilerini sorumlu hissetmelidir. Bu sorumlulukta, bilinçli insan yetiştirme görevi en çok eğitimcilere düşmektedir. Eğitimin çevreye karşı sorumluluğun geliştirilmesinde en önemli yol olduğu söylenebilir.

2.2.3. Sosyal bilgiler dersinde coğrafya öğretimi

Sosyal bilgiler farklı alanlardan faydalanarak problemlerin fark edilmesine olanak sağlar, aynı zamanda çözüm yolları üretir (Çiydem, 2019). Sosyal bilgiler dersi içerdiği konular dâhilinde insanların üzerinde yaşadığı mekânla bağlantılıdır. Bu sebeple sosyal bilgiler öğretiminde mekânsal coğrafya konuları önemli bir yere sahiptir (Öcal, 2015). Sosyal bilgiler dersi içerisinde bulunan, insanlar yerler ve çevreler öğrenme alanı ile öğrencilere mekânsal bilgi, beceri ve değerleri kazandırmayı hedeflerken coğrafya konularından faydalanır (Köksal, 2009). Coğrafya, insanların yeryüzündeki fiziki ve beşeri olayları anlamalarını sağlar ve bu durum insanların kararlarını da olumlu yönde etkiler. Öğrenciler nitelikli bir coğrafya eğitimiyle coğrafi unsurlar arasındaki bağlantıyı kurarken aynı zamanda coğrafi bakış açısıyla konular arasındaki farkı kavrayarak bilgi sahibi olur ve konuları bu bakış açısıyla değerlendirir (Kızılçaoğlu ve Taş, 2007).

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın özel amaçlarında çevre ile ilgili olarak, "Yaşadığı çevre ile dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanıyarak insan ile çevre arasındaki etkileşimi açıklamaları ve mekânı algılama becerilerini geliştirmeleri" (MEB, 2018, s. 8) amaçlanmaktadır. Ayrıca sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin yaşadığı mekânla ilgili bilgi sahibi olmaları ve insan-çevre ilişkisine dayalı olarak çevre ve dünya coğrafyası hakkında bilgi sahibi olmalarını hedeflemektedir. Bu kapsamda programda "Doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkına varıp çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korumaya çalışmaları ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları" (MEB, 2018, s. 8) amaçlanmaktadır. Sosyal bilgiler dersinde çevre hakkında bilgi sahibi olan öğrenciler, çevreye karşı farkındalık kazanarak daha duyarlı ve ilgili olmaları beklenir.

Araştırmada kullanılan "Ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin yakın çevre farkındalığının incelenmesi" adlı anketin geliştirilmesinde dikkate alınan 2018 SBDÖP "İnsanlar, Yerler ve Çevreler" öğrenme alanının genel amacı "İnsan yaşamı için gerekli mekânsal temel bilgi, beceri ve değerleri öğrencilere kazandırmayı amaçlayan bu öğrenme alanı, temelde coğrafya odaklıdır" (MEB, 2018, s. 11) şeklinde belirtilmiştir. Programda bu öğrenme alanının coğrafya konularını içerdiği ve öğrencilere mekânsal bilgi, beceri ve değerlerin aktarılmasını hedeflediği görülmektedir. Öğrenme alanının amaçlarında çeşitli becerilere özel olarak vurgu yapılmıştır. Buna göre sosyal bilgiler dersinin okutulduğu bütün sınıf düzeylerinde

öğrencilere araştırma, çevre okuryazarlığı, değişim ve sürekliliği algılama, gözlem, harita okuryazarlığı ve mekânı algılama becerilerinin kazandırılması hedeflenmiştir” (MEB, 2018, s.11).

Çalışmada kullanılan anketin özellikle 4 ve 5. sınıf “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında yer alan kazanımlar dikkate alınarak hazırlanmasında öğrenme alanının bu sınıf düzeylerinde özellikle yakın çevre konularına odaklanıyor olması etkili olmuştur. 2018 SBDÖP 4. sınıf “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı altı kazanım olduğu görülmektedir. Öğrenme alanında yer alan “Çevresindeki herhangi bir yerin konumu ile ilgili çıkarımlarda bulunur.”, “Günlük yaşamında kullandığı mekânların krokisini çizer.” (MEB, 2018, s.14-15) kazanımlarının özellikle öğrencilerin yaşadıkları mekânı algılamalarını, konum analizi yapmalarını ve yorumlamalarını sağlamaya yönelik olduğu görülmektedir. “Yaşadığı çevredeki doğal ve beşerî unsurları ayırt eder.”, “çevresinde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek bulgularını resimli grafiklere aktarır” (MEB, 2018, s.15) kazanımlarının ise öğrencilerin yakın çevrelerinde bulunan unsurları öğrenmelerini ve hava olayları ile ilgili gözlemlerini aktarmalarına yönelik olduğu belirtilebilir.

Öğrenme alanında “Yaşadığı yer ve çevresindeki yer şekilleri ve nüfus özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.” (MEB, 2018, s. 15) kazanımının ise öğrencilerin yakın çevresinde yer alan yeryüzü şekilleri ile yaşadıkları yere ait nüfus özelliklerinin edinilmesine yönelik olduğu görülmektedir. “Doğal afetlere yönelik gerekli hazırlıkları yapar.” (MEB, 2018, s. 15) kazanımında öğrencilerin yaşadıkları mekânda meydana gelme ihtimali olan afetler başta olmak üzere gerekli hazırlıkların öğrenci tarafından edinilmesine yönelik olduğu görülmektedir.

2018 SBDÖP 5. sınıf “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı beş kazanım olduğu görülmektedir. Öğrenme alanında yer alan “Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar.” (MEB, 2018, s.17) kazanımı öğrencilerin yaşam alanlarını harita yardımıyla tanıma imkânı elde ederek yaşadıkları yer ve çevresine ait yeryüzü şekillerini belirtme olanağını sağlar. “Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.” (MEB, 2018, s. 17) kazanımı öğrencilerin bulundukları iklim koşullarının günlük hayatlarındaki etkilerini göz önüne alarak insan faaliyetleri üzerindeki etkisini anlamalarına yardımcı olur.

Öğrenme alanında bulunan “Yaşadığı yer ve çevresindeki doğal özellikler ile beşerî özelliklerin nüfus ve yerleşme üzerindeki etkilerine örnekler verir.” (MEB,

2018, s. 18) kazanımı öğrencilerin üzerinde yaşadığı mekân ve çevresinde yer alan doğal ve beşeri unsurların insanların nüfus ve yerleşmelerine etkilerini günlük hayatlarından örnekler vererek açıklamalarına yardımcı olur. “Yaşadığı çevredeki afetlerin ve çevre sorunlarının oluşum nedenlerini sorgular” (MEB, 2018, s. 18) kazanımının öğrencilerin yaşadıkları coğrafyada meydana gelen veya gelme ihtimali olan afetlerin ve çevre sorunlarının öğrenci tarafından araştırılmasını sağlar. Ayrıca “Doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar” (MEB, 2018, s. 18) kazanımı ise öğrencilerin bulunduğu çevrede yaşanan doğal afetlerin insanların yaşamına olan etkilerini anlaşılmasını sağlar.

2.2.4. Sosyal bilgiler dersinde yakın çevre eğitimi

Sosyal bilgiler dersi çevre konularının kazanımlar dâhilinde ele alınmasını öğrencilerin yakın çevre öğreniminde çevreye karşı bilgi ve ilgilerini geliştirmeye yardımcı olur. “Sosyal bilgiler dersi, çocuğun yakın çevresini tanımasına, yurt sevgisini kuvvetlendirmesine duyu organlarını keskinleştirmesine, olayların nedenlerini anlama ve araştırma yeteneğinin gelişmesine de yardım eder” (Meydan, 2018, s. 83). Öner’e (2018) göre, İnsanın ülke ve dünya coğrafyasını bilmesi için yaşadığı bölgeyi özelden genele doğru öğrenmesi önemlidir. Bu aşamada ilk olarak yerel çevre hakkında bilgi sahibi olmak gerekmektedir.

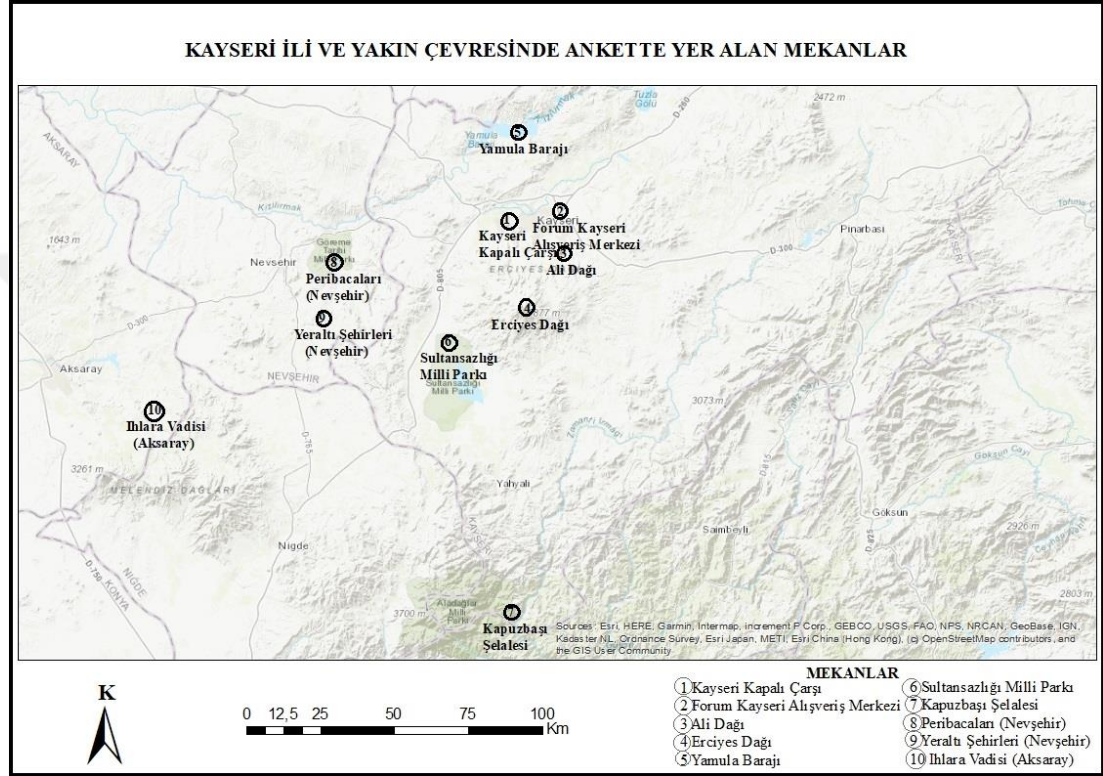
Çocuklar ilköğretimin ilk yıllarından sekizinci sınıfa kadar yaşadıkları yer ve çevresini gözlemlerler. İlk olarak yaşamlarını sürdürdükleri yerin fiziki ve beşeri özelliklerini öğrenirken, zamanla uzak mekânları da öğrenip aralarındaki ayırt edici özelliklerle birlikte benzer yönleri de fark ederek bunların beşeri ve fiziki faaliyetlerle bağlantısını anlamlandırır (Demircioğlu ve Akengin, 2015). Her çocuk içinde büyüdüğü dünyayla benzersiz bir ilişkiye sahiptir: Duygular, deneyimler ve insanlarla; mekânlar, nesneler ve olaylarla etkileşiminden kaynaklanan bir ilişkisi vardır (Palmer, 2002). Sosyal bilgiler dersi öğrencilerin yakın çevreyi tanımlarına yardımcı olarak yakın çevreye karşı farkındalık oluşmasını sağlar.

2.4. Kayseri ve Yakın Çevresinin Coğrafi Özellikleri

Şekil 1’de çalışmada kullanılan “Ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin yakın çevre farkındalığının incelenmesi” adlı anket de yer alan Kayseri ve civarındaki önemli mekânlar belirtilmiştir.

Şekil 1

Kayseri ili ve yakın çevresinde ankette yer alan mekânlar

Şekil 1’de belirtilen ve çalışmada yer alan mekânlardan Kayseri şehir merkezinde yer alan Kapalı Çarşı ve Forum Kayseri Alışveriş Merkezi en merkezi mekânlar arasında yer almaktadır. Ali Dağı merkeze yaklaşık 17 km ve Erciyes Dağı yaklaşık olarak 29 km, Yamula Barajı ise yaklaşık 35 km uzaklıktadır. Kayseri şehir merkezi ile Sultansazlığı Milli Parkı arasındaki mesafe ise yaklaşık 87 km, Yahyalı ilçe sınırları içerisinde yer alan Kapuzbaşı Şelaleleri ise yaklaşık 147 km uzaklıkta yer almaktadır. Nevşehir’de bulunan Peribacaları ise yaklaşık 72 km iken yeraltı şehirlerinin yaklaşık 98 km olduğu, Aksaray’da bulunan İhlara Vadisi’nin ise yaklaşık 156 km uzaklıkta yer aldığı belirtilebilir. Aşağıda bu mekânlarla ilgili ayrıntılı bilgiler paylaşılmıştır.

2.4.1. Kayseri ilinin coğrafi özellikleri

2.4.1.1. Kayseri ilinin coğrafi konumu

Kayseri ili 37°45-38°18 Kuzey enlemleri ile 34°56-36°59 Doğu boylamları arasında yer almaktadır. Aşağıda Kayseri ili ve çevresinde yer alan iller gösterilmiştir. Şekil 2’de Kayseri iline ait lokasyon haritası sunulmuştur.

Şekil 2

Kayseri ili lokasyon haritası

Şekil 2’de belirtildiği gibi Kayseri’nin doğu ve kuzey doğusunda Sivas, kuzeyinde Yozgat, batısında Nevşehir, güneybatısında Niğde, güneyinde Adana ve Kahramanmaraş illeri yer almaktadır. “Kayseri şehri, İç Anadolu Bölgesi’nin Orta Kızılırmak Bölümü’nde yer alır. Sarımsaklı Ovasının orta kesimindeki şehrin güneyinde Erciyes Dağı (3917 m), kuzeyinde ve doğusunda volkanik yapısal platolar, batısında ise KD-GB yönünde uzanan Sarımsaklı Ovasının bir bölümü yer almaktadır” (Somuncu, 1995, s. 127). Atalay ve Mortan’ın (2011) belirttiğine göre “Erciyes Dağı’nın kuzey eteğinde uzanan ova üzerine kurulan Kayseri, Anadolu’nun eski yerleşme yerleri arasındadır”(s. 594). Ova üzerinde kurulu olan şehir, ortalama 1050 m. yükseltidedir (Somuncu, 1995).

2.4.1.2. Kayseri ilinin yer şekilleri

Kayseri’nin yüzölçümü 16.917 km²’dir. Dağlar, vadiler, akarsu yatakları şelaleler ve ormanlık alanlarıyla birçok doğal unsuru barındırır (Kayseri Valiliği, 2014). “Kayseri ili arazisinin önemli bir bölümü akarsularla derin yarılmış platolar biçimindeki yüksek düzlükler veya kimi yerde dağlar arasında uzanan ve yine derin vadilerle parçalanmış havzalar durumundadır. Bunların her çeşidine il arazisinde rastlanır” (Işık, 2010, s. 29).

Erciyes Dağı, dağlık alanları, ovalık alanları ve plato sahaları ile de önemlidir. Erciyes Dağı’nın kuzeyinde yer alan Kayseri Ovası alüvyonlarla kaplı olup üzerinde Kayseri ili gelişmiştir ve Ova Ecemiş Fay Kuşağının kuzeyinde bulunur. Ovanın yüzölçümü 890 km²’dir ve Sarımsaklı Çayı da bu ova üzerinden geçmektedir (Küçük, 2019). Kayseri Ovasının batısı ambar ovası olarak adlandırılır ve ovanın bazı bölümleri bataklıklardan oluşur. Pliyo-kuaterner tektonik hareketleri ile sübsidans sonucu oluşan ovanın yükseltisi 1050-1150 m. arasında değişmektedir (Arınç, 2011).

Kayseri’nin en yüksek dağı olan Erciyes Dağı 3917 m. yüksekliğe sahiptir. Erciyes Dağı eteklerinde tali volkan tepeleri bulunur ve küme volkandır. Tekir Çukuru ve Koç Dağı volkan konisi görünümündedir ve Erciyes ana konisinin doğusunda bulunur (Işık, 2010). Erciyes Dağı, Konya’nın güneyinden başlayarak Kayseri’ye uzanan 250 km uzunluğundaki aktif fay hattı (Ecemiş Fay Kuşağı) üzerinde bulunur ve İç Anadolu volkanik dizisinin kuzeydoğu kısmında yer alır (Küçük, 2019). Kızılırmak ve Zamantı Irmakları Kayseri’ de bulunan önemli akarsulardandır. Ülkemizin en uzun akarsuyu olan Kızılırmak’ın 128 km’lik bölümü Kayseri il sınırı

içerisinden geçer (Kayseri Valiliği, 2014). Aladağlar Milli Parkı Adana-Kayseri-Niğde il sınırlarını kapsar ve 1995 yılında milli park statüsü kazanmıştır.

2.4.1.2.1. Erciyes Dağı

Kayseri ili için önemli mekânlardan biri Erciyes Dağı'dır. 3917 m yüksekliği ile Türkiye'nin en yüksek 5. Dağı olan Erciyes aynı zamanda İç Anadolu Bölgesinin en yüksek volkanıdır. Volkanik bir yapıya sahiptir. Sönmüş bir volkanik dağ olan Erciyes "... daha ziyade andezit ve dasitlerden oluşmuş bir stratovolkandır" (Sür, 1993, s.41). "Stratovolkanlar piroklastik maddelerle lav tabakalarının ardalanmasından oluşmuş bir yapı gösterirler"(Erinç, 2010, s. 432). Yalçınlar'ın (1969) belirttiğine göre, "Stratovolkan terimi Türkçe'de tabakalı volkan kelimeleri ile ifade edilebilmektedir. Terimden anlaşılacağı üzere, bu strüktürlere, tabakalı volkanlarda rastlanır" (s. 603).

"Yaklaşık 18 km çapında olan ve 1000 km²'lik alan kaplayan Erciyes volkanının çevresinde Sultan Sazlığı, Kayseri Ovası ve Kara sazlık gibi tektonik depresyonlar bulunmaktadır" (Sür, 1993, s. 41). Erciyes volkanı Kayseri'de Sultansazlığı, Ecemiş fayları gibi tektonik hatların bulunduğu bölgede yer alır ve farklı patlama tipleriyle oluşmakla birlikte etrafında dom ve cüruf konileri vardır (Atıcı ve Türkecan, 2017).

Erciyes Dağında, Volkanizma 'nın birinci safhasında dağın temeli ile çevredeki platoların oluşmasını sağlayan andezit lavları ve tüfler püskürmüştür. İkinci safhada, andezit, dazit, riolit ve tüflerle birlikte dağın gövdesi oluşmuş volkan bacası tıkanmıştır. Üçüncü safhada, yükselen magma tıkalı ana bacadan çıkamayınca başka çıkış yerleri bulmuş ve parazit koniler oluşmuştur (Şahin, 2005). Küçük'ün (2019) belirttiğine göre, "Erciyes dağında baca tıkanması için oluşan çatlaklardan çıkan malzeme ile Ali Dağ, Lifos tepe, Yılanlı dağ, Kükürt tepe, Kefeli dağı, Süt donduran tepe gelişmiştir" (s. 244).

Sür'ün (1993) belirttiğine göre, "Erciyes'in doruk kısmında buzul aşınım şekillerinin varlığı, volkan dağının Pleistosen buzul dönemlerinden önce oluştuğunun kanıtlarıdır" (s. 41). Dördüncü zaman buzul döneminde, Erciyes Dağı'nın yüksek kesimlerinin buzul ile kaplı olması nedeniyle dağın kuzey yamaçları başta olmak üzere buzul aşındırmaları olmuştur ve Müşker, Aksu, Öksüzdere sirkleri dağda bulunan dokuz sirk içerisinden ön planda olan buzul aşındırma şekilleridir (Şahin, 2005).

Erciyes, Küçük'ün (2019) belirttiğine göre 15 milyon yıllık bir oluşum süreci geçirmiştir ve bu süreçte aşınmış ve yıpranmıştır. Jeolojik olarak genç olan bir volkanın, jeomorfolojik olarak da genç olduğu sonucunun çıkarılamayacağını dile getiren Erinç (2010), genç volkanların aşınmaların etkisiyle çok fazla değişikliğe uğramadan ilksel şekillerini kaybetmediğini belirtir. “Buna karşılık Erciyes, jeolojik anlamda genç, fakat jeomorfolojik bakımdan geniş ölçüde parçalanmaya ve aşınımına uğramış volkanik bir yapıdır” (Erinç, 2010, s. 208).

2.4.1.2.2. *Ali Dağı*

Ali Dağı domu Talas ilçesinde, Kayseri şehrinin güneyinde, Erciyes Dağı'nın ise kuzeyinde bulunur ve oluşumunda volkanizma akış göstermediğinden yığılarak domlu bir yapı meydana gelmiştir (Küçük, 2019). Yurteri (2017) belirttiği gibi “Ali Dağ domu Genç Erciyes safhasında oluşan domlardandır. Ali Dağ'da yamaç paraşütü, serbest atlayış ve yelken kanat gibi çeşitli hava sporları yapılmaktadır” (s. 51).

2.4.1.2.3. *Sultansazlığı Milli Parkı*

Sultansazlığı Milli Parkı Kayseri ili yakınlarında yer alan önemli mekânlardan biridir. Sultansazlığı'nın oluşum ve gelişim süreçleri bugünkü görünümünü kazanmasında etkilidir. “Tektonik bir çöküntü özelliğindeki Develi Ovası'nın orta bölümünde derinliği 1-1,5 m. arasında değişen ve yüzölçümü 30-35 km² olan Yay Gölü bulunur. Söz konusu göl ve çevresindeki sazlık-bataklık alanların tümü “Sultan Sazlığı” olarak adlandırılmaktadır” (Özesmi, Somuncu ve Tunçel, 1993, s. 278). Kapalı havza özelliğindeki “Sultansazlığı” 390 km² yere sahip sulak bir alandır. Miyosende, gölalanı günümüze göre daha derindir, zamanla tortul ve volkanik materyaller ile gölalanı sığlaşmıştır (Arınç, 2011).

Playa kurak ve yarı kurak bölgelerde bulunan geçici göller ve bataklık tabanları ifade etmek için kullanılır, aynı zamanda yüksek alanların, dağların çevrelediği kapalı havzaların yani bolsonların en alçak kısımlarını oluşturur (Erinç, 2010). Ülkemizde iç kısımlarda playa özelliği gösteren kapalı havza tabanları bulunur, özellikle Erciyes volkanının güneybatısında bataklıkla kaplı bulunan, alan “Sultansazlığı” düz bir zeminde ve ince unsurlu tuz içeren depolar bulundurur (Erinç, 2010).

Kayseri kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurulu tarafından 1993 yılında Sultansazlığı doğal sit alanı ilan edilmiştir, 1994 yılında ise alanın tamamı Ramsar sözleşmesi listesinde yer almıştır (Kayseri Büyükşehir Belediyesi, 2018). Ayrıca

Sultansazlığı birçok kuş türünün yılda iki defa uğrak noktası halindedir. Avrupa, Asya ve Afrika Kıtaları arasında 301 kuş türünün göç yolu üzerinde olması buranın kuş türü yönünden önemli bir nokta haline gelmesini sağlamıştır (Kayseri Valiliği, 2014). Kuş türlerinin yanında değişik flora ve fauna topluluğunu da içinde barındırır (Kayseri Valiliği, 2014).

2.4.1.2.4. Kapuzbaşı Şelalesi

Kayseri'nin Yahyalı ilçesinde bulunan Kapuzbaşı Şelaleleri Kayseri için önemli turizm mekânlarından biridir. Kapuzbaşı şelalelerinin etrafında yeşil alanların yer alması, piknik alanlarının bulunması, trekking parkuru güzergâhında yer alması, gibi özellikleri turizm açısından önemini arttırmaktadır (Kayseri Valiliği, 2022b).

Zamantı Irmağı devamında bulunan Kapuzbaşı, Elif ve Güney Şelaleleri kaya bloklarından çıkan karstik kaynaklar olup yaz ve kış aylarında da akışı devam eder (Aklıbaşında, 2013). Gülgül Tabak'ın (2018) belirttiği gibi Divrik Dağı'nın güneyinde yer alan şelalelerin voklüz tipindeki kaynak sularından çıkan sular, Kapuzbaşı Deresi'ne ve Suarası Deresi'ne bağlandıktan sonra Zamantı Irmağına oradan da Seyhan Nehrine karışıp Akdeniz'e ulaşır.

2.4.1.2.5. Yamula Barajı

Yamula Barajı Kayseri ili için önemli mekânlardan biridir. “Yamula baraj gölü, Kayseri il merkezinin 35 km kuzeydoğusunda, Yemliha Kasabası'nın 2.5 km kuzeydoğusunda, Kızılırmak Nehri üzerinde elektrik üretimi ve sulama amacıyla kurulmuştur” (Kılınçaslan, 2007, s. 8). Yalçınkaya'nın (2020) belirttiğine göre, “Yamula Barajı Kızılırmak Nehri üzerinde olup 1998 yılında inşa edilmeye başlanmış, 2003 yılında su tutmaya başlamış ve 2005 yılında ise kullanıma açılmıştır. Barajın yapılış amacı, sulama, enerji ve taşkın kontrol olarak planlanmıştır (s. 87). Yamula barajı Kocasinan ilçe sınırları içinde yer alır ve elektrik üretimi, tarımsal sulama, balıkçılık gibi faaliyetlerle birlikte su sporları yürüyüş parkurları, konaklama mekânları gibi kentin turizmine aynı zamanda sosyal yaşamına önemli bir katkıda bulunur (Kars, 2021).

2.4.1.3. Kayseri ilinin iklim ve bitki örtüsü

İklimin çevre ve insan yaşamı üzerinde birçok açıdan etkisi vardır. “Oldukça geniş bir bölge içinde ve uzun yıllar boyunca değişmeyen ortalama hava koşullarına iklim denilir. Başka bir deyimle iklim kısa süreli günlük hava durumlarının uzun zaman içindeki ortalamasıdır”(Erol, 2004, s. 10).

İç Anadolu bölgesinde genellikle yaz ile kış arasında sıcaklık farkı fazla yazlar sıcak kışları yağışlı geçen karasal iklim hâkimdir ancak etkili olan hava kütleleri, denize uzaklık, bakı, dağların uzanışı, yükselti durumu yöresel iklim özelliklerinde de etkili olur (Atalay, 2011). Çoban’ın (2020) belirttiği gibi, İç Anadolu karasal ikliminde günlük ve yıllık sıcaklık farkı fazladır, yazlar sıcak ve kurak kışlar soğuk geçer. “Karasal iklimin en büyük özelliği, denizel iklimin aksine, yaz-kış ve gece-gündüz arasındaki sıcaklık farklarının, başka bir ifadeyle günlük ve mevsimlik sıcaklık farklarının fazla olmasıdır”(Şahin, 2005, s. 175). Kış aylarını soğuk ve kar yağışlı, yaz aylarını ise sıcak ve kurak geçiren Kayseri ilinde karasal nitelikli Orta Anadolu iklimi hâkim olmakla birlikte yükselti sebebiyle bazı yerlerde iklimin farklılık gösterdiği görülmektedir (Kayseri İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2022a). Işık (2010) belirttiğine göre ise, “Kayseri ilinin çoğu yerinde ‘Step iklimi’ egemendir. Bu iklim tipinde yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve kar yağışlıdır (s. 31).

Kayseri’de Temmuz ve Ağustos aylarında en sıcak günler yaşanırken sıcaklık bazen 38°C’ye kadar yükselmektedir ve bu aylarda ortalama sıcaklığın 23°C olduğu görülmektedir. Aralık, Ocak ve Şubat aylarında ise en soğuk günlerin yaşandığı sıcaklığın -36°C’ye kadar düştüğü ve kış sıcaklık ortalamasının ise -2°C’ye ile -6 °C olduğu görülmektedir. Kayseri il merkezinde ise son 60 yıllık gözlemlere göre ise ortalama sıcaklığın 10.4° olduğu görülmektedir. Kayseri ilinde ortalama yağış miktarının ise metrekareye ortalama 375 kg olduğu ve Nisan, Mayıs, Haziran aylarının ise en fazla yağış alan aylar olduğu görülmektedir (Kayseri İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2022a).

Erol’a (2004) göre “Doğal bitki örtüsünün tür, miktar ve biçim yönünden dağılışı doğrudan doğruya iklimin kontrolü altındadır” (s. 2). “Anadolu’nun geçiş iç bölgelerinde (İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu’da), yer yer farklılıklar göstermekle beraber, Step Flora Bölgesi (Bozkır bitki toplulukları) önemli yer tutar” (İzbirak, 1984, s. 246). İç Anadolu Bölgesi alçak kesimlerinde yaz aylarındaki kuraklık ve karasallık nedeniyle ot (Bozkır) vejetasyonu hâkimdir (Atalay,

2011). Kayseri’de ova, dağ ve tepelik alanlarda genellikle bozkır bitki örtüsü görülür, orman bakımından fakirdir ve ilin güneyinde sınırlı da olsa Toros Dağlarının bulunduğu yerde ormanlık alanlar yer almaktadır (Kayseri Valiliği, 2014). Kayseri ilinin güneyinde Toros Dağları’nın yer aldığı kısımda ise çoğunlukla Karaçam, Kızılçam, Köknar, Ladin ve Meşe Ağaçları yer almaktadır (Kayseri İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2022a).

2.4.1.4. Kayseri ilinde doğal afetler

Doğal afetler toplumu olumsuz olarak etkileyen can ve mal kaybına neden olan doğal tehlikelerin neden olduğu olaylardır (Şahin ve Sipahioğlu, 2007). Doğa Kaynaklı Afet (İng. Natural Disaster): “Deprem, sel, heyelan, çığ, kuraklık, fırtına, dolu, hortum, kuraklık, göktaşı düşmesi vb. gibi oluşumu engellenemeyen jeolojik, meteorolojik, hidrolojik, klimatolojik, biyolojik ve kaynağı dünya dışında olan tehlikelerden kaynaklanan doğa olaylarının sonuçlarına verilen genel ad”dır (AFAD, 2020, s. 98).

Kayseri’de meydana gelen doğal afetlerde, Afet Yönetimi Kapsamında 2019 Yılına Bakış ve Doğa Kaynaklı Olay İstatistikleri (2020) incelendiğinde, Kayseri’de heyelan/kaya düşmesi, sel/su baskını, çığ olayları görülmektedir. Kayseri İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2020 Yılı İçin Kayseri İli Tabii Afetler Veri Tablosu (2020)’undaki verilerden hareketle, Kayseri’de don, dolu, yoğun kar yağışı, sel, fırtına olayları görülmektedir. AFAD, 2018, Türkiye Deprem Tehlike Haritasında, Kayseri ilinde deprem riskinin “düşük tehlike” ye yakın bir değerde olduğu görülürken Kayseri ili çevresinde “yüksek tehlike” ye yakın illerin yer alması olası depremlerde Kayseri ilinde de kısmen etkisi olduğu görülmektedir.

2.4.1.5. Kayseri ilinde nüfus ve yerleşme

Nüfus: “Yeryüzünde sınırları belirli bir alanda belirli bir zamanda bulunan insan sayısı olarak tarif edilmektedir” (Şahin, 2020, s. 13). Adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre (TÜİK), 2021 yılı Kayseri Nüfusu: 1.434.357’dir. Kayseri Nüfus yoğunluğunda ise km²’ye 84 kişi düşmektedir (TÜİK, 2021).buna göre Kayseri Türkiye’de Nüfusu en fazla olan il 5 il içerisinde yer almadığı, Nüfus yoğunluğu ise yüksek illerden biri olmadığı görülmektedir.

Karabağ ve Şahin’in (2020) belirttiğine göre “Yerleşme denildiğinde insanların yaşamlarını belirli bir alanda sürdürme eylemi akla gelir. Yerleşme birimlerini

meydana getiren meskenler, insanların doğal ortam üzerinde inşa ettiği en önemli kültürel varlıklardandır” (s. 65). Kültepe (Kaniş/Karum) Kayseri’de bilinen ilk yerleşim yeridir ve M.Ö. 4000 yılından Roma Çağı sonuna kadar yerleşme olduğu bilinmektedir (Kayseri İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2022b). Mazaka şehri ise M.Ö. 11 ve 7.yüzyıllarda Erciyes’in eteğinde kurulmuştur (Kayseri İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2022b). Antik Mazaka Bugün ki şehir merkezinin 2 km güneybatısında lav akıntılarının üzerinde bulunan Eskişehir’in Dağı olarak adlandırılan yerin üzerinde kurulmuştur (Somuncu, 1995). M.S. 17 yıllarında ise Roma Devletinin eline geçen Mazaka, ismi Kaisareia olarak değiştirilmiştir (Kayseri İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2022b).Kayseri için, Araplar Kayseriyye adını verirken Türkler bu adla bağlantılı olan Kayseri’yi kullanmışlardır. Yerleşmenin eski yerinden yeni yerine geçilmiştir ancak yer değiştirmenin zamanına ilişkin net bir bilgi yoktur (Arınç, 2011). Kayseri, Cumhuriyet Dönemi ile birlikte şehirleşme süreci yatırımlarında etkisiyle göç olarak hızlanmış aynı zamanda nüfusu artmıştır, ova üzerinde kurulu olan şehir yatay ve dikey yönde gelişme göstermiştir (Somuncu, 1995).

2.4.1.6. Kayseri ilinde tarım ve hayvancılık

Kayseri ilinde tarım ve hayvancılık ilin ekonomisine etki eden faktörlerden biridir. “İnsanoğlunun ilk ve en büyük keşfi olarak kabul edilen tarım, dar anlamıyla, bitkisel üretim etkinliklerini içerir. Geniş anlamda ise sadece bitkisel üretim olmayıp, hayvansal üretim, su ürünleri üretimi ve silvikültür (Orman ağacı bitkileri yetiştirilmesi) anlamını da kapsar” (Doğanay, Özdemir ve Şahin, 2012, s. 203). İnsanlık için önemli olan tarımın gelişiminde tarım ürünlerinin sistematik olarak ekilmesi aynı zamanda hayvanların yetiştirilmesi büyük nüfusların beslenmesini sağlamış, insan-yeryüzü arasındaki ilişki tarımında etkisiyle değişmiş toprağa bağımlı olan insandan toprağı dönüştüren insana doğru ilerlemiştir (Tümertekin ve Özgüç, 2011).

Kayseri’de genel olarak topraklar tarım için uygundur ve konveksiyonel tarım yapılıdır. Kayseri’de çoğunlukla arpa, buğday, şeker pancarı, çerezlik ayçiçeğı ve kabak, patates, baklagiller, elma, üzüm, yem bitkileri yetiştirilmektedir (Kayseri İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2020). Kayseri’de hayvancılığın gelişiminde çayır ve mera alanlarının toplam arazinin %37 sini kaplamasının önemli etkisi vardır. İl’de koyun, kıl keçisi, manda, sığır yetiştiriciliğı ve yumurta tavukçuluğı ve arıcılık yapılmaktadır (Kayseri İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2020).

2.4.1.7. Kayseri ilinde sanayi ve ticaret

Kayseri ili sanayi ve ticaret alanlarında önemli şehirlerden biridir. “İnsanların başlıca ekonomik faaliyetlerinden birisi, kalkınma ve küreselleşmenin motoru sanayidir. Bu yolla ham maddelerin şekilleri değiştirilir, daha kullanılabilir hale getirilir ve değerlendirilir. Günümüzde sanayi, yapısını değiştirmekte olmakla birlikte, hızlı yayılışını da sürdürmektedir” (Tümertekin ve Özgüç, 2011, s. 397).

Atalay ve Mortan’a (2011) göre “Asur Uygarlığının tarihte Kültepe Kanış Karum adıyla ilk modern çarşısının kurulduğu Kayseri, kamunun öncülüğünde önemli bir sanayi birikimine sahiptir” (s. 574). Kayseri, İpek Yolu üzerinde yer alan eski yerleşim yerlerinden biri olup 6000 yıllık bir geçmişe sahiptir ayrıca coğrafi konumundan dolayı her dönemde önemini sürdürmüştür. Kayseri Kültepe’de başlayan ticaret geleneğini günümüzde de devam ettirmiş ülkemizin önemli sanayi ve ticaret şehri olmuştur (Kayseri Valiliği, 2022a). Kayseri’de Kayseri Organize Sanayi Bölgesi (OSB), İncesu OSB ve Mimarsinan OSB yer almaktadır. 2021 yılında ihracatta başlıca ön planda olan sektörlerin “tarım ve ormancılık, madencilik ve taş ocaklığı, imalat sanayi, toptan ve perakende ticaret, gayrimenkul, kiralama ve iş faaliyetleri, diğer sosyal, toplumsal ve kişisel hizmetler” (TÜİK, 2021, akt. Kayseri Valiliği, 2022a, para. 9) şeklinde olduğu görülmektedir. İle ait 2021 yılında toplam ihracat rakamının yaklaşık 3.609 milyon dolar, 2021 ithalat rakamının ise yaklaşık 1.742 milyon dolar olduğu söylenebilir (Kayseri Valiliği, 2022a).

2.4.1.7.1. Kapalı Çarşı

Kapalı çarşı, bedestenle birlikte düşünüldüğünde on beşinci yüzyılda yapıldığı tahmin edilmektedir. Dar, uzun sokaklarında küçük dükkânların yer aldığı farklı yönlerde çıkış kapıları bulunan bir yapıdır (Kayseri Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2009). Kapalı çarşı günümüzde Kayseri için önemli alışveriş ve turizm mekânlarından biridir.

2.4.1.7.2. Forum Kayseri Alışveriş Merkezi

Kayseri şehir merkezinde yer alan Forum Kayseri AVM Erciyes yolu ve raylı sistem güzergâhları üzerinde yer alması, şehir içi ulaşım imkânının olmasıyla birlikte ayrıca Kayseri ili ve çevre iller için de önemli ticari, kültürel ve sosyal bir merkez olduğu söylenebilir. Kayseri, şehir merkezinde bulunan alışveriş merkezleri insanların hem alışveriş yaptıkları hem de vakit geçirdikleri yerler olup halkın sıkça ziyaret ettiği mekânlar arasındadır.

2.4.1.8. Kayseri ilinde turizm ve ulaşım

Kayseri’de özellikle Erciyes Dağı’nın varlığına bağlı olarak gelişen kış turizmi, dağ tırmanışları, Ali Dağ’da yamaç paraşütü, Sultansazlığı gibi önemli flora ve fauna alanı, Aladağlar Milli Parkı, Kapuzbaşı Şelaleleri gibi doğal güzelliklerin yer alması, ayrıca tarihi geçmişinden dolayı birçok tarihi ve kültürel mekanlara sahip olması şehri turizm açısından zenginleştirmiştir.

Kayseri şehir merkezinde, Roma döneminden kalma Kayseri Kalesi, birçok Selçuklu döneminden kalma cami ve külliye, Osmanlı döneminden kalma Kapalı Çarşı, cami ve meydan, Meryem Ana Kilisesi, Alaca Kümbeti, Atatürk Evi ve Müzesi, Zeynel Abidin Türbesi gibi birçok önemli mekân bulunmaktadır (Kayseri Valiliği, 2014)). Ayrıca Erciyes Dağı, Ali Dağı, Kapuzbaşı Şelaleleri, Aladağlar Milli Parkı, Sultansazlığı Milli Parkı, Yeraltı Şehirleri gibi önemli doğal turizm mekânları da bulunmaktadır (Kayseri Valiliği, 2014). Kayseri, Cumhuriyet Döneminden sonra gelişme göstermiştir, 1927 yılında Ankara-Kayseri demiryolu yapılmış, 1930 yılında Sivas’tan Samsun’a, 1933 yılında Niğde’den geçerek Çukurova’ya bağlanmıştır. Kayseri ilk çağdan itibaren işlek yolların kesiştiği bir yer olmuştur. Kayseri hem karayollarının hem demiryollarının kavşak noktası haline geldiği bir konum olmuştur (Arınç, 2011).

2.5. Yakın Çevre

2.5.1. Nevşehir

Nevşehir Kayseri’nin batısında bulunur ve Peribacaları, yeraltı şehirleri gibi doğal güzellikleri, turizm potansiyeli ile Kayseri yakınındaki önemli şehirlerden biridir. Atalay ve Mortan’ın (2011) belirttiği gibi “Nevşehir, vadilerle yarılmış ve

tepeli bir görünüm arz eden volkan tüfleri üzerinde bir tepenin yamacında kurulmuştur” (s. 595).

“UNESCO Dünya Miras Listesi’nde yer alan alanlar içinde, Göreme Milli Parkı, Derinkuyu ve Kaymaklı Yeraltı Şehirleri, Karain Güvercinlikleri, Karlık Kilisesi, Yeşilöz Theodoro Kilisesi ve Soğanlı Arkeolojik Alanı yer almaktadır” (Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2022, para. 2). Volkan tüflerinin oyulması sonucu yapılan kilise ve meskenler Nevşehir için önemlidir ve Göreme Milli Parkı Nevşehir’in 15 km doğusunda bulunurken, Ürgüp ise Nevşehir’in 6 km batısında bulunan turistik mekânları barındıran yerleşim yeridir (Atalay ve Mortan, 2011).

2.5.1.1. Peribacaları

Peribacaları, volkanik kum ve tuf içerisinde bulunan kaya blokları ile piro klastik malzemelerle lav tabakalarının yer aldığı alanda oluşmuştur. Volkanik tabaka tüflerin aşınmasıyla birlikte yüzeye çıkarken diğer taraftan iri kaya blokları piroklastik malzeme içinde yer alır ve tüflerin aşınmasıyla şapka şeklinde yüzeye çıkar. Lav tabakasının uzanışına paralel olarak tüflerin aşınmasıyla kaya blokları ortaya çıkar ve bu şekilde oluşan Peribacaları lav tabakaları doğrultusunda uzanış gösterir. Kaya bloğu ve lav altındaki tüflerin fazla aşınması sonucu şapka halindeki kaya bloğunun düşmesiyle altındaki tüfler de aşınır (Atalay, 2005).

Şahin’e (2005) göre iklim de Peribacaları’nın oluşumunda etkilidir, bölgede yaz aylarının kurak geçmesi sonucu fiziksel ufalanma nedeniyle ana kayadan kopan materyaller ilkbahar aylarında sel sularıyla taşınarak bu şekillerin oluşumunda yardımcı olmuştur. Geniş platolar ve bu platoları parçalayan vadilerin yer aldığı alanda vadi yamaçlarında bulunan Peribacaları meskenler, kiliseler önemli mekânlardandır.

2.5.1.2. Yeraltı Şehirleri

Kaymaklı yeraltı şehri, Nevşehir’in 20 km güneyinde yer alır ve korunma amaçlı sığınak olarak yapılmış, tüneller yardımıyla dört kat aşağı inilerek birçok alana ulaşılır, bu alanlar ise bir baca yardımıyla havalandırılmıştır (Atalay ve Mortan, 2011). Derinkuyu Yeraltı şehri, Nevşehir’in 29 km güneyinde yer almakla birlikte yedi katlı olup düşman saldırılarından korunmak için yapılmış, 1996’da ise turizme açılmıştır (Atalay ve Mortan, 2011).

2.5.2. Niğde

Niğde Kayseri'nin güneybatısında yer alan Kayseri'ye komşu illerden biridir. İç Anadolu Bölgesi içerisinde Orta Kızılırmak bölümünün güneybatısında, Orta Torosların ise kuzeyinde bulunur (Toroğlu, 2006). Niğde'nin büyük bir kısmı İç Anadolu bölgesinde yer alır ancak Ulukışla ve Çamardı ilçeleri ise Akdeniz bölgesinde yer alır (Toroğlu, 2006).

2.5.3. Sivas

Kayseri'ye komşu illerden biri olan Sivas, Kayseri'nin doğu ve Kuzeydoğusunda yer alır. Sivas, İç Anadolu Bölgesi'nde yüksek plato üzerinde doğuya doğru yükselen, Doğu, Kuzey ve Güneydoğuda dağlık alanların bulunduğu ildir. İlde yükselti 1000 metrenin üzerindedir (Sivas İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2002). Arınç'ın (2011) belirttiğine göre ise “Sivas şehri, Kızılırmak vadisinin kuzey kenarında, yaklaşık 1275 m. yükseklikte kurulmuştur. Bu çevrenin coğrafi durumu ve konum şartları, burada bir şehrin kurulmasını kolaylaştırmıştır” (s. 298).

2.5.4. Kahramanmaraş

Kahramanmaraş Kayseri'nin güneyinde yer alan komşu illerden biridir. Kahramanmaraş, Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Akdeniz Bölgesi gibi üç farklı bölgenin yaklaştığı alanda bulunması nedeniyle ve başka etmenlerinde etkisinde kalarak bozulmuş Akdeniz iklimine yakın bir iklim görülür aynı zamanda kuzeye doğru gidildikçe karasal iklim hâkim olmaktadır (Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, 2022).

2.5.5. Adana

Kayseri'nin güneyinde yer alan Adana Kayseri'ye komşu illerden biridir. Akdeniz bölgesinde yer alır. Adana, Seyhan ve Ceyhan Nehirlerinin etkisiyle oluşan Çukurova Deltasının kuzeyinde denizden 40 km içeride ve denizden 23 m. yükseltide yer almaktadır (Çukurova Üniversitesi, 2022).

2.5.6. Aksaray

Aksaray Kayseri yakın çevresinde günlük gidip- gelme mesafesinde bulunan, İhlara vadisi gibi önemli bir coğrafi mekâna sahip şehirdir. İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan Aksaray'ın doğusunda Nevşehir, güneydoğusunda Niğde, batısında ve

güneyinde Konya ve kuzeyinde Ankara ile kuzeydoğusunda Kırşehir illeri yer almaktadır (Aksaray İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2022).

2.5.6.1. Ihlara Vadisi

Ihlara Vadisi, Aksaray'ın Güzelyurt ilçesinde yer alan içerisinde geçmiş dönemlerdeki yaşam alanlarını barındıran önemli bir kanyondur (Aksaray Valiliği, 2022). Vadi, Melendiz Çayı'nın Hasan Dağından püsküren Volkanizma ve Tektonik yükselme sonucu çöken araziye derine aşındırmasıyla oluşmuştur (Aksaray Valiliği, 2022). Vadi tabanında Akdeniz iklimine yakın bir iklim vardır ve mikroklima alanı olup, vadi içerisinde su kenarında yoğun yeşillikler görülürken vadi çevresinde Bozkır görüntüsü hâkimdir (Aksaray Valiliği, 2022). Varnacı Uzun ve Somuncu'ya (2012) göre, bölgede bulunan doğal yapının kültür ile etkileşimi nedeniyle kültürel peyzaj değerleri oluşmuştur. Vadi içindeki kaya kiliselerinin varlığı ve duvarlarındaki o döneme ait yaşam izleri bununla birlikte vadi çevresindeki yeraltı şehirleri kültürel peyzaj değerlerini oluşturmaktadır.

2.6. Literatürde Yapılan Çalışmalar

Çevre ve yakın çevre farkındalığına yönelik literatür incelenmiştir. Bu bağlamda çevre ve yakın çevre farkındalığına ilişkin çalışmalar bulunmaktadır. Konu ile ilgili yapılan çalışmaların bir kısmı aşağıda belirtilmiştir.

Vatansever Bayraktar ve Fırat (2020) tarafından hazırlanan çalışmada İstanbul ilinde yaşayan ilkököl 2, 3 ve 4 sınıf ilkököl öğrencilerinin çevre farkındalık düzeyinin çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Doğada yaşam alt boyutu kapsamında, cinsiyet ile evde çiçek yetiştirme durumu değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık görüldüğünü tespit etmişlerdir. İlkokul öğrencilerinin çevresel sorumluluk alt boyutunda baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık görülmediğini belirtmişlerdir. Anne eğitim düzeyi ile evde evcil hayvan olma duruma göre ise istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit etmemişlerdir.

Nalçacı ve Beldağ (2013) tarafından yapılan araştırmada Erzurum'da yaşayan ve 7 ve 8. sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarını ortaya koymayı hedeflenmiştir. Öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarında yedinci sınıf düzeyindeki öğrencilerin lehine istatistiksel anlamda anlamlı bir farklılık olduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca çalışmada öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik ilgi düzeylerinin onların çevreye yönelik tutumlarına ilişkin görüşleri açısından bir

farklılık oluşturmadağı belirlenmiştir. Çevreye yönelik tutumda aile aylık geliri 500 TL'nin altında ve 501-1000 TL olan öğrenciler arasında aile aylık geliri 501-1000 TL olanların lehine bir farklılık olduğunu tespit etmişlerdir.

Yıldız Yılmaz ve Mentiş Taş (2017) gerçekleştirdikleri çalışmada Konya il merkezinde bulunan ilkokul 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin çevre farkındalık düzeylerini belirlemeye yönelik geliştirilen bir ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmasını yapmışlardır. Çalışmada “İlkokul Çevre Farkındalık Ölçeği”nin istatistiksel analiz sonucunda geçerli ve güvenilir olduğu belirlenmiştir.

Yalçinkaya (2012) Niğde il merkezinde bulunan farklı sosyo-ekonomik düzeydeki okullarda öğrenim gören 6. sınıf öğrencilerinin çevre sorunlarına ilişkin farkındalık düzeylerini belirlemeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda katılımcı öğrencilerin çevre sorunları ile ilgili olarak farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Hüseyinbaş vd. (2022) Kastamonu ilinde yaşayan ortaokul öğrencilerinin (5-6-7-8) yakın çevrelerine ilişkin farkındalıklarını sınıf düzeyleri açısından karşılaştırmış, yakın çevrenin korunmasına ve çevre eğitime dikkat çekmeyi hedeflemişlerdir. Çalışma sonucunda ortaokul öğrencilerinin çevre eğitimini her sınıf düzeyinde almış olmalarına karşın, yakın çevrelerinde bulunan canlıları ve yaşam alanlarını istenilen düzeyde tanımadıkları belirlenmiştir.

Gökçe vd. (2007) tarafından yapılan çalışmada Eskişehir ilinde yaşayan 8. sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarının belirlenmesi hedeflenmiştir. Çevreye yönelik tutum ölçeğinden hareketle öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarının yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Kız öğrencilerin çevresel tutumlarının erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğunu ayrıca akademik başarı puanı yüksek olan öğrencilerin, çevreye karşı tutumlarının daha olumlu olduğunu tespit etmişlerdir. Çevreye yönelik tutumda aile gelir düzeyi açısından ise gruplar arasında anlamlı bir farklılık görülmediğini saptamışlardır.

Ocak ve Özpınar (2013) tarafından yapılan araştırmada 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin çevre sorunlarına ilişkin görüşlerini belirlenmeyi ve değerlendirmeyi hedeflemişlerdir. Çevre sorunları ile ilgili cinsiyet değişkeni açısından kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla çevre sorunu ile ilgili düşüncelerinin daha olumlu olduğunu saptamışlardır. Öğrencilerin çevre sorunları hakkındaki düşüncelerinin baba öğrenim durumlarına göre farklılaştığını, baba eğitim durumu lise, üniversite ve yüksek lisans/doktora mezunları lehine olduğunu eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin çevre

bilincinin de arttığını, anne eğitim durumunda da benzer bir durumun olduğunu anne eğitim arttıkça öğrencide çevre bilincini olumlu yönde etkilediğini saptamışlardır.

Erdem vd. (2019) ise Ordu ilinde 3 ve 4. sınıflarda öğrenim gören ilkokul öğrencilerinin çevresel farkındalıklarını değişkenler açısından değerlendirmişlerdir. Çalışmada katılımcıların çevresel farkındalıklarının doğada yaşam boyutunun kız öğrenciler lehine farklılaştığını ayrıca canlıların devamlılığı boyutunda ise anne eğitim durumu ilkokul mezunu olan öğrencilerin anne eğitim üniversite olan öğrencilere göre daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Çevresel sorumluluk boyutunda ise baba eğitim durumu üniversite mezunu olan katılımcıların ortaokul mezunu öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğunu saptamışlardır.

Karabulut ve Metin (2022) tarafından yapılan araştırmada sosyal bilgiler dersi içerisinde yer alan İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanı kapsamında çevre ile ilgili konuların öğretime yönelik Uşak ilinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin düşünce ve faaliyetlerini öğrenmeyi amaçlamışlardır. Çalışma sonucunda öğrencilere kazandırılması gereken değer ve becerileri belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcı önerilerinden hareketle ders saatinin yetersizliği ve ders saatinin arttırılmasını vurgulamışlardır.

Çoban ve Temir (2018) tarafından yapılan çalışmada Türkiye’de sosyal bilgiler ders kitaplarında çevre eğitime ilişkin konuların yerini belirlemeyi hedeflemişlerdir. Yazarlar sosyal bilgiler 6. ve 7. sınıf ders kitaplarında çevre ile ilgili konulara yer verildiğini belirtmişlerdir. Ayrıca 6. sınıfta Sosyal Bilgiler Öğreniyorum, Ülkemizin Kaynakları, Ülkemiz ve Dünya ünitelerinde Çevre ve Çevre eğitimiyle ilgili bilgilerin yer aldığı tespit etmişlerdir. 7. sınıfta ise çevreye ilişkin bilgiler Ülkemizde Nüfus, Ekonomi ve Sosyal Hayat, Yaşayan Demokrasi, Ülkeler Arası Köprüler ünitelerinde aktarıldığını belirtmişlerdir.

Öner ve Memişoğlu (2018) katılımcıların büyük kısmının Kayseri ve Bolu illerinde bulunan devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin oluşturduğu araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin yerel coğrafya öğretime ilişkin uygulama ve görüşlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışma sonucunda Sosyal bilgiler dersinde yerel coğrafyanın kullanılmasının öğrencilere fayda sağlayacağını ifade ederek SBDÖP’na yerel coğrafyaya ilişkin konu ve ünitelerin eklenmenin gerekliliğini belirtmişlerdir.

Köşker ve Karabağ (2012) Ankara ilinde görev yapan coğrafya öğretmenlerine yönelik yaptıkları çalışmada öğretmenlerin yer temelli öğretim yaklaşımı ile ilgili

görüşlerini değerlendirmişlerdir. Çalışma sonucunda öğretmenler, öğrencilerin yaşadıkları mekânda bulunan kaynakların önemini öğrenmeleri, yakın çevrelerinde yer alan sorunların farkında olmaları ve yer ile insan arasındaki etkileşimi kavramaları açısından yer temelli öğretimin büyük oranda etkili olduğunu ifade etmişlerdir.

Gökçe ve Özdemir (2019) tarafından yapılan çalışmada 2018-2019 eğitim öğretim yılı 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabı incelenmiş ve ders kitabında bulunan çevre eğitimi konularının yerini belirlemeyi hedeflemişlerdir. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler ders kitaplarında çevre eğitimine ilişkin metin ve görsel etkinliklerin yüzeysel olduğunu, içeriklerin büyük oranda bilgi boyutunda olduğunu, eylem odaklı çevre eğitimi ile ilgili içerik ve etkinliklerin ihmal edildiğini belirtmişlerdir.

Demirkaya ve Karacan (2016) yaptıkları çalışmada 6. sınıf öğrencilerinin coğrafi kavramları anlama ve kavram yanlışlarını ortaya çıkarmayı hedeflemişlerdir. Çalışma sonucunda öğrencilerin kavramları anlama seviyelerinin düşük olduğunu ve coğrafi kavramlar ile ilgili olarak yanlış anlamaya sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Akkuş ve Meydan (2013) tarafından yapılan çalışmada öğrenci görüşleri açısından tarihi ve coğrafi mekânlara yapılan gözlem gezilerinin önemini değerlendirmeyi hedeflemişlerdir. Tarsus, Erdemli ve Silifke’de yer alan tarihi ve coğrafi mekânlara yapılan gözlem gezisi sonrasında açık uçlu soru formu ile elde edilen verilerin doğrultusunda öğrenci görüşlerini değerlendirmişlerdir. Çalışma sonucunda katılımcıların gezi-gözlem ve arazi çalışması gibi etkinlikler sonucunda öğrencilerin tarih ve coğrafyaya olan bakış açılarında değişiklikler olduğunu ve bu tür etkinliklerin derse karşı ilgiyi arttıracakları sonuçlarına ulaşmışlardır.

Aydın ve Kaya (2011) sosyal bilimler lisesi öğrencilerine yönelik yaptıkları çalışmada öğrencilerin çevre duyarlılığına ilişkin görüşlerini belirlemeyi hedeflemişler ve öğrencilerin çevreye karşı orta düzeyde duyarlı olduklarını tespit etmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin çevre duyarlılığına ilişkin cinsiyet, anne-baba öğrenim düzeyi, aile gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık görülmediğini belirtmişlerdir.

Gezici (2020) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde ise, Sivas ilinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin yakın çevrelerinde bulunan tarihi, coğrafi ve kültürel özellikleri ne düzeyde tanıdıklarını ve bu bilgileri sosyal bilgiler dersine nasıl aktardıklarını ortaya çıkarmayı hedeflemiştir. Çalışma sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin Sivas ilinin tarihi, coğrafi ve kültürel özellikleri ile ilgili farkındalığa sahip olduklarını ancak derste bu konuları daha çok düz anlatım yöntemiyle aktardıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Hazır (2020) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde ise, öğrencilerin yakın çevre algılarını değişkenler aracılığıyla belirlemeyi ve bu durumun nedenleri incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda ise İstanbul’da ikamet eden ortaokul öğrencilerinin mekân algısında ailelerinin eğitim ve ekonomik düzeylerinin belirleyici olduğunu, Sosyo-ekonomik durumu iyi olan ilçelerdeki ailelerin çocuklarının yaşadıkları yeri daha ayrıntılı ifade ettiklerini tespit etmiştir.

Yukarda belirtilen çalışmalar incelendiğinde genel olarak sosyal bilgiler öğretmenleri, coğrafya öğretmenleri ve öğrencilere yönelik çevre ve yakın çevre konularına ilişkin çalışmalar yapıldığı görülmüştür. Çalışmaların özellikle çevre farkındalığı, yakın çevre algısı, çevreye karşı tutum, çevreye karşı sorumluluk, çevre duyarlılığı, çevre sorunu, çevre eğitimi, yerel coğrafya öğrenimi, coğrafi kavramları anlama konularında araştırmaların gerçekleştirildiği ve çeşitli değişkenler açısından değerlendirildiği belirlenmiştir.

Bu çalışmada ortaokul 6.sınıf öğrencilerinin yakın çevre farkındalığına yönelik Kayseri ili ve yakın çevresinde yer alan önemli mekânlara ilişkin bilme/bilmeme ile gitme/gitmeme durumlarını içeren sorular yöneltilmiştir. Ek olarak SBDÖP 4 ve 5. sınıf İnsanlar Yerler ve Çevreler öğrenme alanında yer alan kazanımlar dikkate alınarak 6. sınıf öğrencilerinin yerel coğrafya bilgilerine ilişkin açık uçlu sorular yönetilmiştir. Bu bağlamda Kayseri ilinde öğrenim gören 6.sınıf öğrencilerinin Kayseri ili ve yakın çevresinde yer alan önemli mekânlara olan farkındalık durumları incelenmiştir. Ayrıca SBDÖP 4 ve 5. sınıf İnsanlar Yerler ve Çevreler öğrenme alanı kazanımlarında belirtilen yakın çevre konularının Kayseri ilinde öğrenim gören 6. sınıf öğrencileri tarafından edinilme düzeyleri de belirlenmeye çalışılmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu araştırmada Kayseri’de bulunan ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin yakın çevre farkındalıklarının incelenmesi hedeflenmiştir. Çalışmanın gerçekleştirilmesi sürecinde benimsenen yöntem, araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama aracının hazırlanması ve geliştirilmesi süreci, verilerin toplanması, veri analizi ve geçerlik ve güvenirlik başlıkları altında bu bölümde ele alınmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmada öğrencilerin yaşadıkları yer ve yakın çevresindeki mekânlar ile ilgili farkındalıklarını incelemek amacıyla bir nicel araştırma yöntemi olan tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli bir gruba ait özellikleri belirlemek amacıyla verilerin toplanması şeklinde gerçekleştirilen çalışmalardır (Büyüköztürk vd., 2020). Tarama modeli, evrenin tamamı yerine rastgele seçilen örneklem üzerinden katılımcıların çalışılan konuyla ilgili düşünce, duygu veya özelliklerini tespit etmeyi ve böylece temel olarak evrene yönelik bir durum tespiti gerçekleştirmeyi amaçlayan araştırmacılar için uygundur (Öztürk, 2014). Başka bir ifade ile doğru bir şekilde oluşturulmuş örneklem ile yürütülecek bir çalışmada evreni oluşturan bireylerin konuyla ilgili düşünce veya duygularına yönelik genellemelere ulaşmak mümkün olacaktır. Tarama çalışmalarında veri toplama aracı olarak genellikle anket kullanılmaktadır.

Tarama modelinde verilerin tek seferde veri toplanması zaman, mekân ve para vb. açısından ekonomik anlamda avantaj sağlar ve aynı anda birden fazla veri toplanması sayısal verilere ulaşmayı kolaylaştırır. Ayrıca veri toplanan araştırma yapılan örneklem grupları ile ilgili olarak genelleme, açıklama ve çıkarım yapabilecek bilgilerin sağlanmasına olanak sağlar (Hocaoğlu ve Baysal, 2019).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Millî Eğitim Bakanlığı'na (MEB) bağlı resmi ortaokullarda, 2021-2022 eğitim-öğretim yılı Kayseri il merkezinde yer alan Melikgazi, Kocasinan ve Talas ilçelerinde öğrenim gören 19.153 (Kayseri İl Millî Eğitim Müdürlüğü, 2021) 6. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Çalışmanın örneklemini ise MEB'e bağlı resmi ortaokullarda öğrenim gören 6. sınıf 452 öğrenci oluşturmaktadır. Katılımcılar 2021-2022 eğitim ve öğretim yılında Kayseri il merkezinde bulunan Kocasinan, Melikgazi ve Talas ilçelerinde Millî Eğitim Bakanlığı'na (MEB) bağlı beş farklı ortaokulun öğrencileridir. Evreni tam olarak yansıtmak amacıyla okullar şehrin farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip bölgelerinden rastgele seçilmiştir. Araştırma yapılan okulların sosyo-ekonomik durum ve özellikleri Tablo 1' de belirtilmiştir.

Çalışma grubunun özellikle 6. sınıf öğrencilerine yönelik olarak belirlenmesinde 4 ve 5. sınıf da öğrencilerin SBDÖP “İnsanlar Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı içerisinde yer alan kazanımlara bağlı yakın çevre konularını işlemiş olmaları etkili olmuştur. Buna bağlı olarak 6. sınıf öğrencilerinin yakın çevre farkındalıkları incelenmiştir.

Tablo 1

Araştırma Yapılan Okulların Sosyo-Ekonomik Durum ve Özellikleri

Okul	Araştırmaya katılan öğrenci sayısı	Sosyo-Ekonomik özellikler	Mahalle/İlçe
Okul-A	158	Düşük	Belsin/Melikgazi
Okul-B	39	Orta (alt)	Mimarsinan /Melikgazi
Okul-C	66	Orta	Gökkent Mahallesi/ Melikgazi
Okul-D	98	Orta (üst)	Yenidoğan Mahallesi/Talas
Okul-E	91	Yüksek	Erciyesevler Mahallesi/ Kocasinan

Örneklem yöntemi olarak tabakalı seçkisiz örneklem yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde araştırma evrenini oluşturan öğrenci sayısı doğrultusunda Büyüköztürk vd. (2020, s. 99) tarafından önerilen formül dikkate alınarak hesaplama yapılmıştır:

$$n_0 = (t^2 \times Pq) / d^2$$

$$n_0 = (1.96^2 \times 0.25) / 0.05^2 = 0.9604 / 0.0025 = 384.16$$

$$n = n_0 / [1 + (n_0 - 1) / N]$$

$$n = 384.16 / [1 + (384.16 - 1) / 19.153] = 384.16 / 1.0499 = 366$$

n: Örneklem büyüklüğü,

N: Evren büyüklüğü (19.153),

Pq: Varyans değeri (0.25),

d: Sapma miktarı (0.5),

t: Güven düzeyi (1.96).

Yukarıda belirtilen formüle göre Kayseri ilinde öğrenim gören ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin yakın çevre farkındalığının incelendiği bu çalışmada, örneklem yüzde 95 güven aralığında ve yüzde 5 hata payı ile 366 kişi olarak belirlenmiştir. Çalışmanın örneklemini ise belirlenen örneklem büyüklüğünden daha yüksek bir sayıda olan 452 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırma anketine katılan öğrencilerin cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve aile aylık gelir durumu değişkenlerine ilişkin bilgileri aşağıda verilmiştir.

Tablo 2

Ankete Katılan Ortaokul 6.Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	n	%
Kız	227	50.2
Erkek	225	49.8
Toplam	452	100

Tablo 2'deki verilere göre ankete katılan öğrencilerin %50.2'sini kız öğrencilerden oluşurken, ankete katılan öğrencilerden %49.8'ini erkek öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo 3*Ankete Katılan Ortaokul 6.Sınıf Öğrencilerinin Anne Eğitim Durumları Dağılımı*

Anne eğitim durumu	n	%
İlköğretim mezunu	249	55.1
Lise mezunu	152	33.6
Üniversite mezunu	51	11.3
Toplam	452	100

Ankete katılan öğrencilerin anne eğitim durumları incelendiğinde, öğrencilerin %55.1'nin annesinin ilköğretim mezunu olduğu, %33.6'sının annesinin lise ve en düşük olarak %11.3'nün annesinin üniversite mezunu olduğu görülmektedir (Tablo 3).

Tablo 4*Ankete Katılan Ortaokul 6.Sınıf Öğrencilerinin Baba Eğitim Durumları Dağılımı*

Baba eğitim durumu	n	%
İlköğretim mezunu	177	39.2
Lise mezunu	183	40.5
Üniversite mezunu	92	20.4
Toplam	452	100

Tablo 4'deki verilerden hareketle ankete katılan öğrencilerin baba eğitim durumları incelendiğinde, baba eğitim durumu lise mezunu olan öğrencilerin %40.5 ile en fazla olduğu, bunu %39.2 ile ilköğretim ve %20.4 ile üniversite mezunu olanların takip ettiği görülmektedir.

Tablo 5*Ankete Katılan Ortaokul 6.Sınıf Öğrencilerinin Ailenin Aylık Gelir Durumlarının Dağılımı*

Ailenin aylık gelir durumu	n	%
2.826 TL ve altı	75	16.6
2.827–5.653 TL	214	47.3
5.654-8.480 TL	110	24.3
8.481 TL ve üzeri	53	11.7
Toplam	452	100

Tablo 5'deki ankete katılan öğrencilerin ailelerinin gelir durumları incelendiğinde, 2.827–5.653 TL gelire sahip ailelerin %47.3 ile en fazla olduğu görülmektedir. Bunun 5.654-8.480 TL gelire sahip ailenin %24.3 oranı ile takip ettiği ve ardından %16.6 oranı ile 2.826 TL ve altı gelire sahip ailenin geldiği görülmektedir. En az ise %11.7 oranı ile 8.481 TL ve üzeri gelire sahip ailenin olduğu belirlenmiştir.

3.3. Veri Toplama Aracının Hazırlanması ve Geliştirilmesi Süreci

Araştırmanın nicel verilerine ulaşmak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen çoktan seçmeli ve açık uçlu sorulardan oluşan bir anket hazırlanmıştır. SBDÖP 4 ve 5. sınıf “İnsanlar Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı içerisinde yer alan kazanımlara ilişkin yakın çevre konuları temelinde, Kayseri ili öncelikli olmak üzere mekânların şehir merkezine olan uzaklığı dikkate alınarak yakından uzağa doğru sıralanarak numaralandırılmıştır. Kayseri ili ve yakın çevresinde ankette yer alan mekânlar ile Kayseri ili lokasyon haritası ArGIS 10.8 kullanılarak gösterilmiştir (Bkz. Şekil 1-2). Yakın çevre farkındalığının incelenmesi amacıyla hazırlanan anketin ilk bölümünde öğrencilerin kişisel bilgileri (cinsiyet, anne-baba eğitim durumu, aylık gelir) ile ilgili sorular yer almaktadır. Anne-baba eğitim durumu değişkeni, ilköğretim mezunu (okuma-yazma bilmeyen, ilköğretim ve ortaokul mezunu), Lise mezunu (lise mezunu), Üniversite mezunu (ön lisans, lisans ve lisansüstü) olarak değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin aile aylık durumu ile ilgi değişkenin belirlenmesinde 2021 yılı net asgari ücret ve katları alınmıştır (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2021). İkinci bölümde katılımcıların Kayseri ve yakın çevresi ile ilgili yakından uzağa doğru sıralanan önemli mekânları “bilme durumları” ve bu mekânları “kimden/nereden öğrendikleri” ile bu mekânlara “gitme durumları” ve bu mekânlara “kiminle gittiklerini” içeren çoktan seçmeli sorular yer almaktadır. Çoktan seçmeli sorular “Bir ifadeyle ilgili katılımcıların kendi durumlarını en iyi yansıttığını düşündüğü bir ya da birden fazla şıkkı işaretledikleri soru tipidir” (Öztürk, 2014, s. 153). Üçüncü bölümde ise, özellikle 4 ve 5. sınıf “İnsanlar Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı içerisinde yer alan kazanımlara göre hazırlanmış Kayseri ve yakın çevresi ile ilgili açık uçlu sorular bulunmaktadır. Açık uçlu sorular “katılımcıya cevabı için herhangi bir seçenek/şık sunmadan onun soruyla ilgili bir kelime, cümle ya da uzun bir yorum/cevap yazmasının beklendiği türden sorulardır” (Öztürk, 2014, s. 152). “Ortaokul 6. sınıf yakın çevre farkındalığının incelenmesi” adlı anket, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı

4 ve 5. sınıf “İnsanlar Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı içerisindeki kazanımlarda yakın çevre konularının yer alması ve programda 6. sınıf itibarıyla ülke geneliyle ilişkili konuların söz konusu olması nedeniyle 6. sınıflara uygulamıştır. Kazanımlar dikkate alınarak hazırlanan anket maddelerinde her kazanım en az bir soruyu karşılayacak şekilde hazırlanmıştır (Bkz. Tablo-6-7). 4. sınıf “İnsanlar Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında 6 kazanım, 5. sınıfta ise 5 kazanım bulunmakta olup toplamda 11 kazanım yer almaktadır. Aşağıda SBDÖP 4.sınıf “İnsanlar Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı (MEB, 2018) içerisinde bulunan kazanımlar ve kazanımları karşılayan sorular verilmiştir.

Tablo 6

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı 4.Sınıf “İnsanlar Yerler ve Çevreler” Öğrenme Alanı Kazanım-Soru

SB.4.3.1. Çevresindeki herhangi bir yerin konumu ile ilgili çıkarımlarda bulunur.
Erciyes Dağı Kayseri şehir merkezine göre hangi yönde bulunur?
Kayseri’ye komşu olan illeri yazınız.

SB.4.3.2. Günlük yaşamında kullandığı mekânların krokisini çizer.
Okulunuza bir ait bir krokiyi incelediğinizde hangi yerleri görebileceğinizi isimleriyle belirtiniz.

SB.4.3.3. Yaşadığı çevredeki doğal ve beşerî unsurları ayırt eder.
Kayseri ve yakın çevresinden iki doğal unsur, iki beşerî unsur yazınız.

Mekânlar

Kayseri'deki Kapalı Çarşı'yı biliyor musunuz ve gittiniz mi?
Forum Kayseri Alışveriş Merkezini biliyor musunuz ve gittiniz mi?
Ali Dağı'nı biliyor musunuz ve gittiniz mi?
Erciyes Dağı'nı biliyor musunuz ve gittiniz mi?
Yamula Barajı'nı biliyor musunuz ve gittiniz mi?
Sultansazlığı Milli Parkı'nı biliyor musunuz ve gittiniz mi?
Kapuzbaşı Şelalesi'ni biliyor musunuz ve gittiniz mi?
Nevşehir'de bulunan Peribacaları'nı biliyor musunuz ve gittiniz mi?
Nevşehir'de bulunan Yeraltı Şehirlerini biliyor musunuz ve gittiniz mi?
Aksaray'da bulunan İhlara Vadisi'ni biliyor musunuz ve gittiniz mi?

SB.4.3.4. Çevresinde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek bulgularını resimli grafiklere aktarır.

Son bir ay içerisinde Kayseri ve çevresinde görülen hava olaylarını yazınız.

SB.4.3.5. Yaşadığı yer ve çevresindeki yer şekilleri ve nüfus özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.

Kayseri ve çevresi Türkiye Fiziki Haritası üzerinde hangi renkte gösterilir?

SB.4.3.6. Doğal afetlere yönelik gerekli hazırlıkları yapar.

Kayseri ve çevresinde en çok görülen doğal afetler nelerdir ve ne tür etkileri vardır?

SBDÖP 5. sınıf “İnsanlar Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı (MEB, 2018) içerisinde bulunan kazanımlar ve bu kazanımları karşılayan sorular aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 7

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı 5.Sınıf “İnsanlar Yerler ve Çevreler” Öğrenme Alanı Kazanım-Soru

SB.5.3.1. Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar.

Kayseri nereye kurulmuştur? Kayseri ve çevresinin yeryüzü şekilleri hakkında bildiklerinizi yazınız.

SB.5.3.2. Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.

Kayseri ve çevresinin iklim özelliklerini yazınız.

SB.5.3.3. Yaşadığı yer ve çevresindeki doğal özellikler ile beşerî özelliklerin nüfus ve yerleşme üzerindeki etkilerine örnekler verir.

Kayseri ve çevresinde hangi tarım ürünleri yetiştirilir? Hangi bitki örtüsü görülür? Kayserinin nüfusu kaçtır?

Kayseri'nin en önemli geçim kaynakları nelerdir? Bildiklerinizi yazınız

SB.5.3.4. Yaşadığı çevredeki afetlerin ve çevre sorunlarının oluşum nedenlerini sorgular.

Kayseri ve çevresinde en çok görülen çevre sorunları nedir? Bildiklerinizi yazınız.

SB.5.3.5. Doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar.

Kayseri ve çevresinde en çok görülen doğal afetler nelerdir ve ne tür etkileri vardır?

3.4. Verilerin Toplanması

Anket öğrencilere sınıflarda yüz yüze gerçekleştirilmiş olup gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra yaklaşık 30-40 dakika sürmüştür. Öğrencilerin velilerinden anket uygulama sürecinden önce onay formu istenmiştir (Ek 4). Velisinden onay formu alınamayan öğrencilere anket uygulanmamıştır. Anket uygulanmadan önce anketin gönüllülük esasına dayalı olduğu, uygulamanın bir sınav olmadığı, isimlerin toplanmayacağı ve hangi katılımcının hangi anketi doldurduğunun belirlenmeyeceği şeklinde bilgilendirme yapılmıştır.

3.5. Veri Analizi

Elde edilen verinin analizinde SPSS 20 yazılımı kullanılmıştır ve anketler numaralandırıldıktan sonra veri girişi yapılmıştır. Veri kontrolleri yapıldıktan sonra gerçekleştirilen analizler sonucunda tablolar oluşturulmuştur. Bu kapsamda öncelikle katılımcı öğrencilerin Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânları bilme ve gitme durumları ile açık uçlu soruların genel dağılımları betimleyici istatistiksel yöntemlerle analiz edilerek frekans ve yüzdeler elde edilmiştir. İlk bölümde yer alan kişisel bilgiler (cinsiyet, anne-baba eğitim durumları, aile aylık geliri) gibi değişkenler ki-kare analizi ile öğrenciler tarafından sorulara verilen cevapların farklılaşma durumları analiz edilmiştir. Parametrik olmayan test grubu içerisinde bulunan ki-kare testleri temelde sınıflama ölçekleri yardımıyla elde edilen süreksiz ve kategorik değişkenler ile işlem yapma imkânı olan bir testtir (Taşpınar, 2017). İkinci bölümde yer alan Kayseri ve çevresindeki mekânları bilme ve gitme durumları ile ilgili çoktan seçmeli sorularda normallik sağlanamaması sebebiyle ki- kare analizi yapılmış ve istatistiksel olarak anlamlı olan veriler tablo halinde açıklanmıştır. Ki-kare“...Her gözenekteki gözlenen (observed) frekanslar ile (cevaplayıcıların dağılımları), beklenen-teorik (expected) frekansların (hesaplama ile gözenekte olması umulan frekanslar) birbirinden ne kadar bağımsız olduğu ortaya konulmaya çalışıldığı...” (Taşpınar, 2017, s. 224) bir test türüdür. Buna göre gözlenen ve beklenen frekanslar arasındaki farka bakarak verinin tahmin edilen olasılık dağılımına ne kadar uyduğu üzerinden yorum yapılır.

İkinci bölümde yer alan, maddelerde ise öğrencilerin sorulan mekânları kimden öğrendikleri ve kiminle gittiklerini içeren çoktan seçmeli sorularda ise frekans- yüzde hesaplanarak betimsel analiz yapılmıştır. Üçüncü bölümde yer alan açık uçlu sorulara verilen cevapların istatistiksel analizi için cevap anahtarı oluşturulmuş ve cevaplar yeterli-kısmen yeterli-yetersiz olarak kodlanmıştır (Ek 2). Değişkenler dikkate alınarak tablo oluşturulmuş ve normallik sağlanamadığından ki-kare analizi yapılmıştır.

3.6. Geçerlik ve Güvenilirlik

Nicel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada anket yardımıyla veriler toplanmıştır. Geçerlik, kişinin test ile araştırılması hedeflenen özelliğinin diğer özellikler ile karıştırılmadan ölçülmesinin sağlanmasıdır (Büyüköztürk vd., 2020). Araştırmada geçerliğin sağlanması amacıyla anket formu gerekli literatür taraması sonrasında uzman görüşü alınarak hazırlanmıştır. Öztürk'e (2014) göre kapsam

geçerliği ölçeğin ölçmeyi amaçladığı yapıyı ölçüp ölçmediğinin saptanmasıdır. Bu amaçla araştırmada ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin yakın çevre farkındalığının incelenmesi amacıyla hazırlanan ankette maddelerin geliştirilme sürecinde SBDÖP'nin 4. ve 5. sınıf İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanlarının kazanımları oluşturulan belirtke tablosu aracılığı ile analiz edilmiştir.

Kapsam geçerliği kapsamında ayrıca uzman görüşüne başvurulmuştur. Oluşturulan anket dört akademisyen (bir sosyal bilgiler eğitimi, bir coğrafya eğitimi, bir coğrafya, bir ölçme ve değerlendirme uzmanı), iki coğrafya eğitimi alanında doktora yapmış öğretmen, iki sosyal bilgiler eğitimi alanında doktora yapan uzman (biri araştırma görevlisi) ve bir beşeri coğrafya doktora yapan uzman ve bir sosyal bilgiler eğitimi alanında yüksek lisans eğitimi alan sosyal bilgiler öğretmeninden oluşan on uzman tarafından incelenerek amacına uygunluğu, içerik açısından amacı karşılayıp karşılamadığı, soruların zorluk derecesi, dil ve şekil açısından dönüt alınmıştır. Anketin son haline uzman görüşü sonrasında elde edilen bilgilerin düzenlenmesi sonrasında ulaşılmıştır.

Çalışmada kullanılan anketin geçerliğini ve güvenilirliğini artırmak için pilot uygulama da gerçekleştirilmiştir. Uygulama elektronik ortamda 6. sınıfta öğrenim gören yedi öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulamada öğrenciler tarafından cevaplanan sorularda özellikle “Kayseri ve çevresinde en çok görülen doğal afetler nelerdir?” ve “Doğal afetlerin Kayseri ve çevresine ne tür etkileri vardır? Bildiklerinizi yazınız”. Sorularının çoğunlukla cevaplandırılmaması nedeniyle öğrenci tarafından tam olarak anlaşılmadığı tespit edilmiştir. Bu sebeple iki soru birleştirilerek “Kayseri ve çevresinde en çok görülen doğal afetler ve doğal afetlerin Kayseri ve çevresine ne tür etkileri vardır?” şeklinde öğrencilere yöneltilmiştir. Açık uçlu soruların genellikle cevaplandırılmaması, cevaplandıran öğrencilerin ise yeterince ciddiye alarak yanıt oluşturmadıkları, anketin yaklaşık elli öğrenciye bildirilmesine karşın yedi öğrencinin cevaplandırması sebepleriyle çalışmanın elektronik ortamdan ziyade yüz yüze yapılmasının gerekliliği tespit edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya ilişkin bulgu ve analizlere yer verilmiştir. Elde edilen veriler dikkate alınarak belirlenen ana problem ve alt problemler farklı değişkenler aracılığıyla incelenmiştir. Araştırmadaki sorular değişkenler dikkate alınarak tablolar halinde aşağıda sunulmuştur.

4.1. Araştırmaya İlişkin Bulgu ve Analizler

4.1.1. Öğrencilerin Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânları bilme frekansları

Tablo 6 ve 7’de belirtildiği gibi SBDÖP’nin 4. ve 5. sınıf kazanımları kapsamında 6. sınıfa geçmiş öğrencilerin yaşadığı çevredeki doğal ve beşeri unsurları bilmesi beklenmektedir. Yakın çevre farkındalığı ile ilişkili bu içeriğin öğrenciler tarafından ne oranda bilindiği ortaya çıkarmak amacıyla çalışmada katılımcıların Kayseri ve çevresindeki önemli yerleri bilme durumları sorgulanmıştır. Bu bağlamda öğrencilerin Kayseri ve çevresindeki fiziki ve beşeri coğrafya bakımından önemli yerleri bilme ve bilmeme durumlarını belirtmeleri istenmiştir. Ankete katılan öğrencilerin belirlenen yerleri bilme durumları ile ilgili bulgular Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8

6. Sınıf Öğrencilerinin Kayseri ve Yakın Çevresinde Bulunan Mekânları Bilme Frekansları

Anket Maddeleri	Bilme durumu	f	%
Kayseri’deki Kapalı Çarşı	Biliyorum	437	96.7
	Bilmiyorum	15	3.3
Forum Kayseri Alışveriş Merkezi	Biliyorum	428	94.7
	Bilmiyorum	24	5.3
Ali Dağı	Biliyorum	387	85.6
	Bilmiyorum	65	14.4

Tablo 8'in devamı

Anket Maddeleri	Bilme durumu	f	%
Erciyes Dağı	Biliyorum	434	96
	Bilmiyorum	18	4
Yamula Barajı	Biliyorum	252	55.8
	Bilmiyorum	200	44.2
Sultansazlığı Milli Parkı	Biliyorum	182	40.3
	Bilmiyorum	270	59.7
Kapuzbaşı Şelalesi	Biliyorum	248	54.9
	Bilmiyorum	204	45.1
Nevşehir'de bulunan Peribacaları	Biliyorum	389	86.1
	Bilmiyorum	63	13.9
Nevşehir'de bulunan Yeraltı Şehirleri	Biliyorum	281	62.2
	Bilmiyorum	171	37.8
Aksaray'da bulunan İhlara Vadisi	Biliyorum	180	39.8
	Bilmiyorum	272	60.2
Toplam		452	100

Tablo 8'de incelendiğinde, katılımcılar tarafından en çok bilinen doğal veya beşeri unsurların sırasıyla; Kayseri'deki Kapalı Çarşı (%96.7), Erciyes Dağı (%96), Forum Kayseri Alışveriş Merkezi (%94.7), Nevşehir'de bulunan Peribacaları (%86.1), Ali Dağı (%85.6), Nevşehir'de bulunan Yeraltı Şehirleri (%62.2), Sultansazlığı Milli Parkı (%59.7), Yamula Barajı (%55.8), Kapuzbaşı Şelalesi (%54.9) olduğu görülmektedir. Sıralanan mekânlar içinde sadece Aksaray'da bulunan İhlara Vadisi'nin çoğunluk tarafından bilinmediği tespit edilmiştir (% 60.2).

4.1.2. Öğrencilerin Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânlara gitme frekansları

Çalışmada ankete katılan öğrencilerin bir önceki başlıkta belirtilen mekânları ziyaret etme durumları da sorgulanmıştır. Böylece yakın çevre farkındalığının sadece bilgi düzeyinde mi yoksa bu mekânların bizzat öğrencilerin kendileri tarafından deneyimlenip deneyimlenmediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Öğrencilerin belirlenen yerleri ziyaret etme durumları ile ilgili bulgular Tablo 9’da belirtilmiştir.

Tablo 9

6. Sınıf Öğrencilerinin Kayseri ve Yakın Çevresinde Bulunan Mekânlara Gitme Frekansları

Anket Maddeleri		f	%
Kayseri’deki Kapalı Çarşı	Gittim	409	90.5
	Gitmedim	43	9.5
Forum Kayseri Alışveriş Merkezi	Gittim	398	88.1
	Gitmedim	54	11.9
Ali Dağı	Gittim	254	56.2
	Gitmedim	198	43.8
Erciyes Dağı	Gittim	338	74.8
	Gitmedim	114	25.2
Yamula Barajı	Gittim	154	34.1
	Gitmedim	298	65.9
Sultansazlığı Milli Parkı	Gittim	77	17
	Gitmedim	375	83
Kapuzbaşı Şelalesi	Gittim	134	29.6
	Gitmedim	318	70.4
Nevşehir’de bulunan Peribacaları	Gittim	256	56.6
	Gitmedim	196	43.4
Nevşehir’de bulunan Yeraltı Şehirleri	Gittim	147	32.5
	Gitmedim	305	67.5
Aksaray’da bulunan İhlara Vadisi	Gittim	51	11.3
	Gitmedim	401	88.7
Toplam		452	100

Tablo 9’da görüldüğü gibi Kayseri’de sırasıyla en çok gidilen yerler Kapalı Çarşı (%90.5), Forum Kayseri Alışveriş Merkezi (%88.1), Erciyes Dağı (%74.8) ve Ali Dağı (%56.2)’dir. Nevşehir’de bulunan Peribacaları’na ise katılımcıların %56.6’sının gittiği tespit edilmiştir. Kayseri’de bulunan mekânlardan öğrencilerin çoğunun gitmedikleri yerler ise Sultansazlığı Milli Parkı (%83), Kapuzbaşı Şelalesi (%70.4) ve Yamula Barajı (%65.9)’dır. Nevşehir’de bulunan Yeraltı Şehirleri ve Aksaray’da bulunan İhlara Vadisine sırasıyla katılımcıların %67.5 ve %88.7’sinin hiç gitmedikleri tespit edilmiştir.

4.1.3. Öğrencilerin açık uçlu sorulara verdikleri cevapların yeterlilik durumu dağılımı

Çalışmada katılımcı öğrencilerin SBDÖP 4. ve 5. sınıf kazanımları doğrultusunda Kayseri ve yakın çevresinin fiziki ve beşeri coğrafyasıyla ilgili temel bazı bilgilerini yoklayacak açık uçlu sorular yönlendirilmiştir. Sorulara verilen cevaplar; “Yeterli”, “Kısmen Yeterli”, “Yetersiz” olarak değerlendirilmiştir. Öğrencilerin açık uçlu sorulara verdikleri cevapların analizi Tablo 10’da belirtilmiştir.

Tablo 10

6. Sınıf Öğrencilerinin Açık Uçlu Sorulara Verdikleri Cevapların Yeterlilik Durumu

Anket Maddeleri	Yeterlilik durumu	f	%
Erciyes Dağı Kayseri şehir merkezine göre hangi yönde bulunur?	Yeterli	65	14.4
	Kısmen Yeterli	1	0.2
	Yetersiz	386	85.4
Okulunuza bir ait bir krokiyi incelediğinizde hangi yerleri görebileceğinizi isimleriyle belirtiniz.	Yeterli	42	9.3
	Kısmen Yeterli	143	31.6
	Yetersiz	267	59.1
Kayseri ve yakın çevresinden iki doğal unsur, iki beşeri unsur yazınız.	Yeterli	78	17.3
	Kısmen Yeterli	159	35.2
	Yetersiz	215	47.6

Tablo 10'un devamı

Anket Maddeleri	Yeterlilik Durumu	f	%
Son bir ay içerisinde Kayseri ve çevresinde görülen hava olaylarını yazınız.	Yeterli	201	44.5
	Kısmen Yeterli	81	17.9
	Yetersiz	170	37.6
Kayseri'ye komşu olan illeri yazınız?	Yeterli	86	19
	Kısmen Yeterli	182	40.3
	Yetersiz	184	40.7
Kayseri ve çevresi Türkiye Fiziki Haritası üzerinde hangi renkte gösterilir?	Yeterli	44	9.7
	Kısmen Yeterli	133	29.4
	Yetersiz	275	60.8
Kayseri ve çevresinde en çok görülen doğal afetler nelerdir ve ne tür etkileri vardır?	Yeterli	27	6
	Kısmen Yeterli	248	54.9
	Yetersiz	177	39.2
Kayseri nereye kurulmuştur? Kayseri ve çevresinin yeryüzü şekilleri hakkında bildiklerinizi yazınız	Yeterli	17	3.8
	Kısmen Yeterli	36	8
	Yetersiz	399	88.3
Kayseri ve çevresinin iklim özelliklerini yazınız	Yeterli	150	33.2
	Kısmen Yeterli	19	4.2
	Yetersiz	283	62.6
Kayseri ve çevresinde hangi tarım ürünleri yetiştirilir? Hangi bitki örtüsü görülür?	Yeterli	45	10
	Kısmen Yeterli	138	30.5
	Yetersiz	269	59.5
Kayseri'nin nüfusu kaçtır?	Yeterli	46	10.2
	Kısmen Yeterli	48	10.6
	Yetersiz	358	79.2
Kayseri'nin en önemli geçim kaynakları nelerdir?	Yeterli	11	2.4
	Kısmen Yeterli	136	30.1
	Yetersiz	305	67.5
Kayseri ve çevresinde en çok görülen çevre sorunları nedir?	Yeterli	10	2.2
	Kısmen Yeterli	93	20.6
	Yetersiz	349	77.2
Toplam		452	100

Tablo 10'daki bulgular incelendiğinde, katılımcıların yarısından fazlasının “yeterli” şekilde cevap verdiği hiçbir maddenin olmadığı görülmektedir. Bazı konular ise öğrencilerin çok büyük çoğunluğu tarafından “yeterli” ya da “kısmen yeterli” düzeylerde bilinmemektedir. Örneğin, Kayseri'nin yeryüzü şekilleri, ilde en çok görülen çevre sorunları ve ilin nüfusu gibi konular çok az öğrenci tarafından bilinmektedir.

Katılımcılar tarafından “yeterli” düzeyde en iyi bilinen sorunun “Son bir ay içerisinde Kayseri ve çevresinde görülen hava olayları” (%44.5) olduğu ve bunu sırasıyla %33.2 ve %19 oranlarıyla “Kayseri ve çevresinin iklim özellikleri” ve “Kayseri'ye komşu olan iller” in takip ettiği tespit edilmiştir. Diğer sorulara çok az sayıda “yeterli” düzeyde cevap alınabilmektedir. Katılımcıların “Kayseri ve çevresinde en çok görülen doğal afetler ile etkileri” hakkındaki soruya %54.9 oranıyla “kısmen yeterli” düzeyde doğru cevap verdikleri tespit edilmiştir.

4.1.4. Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânları bilme durumu ile cinsiyet değişkeni ki-kare testi karşılaştırması

Gerçekleştirilen çalışmada öğrencilerin Kayseri ve çevresindeki yaşlarına uygun önemli yerleri bilme durumlarının çeşitli değişkenler bakımından farklılık gösterip göstermediği sorgulanmıştır. Cinsiyet değişkeni açısından gerçekleştirilen ki-kare testi sonuçlarına göre önemli yerleri bilme durumu ve cinsiyet arasında bir farklılık bulunmuştur (Tablo 11). Tablo 11'de cinsiyet açısından $p \leq 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık olan maddeler belirtilmiştir.

Tablo 11

6. Sınıf Öğrencilerinin Kayseri ve Yakın Çevresinde Bulunan Mekânları Bilme Durumları ile Cinsiyet Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması

	Cinsiyet	
	χ^2	p
Kayseri'deki Kapalı Çarşı	1.678	0.19
Forum Kayseri Alışveriş Merkezi	1.529	0.21
Ali Dağı	3.889	0.04
Erciyes Dağı	0.889	0.34
Yamula Barajı	0.235	0.62
Sultansazlığı Milli Parkı	1.074	0.30

Tablo 11'in devamı

	Cinsiyet	
	χ^2	p
Kapuzbaşı Şelalesi	0.450	0.50
Nevşehir'de bulunan Peribacaları	0.514	0.47
Nevşehir'de bulunan Yeraltı Şehirleri	2.482	0.11
Aksaray'da bulunan İhlara Vadisi	0.072	0.78

(p ≤ 0.05)

Tablo 11'de görüldüğü gibi cinsiyet değişkeni bağlamında sadece bir mekân açısından farklılık tespit edilmiştir. Buna göre erkek ve kız öğrenciler Ali Dağı'nı bilme durumu açısından birbirinden farklılaşmaktadır. Hangi grubun lehine bir farklılık söz konusu olduğunu tespit etmek amacıyla gerçekleştirilen ki-kare testi sonuçları Tablo 12'de paylaşılmıştır.

Tablo 12

6.Sınıf Öğrencilerinin Ali Dağı'nı Bilme Durumları ile Cinsiyet Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması

Ali Dağı'nı biliyor musunuz?				χ^2	p
Değişkenler	N	Biliyorum	Bilmiyorum	3.889	0.04
Cinsiyet					
Kız	227				
Gözlenen değer		187	40		
Beklenen değer		194	33		
Erkek	225				
Gözlenen değer		200	25		
Beklenen değer		193	32		
Toplamlar	452	387	65		

Tablo 12'de "Ali Dağı'nı biliyor musunuz?" sorusuna kız öğrencilerin 194'nün "Biliyorum" şeklinde cevap vermesi beklenirken gerçekleşen değer 187 olduğu, buna karşın Ali Dağı'nı "Bilmiyorum" şeklinde cevap veren kız öğrencilerin sayısının da beklenen değerden daha yüksek çıktığı görülmektedir. Erkek öğrencilerde ise tersi bir durum söz konusudur. Buna göre Ali Dağı'nı "Biliyorum" cevabını veren erkek öğrenci sayısı beklenen değerden daha fazla iken "Bilmiyorum" cevabında ise erkek

öğrenci sayısı beklenen değerden daha azdır. Bu bulgulardan hareketle, erkek öğrencilerin kız öğrencilere kıyasla Ali Dağı'nı daha iyi bildikleri belirtilebilir.

4.1.5. Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânları bilme durumu ile anne-baba eğitim değişkeni arasında ki kare testi karşılaştırması

Anne ve baba eğitim durumu değişkeni dikkate alınarak hesaplanan ki-kare testi sonuçlarına göre $p \leq 0.05$ düzeyinde istatistiksel anlamda farklılık olan maddeler aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 13

6. Sınıf Öğrencilerinin Kayseri ve Yakın Çevresinde Bulunan Mekânları Bilme Durumu ile Anne-Baba eğitim Değişkeni Arasında Ki Kare Testi Karşılaştırması

Anket Maddeleri	Anne eğitim		Baba eğitim	
	χ^2	p	χ^2	p
Kayseri'deki Kapalı Çarşı	6.455	0.04	10.862	0.00
Forum Kayseri Alışveriş Merkezi	13.838	0.00	10.711	0.00
Ali Dağı	9.582	0.00	10.238	0.00
Erciyes Dağı	4.592	0.10	9.797	0.00
Yamula Barajı	3.866	0.14	1.129	0.56
Sultansazlığı Milli Parkı	15.224	0.00	13.436	0.00
Kapuzbaşı Şelalesi	2.169	0.33	6.155	0.04
Nevşehir'de bulunan Peribacaları	2.222	0.32	5.936	0.05
Nevşehir'de bulunan Yeraltı Şehirleri	3.654	0.16	8.083	0.01
Aksaray'da bulunan İhlara Vadisi	1.275	0.52	0.569	0.75

($p \leq 0.05$)

Tablo 13'de belirtilen sonuçlardan hareketle anne eğitim durumuna göre öğrencilerin Kayseri'deki Kapalı Çarşı, Forum Kayseri Alışveriş Merkezi, Ali Dağı ve Sultansazlığı Milli Parkı'nı bilme durumları farklılık göstermektedir. Katılımcıların baba eğitim durumuna göre ise Kayseri'deki Kapalı Çarşı, Forum Kayseri Alışveriş Merkezi, Ali Dağı, Sultansazlığı Milli Parkı, Erciyes Dağı, Kapuzbaşı Şelalesi, Nevşehir'de bulunan Yeraltı Şehirlerini bilme durumuyla baba eğitim durumunun farklılaştığı görülmektedir. Hangi grubun lehine bir farklılık olduğunu tespit etmek amacıyla gerçekleştirilen ki-kare testi sonuçları aşağıdaki tablolarda paylaşılmıştır.

Tablo 14

6. Sınıf Öğrencilerinin Kayseri’deki Kapalı Çarşı’yı Bilme Durumlar ile Cinsiyet Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması

Kayseri’deki Kapalı Çarşı’yı biliyor musunuz?				χ^2	p
Değişkenler	n	Biliyorum	Bilmiyorum	6.455	0.04
Anne eğitim durumu					
İlköğretim mezunu	249				
Gözlenen değer		236	13		
Beklenen değer		241	8		
Lise mezunu	152				
Gözlenen değer		151	1		
Beklenen değer		147	5		
Üniversite mezunu	51				
Gözlenen değer		50	1		
Beklenen değer		49	2		
Toplamlar	452	437	15		

Tablo 14’de görüldüğü gibi “Kayseri’deki Kapalı Çarşı’yı biliyor musunuz?” sorusuna anne eğitim durumu ilköğretim mezunu olan 241 öğrencinin “Biliyorum” cevabını vermesi beklenirken 236’sı bu yönde cevap belirtmiştir. “Bilmiyorum” diyenlerde ise 8 öğrencinin bu yönde cevap vermesi beklenirken bu değer 13 olarak gerçekleşmiştir. Anne eğitimi lise mezunu olan öğrencilerden ise 147’sinin “Biliyorum” şeklinde cevap vermesi beklenirken gözlenen değer 151 olduğu görülmüştür. Bu gruptaki öğrencilerden 5’inin “Bilmiyorum” cevabını vermesi beklenirken 1 kişi bu yönde cevap vermiştir. Buna göre anne eğitim durumu ilköğretim olan öğrencilerin anne eğitim durumu lise mezunu olan öğrencilere göre Kapalı Çarşı’yı daha az bildikleri belirtilebilir.

Tablo 15

6. Sınıf Öğrencilerinin Kayseri’deki Kapalı Çarşı’yı Bilme Durumları ile Baba Eğitim Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması

Kayseri’deki Kapalı Çarşı’yı biliyor musunuz?				χ^2	p
Değişkenler	n	Biliyorum	Bilmiyorum	10.862	0.00
Baba eğitim durumu					
İlköğretim mezunu	177				
Gözlenen değer		165	12		
Beklenen değer		171	6		
Lise mezunu	183				
Gözlenen değer		181	2		
Beklenen değer		177	6		
Üniversite mezunu	92				
Gözlenen değer		91	1		
Beklenen değer		89	3		
Toplamlar	452	437	15		

Tablo 15’de görüldüğü gibi “Kayseri’deki Kapalı Çarşı’yı biliyor musunuz?” sorusuna baba eğitim durumu ilköğretim mezunu olan 171 öğrencinin “Biliyorum” şeklinde cevap vermesi beklenirken gerçekleşen değer 165 olduğu görülmüştür. Bu gruptaki katılımcılardan 6’sının “Bilmiyorum” şeklinde cevap vermesi beklenirken bu yönde cevap veren öğrencilerin sayısının 12 olduğu görülmüştür. Baba eğitim durumu lise mezunu olan öğrencilerin 177’sinin ise “Biliyorum” şeklinde cevap vermeleri beklenirken 181 kişi “Biliyorum” cevabını vermiştir. Katılımcılardan 6’ sının “Bilmiyorum” şeklinde cevaplaması beklenirken bu yönde cevap verenlerin ise 2 kişi ile beklenenden daha düşük bir değer olduğu tespit edilmiştir. Baba eğitim durumu üniversite mezunu olan 89 katılımcı öğrencinin “Biliyorum” cevabını vermeleri beklenirken 91 öğrencinin “Biliyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüştür. Öğrencilerden 3’ünün “Bilmiyorum” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 1’i “Bilmiyorum” şeklinde cevap vermiştir. Bu bağlamda, baba eğitim durumu lise olan öğrencilerin Kayseri’deki Kapalı Çarşı’yı bilme durumlarının olumlu yönde, baba eğitimi ilköğretim olan öğrencilerin ise olumsuz yönde farklılaştığı belirtilebilir.

Tablo 16

6. Sınıf Öğrencilerinin Forum Kayseri Alışveriş Merkezi'ni Bilme Durumları İle Anne Eğitim Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması

Forum Kayseri Alışveriş Merkezi'ni biliyor musunuz?		χ^2		p	
Değişkenler	n	Biliyorum	Bilmiyorum	13.838	0.00
Anne eğitim durumu					
İlköğretim mezunu	249				
Gözlenen değer		227	22		
Beklenen değer		236	13		
Lise mezunu	152				
Gözlenen değer		150	2		
Beklenen değer		144	8		
Üniversite mezunu	51				
Gözlenen değer		51	0		
Beklenen değer		48	3		
Toplamlar	452	428	24		

Tablo 16 incelendiğinde, “Forum Kayseri Alışveriş Merkezi'ni biliyor musunuz?” şeklinde sorulan soruya anne eğitimi ilköğretim mezunu olan öğrencilerden 236’sının “Biliyorum” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 227’sinin “Biliyorum” cevabını verdiği görülmektedir. Bu gruptaki öğrencilerden 13’ünün “Bilmiyorum” cevabını vermeleri beklenirken, 22 katılımcının bu yönde cevap verdiği belirlenmiştir. Anne eğitimi lise mezunu olan öğrencilerden ise 144’ünün “Biliyorum” şeklinde vermesi beklenirken, 150’si “Biliyorum” şeklinde cevap vermiştir. Katılımcılardan 8’inin “Bilmiyorum” cevabını vermeleri beklenirken, 2 öğrencinin bu yönde cevap verdiği görülmüştür. Anne eğitim durumu üniversite mezunu olan öğrencilerden 48’inin “Biliyorum” cevabını vermesi beklenirken, 51’i bildiği yönünde cevap belirtmiştir. Bu gruptaki öğrencilerin 3’ünün “Bilmiyorum” şeklinde cevap vermesi beklenirken, hiçbirinin “Bilmiyorum” cevabı vermediği görülmüştür. Buna göre anne eğitim durumu lise ve üniversite olan öğrencilerin, Forum Kayseri Alışveriş Merkezi'ni bilme durumunun anne eğitimi ilköğretim olan öğrencilere göre daha iyi olduğu söylenebilir.

Tablo 17

6. Sınıf Öğrencilerinin Forum Kayseri Alışveriş Merkezi'ni Bilme Durumları ile Baba Eğitim Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması

Forum Kayseri Alışveriş Merkezi'ni biliyor musunuz?				χ^2	p
Değişkenler	n	Biliyorum	Bilmiyorum	10.711	0.00
Baba eğitim durumu					
İlköğretim mezunu	177				
Gözlenen değer		160	17		
Beklenen değer		168	9		
Lise mezunu	183				
Gözlenen değer		178	5		
Beklenen değer		173	10		
Üniversite mezunu	92				
Gözlenen değer		90	2		
Beklenen değer		87	5		
Toplamlar	452	428	24		

Tablo 17’de görüldüğü gibi “Forum Kayseri Alışveriş Merkezi’ni biliyor musunuz?” sorusuna baba eğitim durumu ilköğretim mezunu olan öğrencilerden 168’inin “Biliyorum” şeklinde cevap vermesi beklenirken gerçekleşen değer 160 olduğu ve Forum Kayseri Alışveriş Merkezi’ni bilmeyen katılımcıların beklenen değerden daha az olduğu görülmüştür. Bu grup öğrencilerin 9’unun “Bilmiyorum” cevabını vermesi beklenirken, 17’si bu yönde cevap vermiştir. Baba eğitimi lise mezunu olan öğrencilerden 173’ü “Biliyorum” şeklinde cevap vermeleri beklenirken, gerçekleşen değer 178’dir. Öte yandan katılımcı öğrencilerin 10’unun “Bilmiyorum” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 5’inin “Bilmiyorum” cevabını verdikleri tespit edilmiştir. Baba eğitimi üniversite mezunu olan 87 öğrencinin “Biliyorum” cevabını vermesi beklenirken, gerçekleşen değer 90 olduğu görülmüştür. Öğrencilerin 5’inin “Bilmiyorum” cevabını vermesi beklenirken, 2’sinin bu yönde cevap verdiği belirlenmiştir. Bu veriler dikkate alındığında baba eğitim durumu lise ve üniversite olan öğrencilerin Forum Kayseri Alışveriş Merkezini bilme durumlarının baba eğitimi ilköğretim olan öğrencilere göre daha iyi olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 18

6. Sınıf Öğrencilerinin Ali Dağı'nı Bilme Durumları ile Anne Eğitim Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması

Ali Dağı'nı biliyor musunuz?				χ^2	p
Değişkenler	n	Biliyorum	Bilmiyorum	9.582	0.00
Anne eğitim durumu					
İlköğretim mezunu	249				
Gözlenen değer		204	45		
Beklenen değer		213	36		
Lise mezunu	152				
Gözlenen değer		133	19		
Beklenen değer		130	22		
Üniversite mezunu	51				
Gözlenen değer		50	1		
Beklenen değer		44	7		
Toplamlar	452	387	65		

Tablo 18'deki verilerden hareketle, "Ali Dağı'nı biliyor musunuz?" sorusuna anne eğitim durumu ilköğretim mezunu olan öğrencilerden 213'ünün "Biliyorum" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 204'ü "Biliyorum" cevabını vermiştir. Katılımcı öğrencilerin 36'sının "Bilmiyorum" şeklinde cevap vermesi beklenirken gerçekleşen değer ise 45 olduğu görülmüştür. Anne eğitim durumu lise mezunu olan öğrencilerden 130'unun "Biliyorum" cevabını vermesi beklenirken, 133 öğrencinin bu yönde cevap verdiği belirtilmiştir. Katılımcıların 22'sinin "Bilmiyorum" şeklinde cevap vermesi beklenirken, gerçekleşen değer 19 olduğu ve beklenen değerin altında bir değer gerçekleştiği görülmüştür. Anne eğitim durumu üniversite mezunu olan 44 katılımcının "Biliyorum" şeklinde cevap vermesi beklenirken, gözlenen değerin 50 olduğu görülmüştür. Katılımcı öğrencilerin 7'sinin "Bilmiyorum" cevabını vermesi beklenirken, sadece 1 öğrencinin bu yönde cevap verdiği belirtilmiştir. Buna göre, anne eğitim durumu üniversite olan öğrencilerin Ali Dağı'nı bilme durumlarının olumlu, anne eğitimi ilköğretim olan öğrencilerinin ise olumsuz anlamda farklılaştığı belirtilebilir.

Tablo 19

6. Sınıf Öğrencilerinin Ali Dağı'nı bilme Durumları ile Baba eğitim Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması

Ali Dağı'nı biliyor musunuz?				χ^2	p
Değişkenler	n	Biliyorum	Bilmiyorum	10.238	0.00
Baba eğitim durumu					
İlköğretim mezunu	177				
Gözlenen değer		142	35		
Beklenen değer		152	26		
Lise mezunu	183				
Gözlenen değer		158	25		
Beklenen değer		157	26		
Üniversite mezunu	92				
Gözlenen değer		87	5		
Beklenen değer		79	13		
Toplamlar	452	387	65		

Tablo 19'daki verilerden hareketle "Ali Dağı'nı biliyor musunuz?" şeklinde yöneltilen soruya baba eğitim durumu ilköğretim mezunu olan öğrencilerin 152'sinin "Biliyorum" cevabını vermesi beklenirken, 142'sinin bu yönde cevap verdikleri görülmüştür. Öğrencilerin 26'sının "Bilmiyorum" şeklinde cevap vermesi beklenirken gözlenen değerin 35 ile beklenen değerin üzerinde olduğu görülmüştür. Baba eğitim durumu lise mezunu olan öğrencilerin 157'sinin "Biliyorum" cevabını vermesi beklenirken, gerçekleşen değerin 158 olduğu belirtilmiştir. Katılımcı öğrencilerin 26'sının "Bilmiyorum" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 25 öğrencinin "Bilmiyorum" şeklinde cevap verdiği görülmüştür. Baba eğitim durumu üniversite mezunu olan 79 öğrencinin "Biliyorum" cevabını vermesi beklenirken, 87'sinin "Biliyorum" şeklinde cevap verdiği görülmüştür. Katılımcı öğrencilerin 13'ünün "Bilmiyorum" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 5'inin bu yönde cevap verdiği tespit edilmiştir. Bu veriler sonucunda, baba eğitim durumu üniversite olan öğrencilerin Ali Dağı'nı bilme durumlarının olumlu, baba eğitimi ilköğretim olan öğrencilerin ise olumsuz anlamda farklılaştığı sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 20

6. Sınıf Öğrencilerinin Erciyes Dağı'nı Bilme Durumları ile Baba Eğitim Değişkeni
Ki Kare Testi Karşılaştırması

Erciyes Dağı'nı biliyor musunuz?				χ^2	p
Değişkenler	n	Biliyorum	Bilmiyorum	9.797	0.00
Baba eğitim durumu					
İlköğretim mezunu	177				
Gözlenen değer		164	13		
Beklenen değer		170	7		
Lise mezunu	183				
Gözlenen değer		178	5		
Beklenen değer		176	7		
Üniversite mezunu	92				
Gözlenen değer		92	0		
Beklenen değer		88	4		
Toplamlar	452	434	18		

Tablo 20’de görüldüğü gibi “Erciyes Dağı’nı biliyor musunuz?” sorusuna baba eğitim durumu ilköğretim mezunu öğrencilerin 170’inin “Biliyorum” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 164’ünün “Biliyorum” cevabını verdiği görülmüştür. Katılımcıların 7’sinin “Bilmiyorum” cevabını vermesi beklenirken, gözlenen değer 13 olduğu görülmüştür. Baba eğitimi lise mezunu olan öğrencilerin 176’inin “Biliyorum” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 178’inin bu yönde cevap verdiği belirtilmiştir. Öğrencilerin 7’sinin “Bilmiyorum” şeklinde cevap vermesi beklenirken, gerçekleşen değer 5 olduğu görülmüştür. Baba eğitimi üniversite mezunu olan 88 öğrencinin “Biliyorum” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 92’sinin bu yönde cevap verdiği tespit edilmiştir. Katılımcıların 4’ünün “Bilmiyorum” cevabını vermesi beklenirken, hiçbirinin bu yönde cevap vermediği görülmüştür. Bu verilerden hareketle baba eğitim durumu üniversite olan öğrencilerin Erciyes Dağı’nı bilme durumlarının olumlu, baba eğitimi ilköğretim olan öğrencilerin ise olumsuz anlamda farklılaştığı belirtilebilir.

Tablo 21

6. Sınıf Öğrencilerinin Sultansazlığı Milli Parkı'nı Bilme Durumları ile Anne Eğitim Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması

Sultansazlığı Milli Parkı'nı biliyor musunuz?				χ^2	p
Değişkenler	n	Biliyorum	Bilmiyorum	15.224	0.00
Anne eğitim durumu					
İlköğretim mezunu	249				
Gözlenen değer		81	168		
Beklenen değer		100	149		
Lise mezunu	152				
Gözlenen değer		72	80		
Beklenen değer		61	91		
Üniversite mezunu	51				
Gözlenen değer		29	22		
Beklenen değer		21	31		
Toplamlar	452	182	270		

Tablo 21'deki veriler incelendiğinde, "Sultansazlığı Milli Parkı'nı biliyor musunuz?" şeklinde sorulan soruya anne eğitimi ilköğretim mezunu olan öğrencilerden 100'ünün "Biliyorum" cevabını vermesi beklenirken, gözlenen değerin 81 olduğu görülmüştür. Katılımcıların 149'unun "Bilmiyorum" cevabını vermesi beklenirken, 168'i "Bilmiyorum" şeklinde cevap belirtmiştir. Anne eğitimi lise mezunu olan öğrencilerin 61'inin "Biliyorum" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 72'sinin bu yönde cevap verdiği görülmüştür. Bu grup öğrencilerin 91'inin "Bilmiyorum" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 80'ini "Bilmiyorum" cevabını vermiştir. Anne eğitimi üniversite mezunu olan öğrencilerin 21'inin "Biliyorum" cevabını vermesi beklenirken, 29'nun bu yönde cevap verdiği görülmüştür. Katılımcıların 31'inin "Bilmiyorum" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 22'sinin bu değerinde olduğu belirtilmiştir. Yukarıda belirtilen bulgulardan hareketle Sultansazlığı Milli Parkı'nın, anne eğitim durumu lise ve üniversite olan öğrenciler tarafından daha çok bilindiği, anne eğitim durumu ilköğretim olan öğrenciler tarafından ise daha az bilindiği söylenilebilir.

Tablo 22

6. Sınıf Öğrencilerinin Sultansazlığı Milli Parkı'nı Bilme Durumları ile Baba Eğitim Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması

Sultansazlığı Milli Parkı'nı biliyor musunuz?				χ^2	p
Değişkenler	n	Biliyorum	Bilmiyorum	13.436	0.00
Baba eğitim durumu					
İlköğretim mezunu	177				
Gözlenen değer		53	124		
Beklenen değer		71	106		
Lise mezunu	183				
Gözlenen değer		83	100		
Beklenen değer		74	110		
Üniversite mezunu	92				
Gözlenen değer		46	46		
Beklenen değer		37	55		
Toplamlar	452	187	270		

Tablo 22'ye göre "Sultansazlığı Milli Parkı'nı biliyor musunuz?" şeklindeki soruya baba eğitim durumu ilköğretim mezunu olan öğrencilerin verdikleri cevaplarda katılımcı öğrencilerin 71'inin "Biliyorum" şeklinde cevap vermesi beklenirken, gerçekleşen değer 53 olduğu görülmüştür. Öğrencilerin 106'sının "Bilmiyorum" cevabını vermesi beklenirken gerçekleşen değer 124 olduğu belirtilmiştir. Baba eğitimi lise mezunu olan öğrencilerden ise "Biliyorum" cevabını verenlerde beklenen değer 74 iken gözlenen değer 83 kişi ile beklenen değer üzerinde olduğu görülmüştür. Öğrencilerin 110'un "Bilmiyorum" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 100 katılımcının bu yönde cevap verdiği belirtilmiştir. Baba eğitimi üniversite mezunu olan 37 katılımcının "Biliyorum" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 46'sının "Biliyorum" cevabını verdikleri belirtilmiştir. Bu gruptaki öğrencilerin 55'inin "Bilmiyorum" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 46'sı bu yönde cevap vermiştir. Bu veriler sonucunda baba eğitim durumu lise ve üniversite olan öğrencilerin Sultansazlığı Milli Parkı'nı baba eğitimi ilköğretim olan öğrencilere göre daha fazla bildikleri belirtilebilir.

Tablo 23

6. Sınıf Öğrencilerinin Kapuzbaşı Şelalesi'ni Bilme Durumları ile Baba Eğitim Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması

Kapuzbaşı Şelalesi'ni biliyor musunuz?				χ^2	p
Değişkenler	n	Biliyorum	Bilmiyorum	6.155	0.04
Baba eğitim durumu					
İlköğretim mezunu	177				
Gözlenen değer		86	91		
Beklenen değer		97	80		
Lise mezunu	183				
Gözlenen değer		103	80		
Beklenen değer		100	83		
Üniversite mezunu	92				
Gözlenen değer		59	33		
Beklenen değer		51	42		
Toplamlar	452	248	204		

Tablo 23'deki veriler incelendiğinde, "Kapuzbaşı Şelalesi'ni biliyor musunuz?" sorusuna baba eğitimi ilköğretim mezunu olan öğrencilerin 97'sinin "Biliyorum" cevabını vermesi beklenirken, 86'sının "Biliyorum" şeklinde cevap verdiği tespit edilmiştir. Öte yandan bu gruptaki öğrencilerin 80'inin "Bilmiyorum" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 91'inin bu yönde cevap verdiği görülmüştür. Baba eğitimi lise mezunu olan öğrencilerin 100'ünün "Biliyorum" şeklinde cevap vermesi beklenirken, gözlenen değer 103 kişi olarak gerçekleşmiştir. Katılımcıların 83'ünün "Bilmiyorum" cevabını vermesi beklenirken, 80'i bu yönde cevap vermiştir. Baba eğitimi üniversite mezunu öğrencilerin 51'inin "Biliyorum" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 59'u "Biliyorum" cevabını vermiştir. Bu gruptaki öğrencilerin 42'sinin "Bilmiyorum" cevabını vermesi beklenirken, gözlenen değer 33'tür. Bu bilgiler sonucunda, Kapuzbaşı Şelalesi'nin baba eğitim durumu üniversite olan öğrencilerin olumlu, baba eğitim durumu ilköğretim olan öğrencilerin ise negatif anlamda farklılaştığı belirtilebilir.

Tablo 24

6. Sınıf Öğrencilerinin Nevşehir’de Bulunan Yeraltı Şehirlerini Bilme Durumları ile Baba Eğitim Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması

Nevşehir’de bulunan Yeraltı Şehirlerini biliyor musunuz?		χ^2		p	
Değişkenler	n	Biliyorum	Bilmiyorum	8.083	0.01
Baba eğitim durumu					
İlköğretim mezunu	177				
Gözlenen değer		97	80		
Beklenen değer		110	67		
Lise mezunu	183				
Gözlenen değer		118	65		
Beklenen değer		114	70		
Üniversite mezunu	92				
Gözlenen değer		66	26		
Beklenen değer		57	35		
Toplamlar	452	281	171		

Tablo 24’deki verilerden hareketle “Nevşehir’de bulunan Yeraltı Şehirlerini biliyor musunuz?” sorusuna baba eğitim durumu ilköğretim mezunu olan öğrencilerin 110’unun “Biliyorum” şeklinde cevap vermesi beklenirken, gözlenen değer 97 olduğu görülmüştür. Bu gruptaki katılımcıların 67’sinin “Bilmiyorum” şeklinde cevap vermesi beklenirken, gerçekleşen değer 80’dir. Baba eğitim durumu lise mezunu olan öğrencilerin 114’ünün “Biliyorum” cevabını vermesi beklenirken, 118’i bu yönde cevap vermiştir. Katılımcı öğrencilerin 70’i “Bilmiyorum” cevabını vermesi beklenirken, gerçekleşen değer 65 olduğu görülmüştür. Baba eğitim durumu üniversite mezunu olan katılımcıların 57’sinin “Biliyorum” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 66’sının “Biliyorum” cevabını verdiği; 35’inin “Bilmiyorum” şeklinde cevap vermesi beklenirken gerçekleşen değer 26 olduğu belirlenmiştir. Bu veriler sonucunda, baba eğitim durumu üniversite olan öğrencilerin Nevşehir’de bulunan Yeraltı Şehirlerini bilme durumlarının pozitif, baba eğitimi ilköğretim olan öğrencilerin ise negatif anlamda farklılaştığı sonucuna ulaşılabilir.

4.1.6. Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânları bilme durumu ile aile aylık gelir değişkeni ki kare testi karşılaştırması

Katılımcıların aile aylık gelir durumu değişkeni açısından gerçekleştirilen ki-kare testi sonuçlarına göre “yakın çevredeki önemli yerleri bilme” durumları açısından $p \leq 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık olan maddeler Tablo 25’de belirtilmiştir.

Tablo 25

6. Sınıf Öğrencilerinin Kayseri ve Yakın Çevresinde Bulunan Mekânları Bilme Durumu ile Aile Aylık Gelir Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması

Anket Maddeleri	Aile aylık gelir	
	χ^2	P
Kayseri’deki Kapalı Çarşı	4.651	0.19
Forum Kayseri Alışveriş Merkezi	7.903	0.04
Ali Dağı	11.742	0.00
Erciyes Dağı	8.683	0.03
Yamula Barajı	3.156	0.36
Sultansazlığı Milli Parkı	11.801	0.00
Kapuzbaşı Şelalesi	3.948	0.24
Nevşehir’de bulunan Peribacaları	2.760	0.43
Nevşehir’de bulunan Yeraltı Şehirleri	5.937	0.11
Aksaray’da bulunan İhlara Vadisi	0.620	0.89

($p \leq 0.05$)

Tablo 25’deki veriler incelendiğinde ki-kare testi sonucu ile aile aylık gelir durumu açısından dört maddede farklılık oluşmuştur. Buna göre, “2.826 TL ve altı”, “2.827– 5.653 TL”, “5.654 -8.480 TL” ile “8.481 TL ve üzeri” kategorilerde aylık gelire sahip olan katılımcıların, Forum Kayseri Alışveriş Merkezi, Ali Dağı, Erciyes Dağı ve Sultansazlığı Milli Parkı’nı bilme durumları ile ilgili olarak farklılaştığı görülmektedir. Her bir madde için gerçekleştirilen ki-kare analiz sonuçları aşağıda sırasıyla paylaşılmıştır.

Tablo 26

6. Sınıf Öğrencilerinin Forum Kayseri Alışveriş Merkezini Bilme Durumları ile Aile Aylık Gelir Durumu Ki Kare Testi Karşılaştırması

Forum Kayseri Alışveriş Merkezini biliyor musunuz?				χ^2	p
Değişkenler	n	Biliyorum	Bilmiyorum	7.903	0.04
Aile aylık gelir					
2.826 TL ve altı	75				
Gözlenen değer		67	8		
Beklenen değer		71	4		
2.827–5.653 TL	214				
Gözlenen değer		202	12		
Beklenen değer		203	11		
5.654 -8.480 TL	110				
Gözlenen değer		106	4		
Beklenen değer		104	6		
8.481 TL ve üzeri	53				
Gözlenen değer		53	0		
Beklenen değer		50	3		
Toplamlar	452	428	24		

Tablo 26'daki verilerden hareketle "Forum Kayseri Alışveriş Merkezi'ni biliyor musunuz?" sorusuna aile aylık gelir durumu "2.826 TL ve altı" olan öğrencilerin 71'inin "Biliyorum" şeklinde cevap vermesi beklenirken, gerçekleşen değer 67 olduğu görülmüştür. Katılımcıların 4'ünün "Bilmiyorum" şeklinde cevap vermesi beklenirken gözlenen değer 8 olduğu belirtilmiştir. Aile aylık gelir durumu "2.827–5.653 TL" arasında olan öğrencilerin 203'ünün "Biliyorum" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 202'si bu yönde cevap vermiştir. Öğrencilerin 11'inin "Bilmiyorum" şeklinde cevap vermesi beklenirken, gözlenen değer 12 olduğu belirlenmiştir. Aile aylık gelir durumu "5.654-8.480 TL" arasında olan öğrencilerin 104'ünün "Biliyorum" cevabını vermesi beklenirken gerçekleşen değer 106 olduğu görülmüştür. Katılımcı öğrencilerin 6'sının "Bilmiyorum" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 4'ü "Bilmiyorum" şeklinde cevap vermiştir.

Aile aylık gelir durumu “8.481 TL ve üzeri” olan öğrencilerin 50’sinin “Biliyorum” cevabını vermesi beklenirken, 53’ü bu yönde cevap vermiştir. Katılımcıların 3’ünün “Bilmiyorum” cevabını vermesi beklenirken hiçbir öğrencinin bu yönde cevap vermediği belirtilmiştir.

Bu bağlamda, aylık gelir durumu, 5.654 TL’nin üzerinde olan öğrencilerin Forum Kayseri Alışveriş Merkezi’ni bilme durumlarının, aile aylık geliri 5.653 TL’nin altında olan öğrencilere göre daha iyi olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 27

6. Sınıf Öğrencilerinin Ali Dağı’nı Bilme Durumları ile Aile Aylık Gelir Durumu Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması

Ali Dağı’nı biliyor musunuz?				χ^2	p
Değişkenler	n	Biliyorum	Bilmiyorum	11.742	0.00
Aile aylık gelir					
2.826 TL ve altı	75				
Gözlenen değer		58	17		
Beklenen değer		64	10		
2.827 -5.653 TL	214				
Gözlenen değer		178	36		
Beklenen değer		183	31		
5.654 - 8.480 TL	110				
Gözlenen değer		102	8		
Beklenen değer		94	16		
8.481 TL ve üzeri	53				
Gözlenen değer		49	4		
Beklenen değer		45	8		
Toplamlar	452	387	65		

Tablo 27’deki veriler incelendiğinde, Ali Dağı’nı biliyor musunuz? Şeklinde sorulan soruya aile aylık geliri “2.826 TL ve altı” olan öğrencilerin 64’ünün “Biliyorum” cevabını vermesi beklenirken gerçekleşen değer 58 olduğu görülmüştür. Katılımcı öğrencilerin 10’unun “Bilmiyorum” cevabını vermesi beklenirken, gözlenen değer 17 olarak gerçekleşmiştir.

Aile aylık geliri “2.827–5.653 TL” arasında olan öğrencilerin 183’ünün “Biliyorum” şeklinde cevap vermesi beklenirken gerçekleşen değerin 178 görülmüştür. Katılımcıların 31’inin “Bilmiyorum” cevabını vermesi beklenirken 36’sı bu yönde cevap vermiştir. Katılımcı öğrencilerin “5.654-8.480 TL” arasında aile aylık gelirine sahip olan öğrencilerin 94’ünün “Biliyorum” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 102’si “Biliyorum” cevabını vermiştir. Katılımcıların 16’sının “Bilmiyorum” şeklinde cevap vermesi beklenirken gerçekleşen değerin 16 olduğu belirtilmiştir. Aile aylık geliri “8.481 TL ve üzeri” olan öğrencilerin 45’inin “Biliyorum” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 49’u bu yönde cevap vermiştir. Öğrencilerin 8’inin “Bilmiyorum” cevabını vermesi beklenirken, 4’ü “Bilmiyorum” şeklinde cevap vermiştir.

Yukarıda bahsedilen bulgulardan hareketle, 5.654 TL üzeri aylık gelire sahip öğrencilerin Ali Dağı’nı bilme durumu açısından pozitif yönde, 5.654 TL altı aylık gelire sahip öğrencilerin ise negatif yönde farklılaştığı belirtilebilir.

Tablo 28

6. Sınıf Öğrencilerinin Erciyes Dağı’nı Bilme Durumları ile Aile Aylık Gelir Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması

Erciyes Dağı’nı biliyor musunuz?				χ^2	p
Değişkenler	n	Biliyorum	Bilmiyorum	8.683	0.03
Aile aylık gelir					
2.826 TL ve altı	75				
Gözlenen değer		68	7		
Beklenen değer		72	3		
2.827-5.653 TL	214				
Gözlenen değer		208	6		
Beklenen değer		206	9		
5.654-8.480 TL	110				
Gözlenen değer		105	5		
Beklenen değer		106	4		
8.481 TL ve üzeri	53				
Gözlenen değer		53	0		
Beklenen değer		51	2		
Toplamlar	452	434	18		

Tablo 28'deki verilerden hareketle “Erciyes Dağı'nı biliyor musunuz?” sorusuna “2.826 TL ve altı” aile aylık gelire sahip öğrencilerin 72'sinin “Biliyorum” şeklinde cevap vermesi beklenirken gerçekleşen değerin 68 olduğu tespit edilmiştir. Katılımcı öğrencilerin 3'ünün “Bilmiyorum” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 7'si Erciyes Dağı'nı bilmediğini belirtmiştir. Aile aylık geliri “2.827–5.653 TL” arasında olan katılımcı öğrencilerden ise 206'sının “Biliyorum” şeklinde cevap vermesi beklenirken, gözlenen değer 208 olarak gerçekleşmiştir. Katılımcıların 9'unun “Bilmiyorum” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 6'sı “Bilmiyorum” şeklinde cevap vermiştir.

Aile aylık geliri “5.654-8.480 TL” arasında olan katılımcı öğrencilerin 106'sının “Biliyorum” cevabı vermesi beklenirken, gerçekleşen değerin 105 olduğu görülmüştür. Öğrencilerin 4'ünün “Bilmiyorum” cevabını vermesi beklenirken, 5'inin “Bilmiyorum” cevabını verdiği görülmüştür. Aile aylık geliri “8.481 TL ve üzeri” olan katılımcı öğrencilerin 51'inin “Biliyorum” şeklinde cevap vermesi beklenirken, gerçekleşen değerin 53 olduğu görülmüştür. Katılımcıların 2'sinin “Bilmiyorum” şeklinde cevap vermesi beklenirken, katılımcı öğrencilerden hiçbirinin bu yönde cevap vermediği görülmüştür.

Bu verilerden hareketle, aile aylık geliri “8.481 TL ve üzeri” olan katılımcı öğrencilerin Erciyes Dağı'nı bilme durumlarının pozitif yönde olduğu görüldükçe “2.826 TL ve altı” aile aylık geliri olan öğrencilerin ise negatif yönde farklılaştığı sonucuna ulaşılabılır.

Tablo 29

6. Sınıf Öğrencilerinin Sultansazlığı Milli Parkı'nı Bilme Durumları ile Aile Aylık Gelir Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması

Sultansazlığı Milli Parkı'nı biliyor musunuz?				χ^2	p
Değişkenler	n	Biliyorum	Bilmiyorum	11.801	0.00
Aile aylık gelir					
2.826 TL ve altı	75				
Gözlenen değer		26	49		
Beklenen değer		30	45		
2.827 -5.653 TL	214				
Gözlenen değer		77	137		
Beklenen değer		86	128		

Tablo 29'un devamı

Sultansazlığı Milli Parkı'nı biliyor musunuz?			
Değişkenler	n	Biliyorum	Bilmiyorum
Aile aylık gelir			
5.654-8.480 TL	110		
Gözlenen değer		47	63
Beklenen değer		44	66
8.481 TL ve üzeri	53		
Gözlenen değer		32	21
Beklenen değer		21	32
Toplamlar	452	182	270

Tablo 29'a göre, "Sultansazlığı Milli Parkı'nı biliyor musunuz?" şeklinde sorulan soruya "2.826 TL ve altı" aile aylık gelire sahip öğrencilerin 30'unun "Biliyorum" cevabını vermesi beklenirken, 26'sının "Biliyorum" cevabını verdiği görülmüştür. Bu grup öğrencilerin 45'inin "Bilmiyorum" cevabını vermesi beklenirken, gözlenen değer 49 olduğu belirlenmiştir. Aile aylık geliri "2.827–5.653 TL" arasında olan öğrencilerin 86'sının "Biliyorum" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 77'sinin "Biliyorum" cevabını verdikleri görülmüştür. Katılımcı öğrencilerin 128'inin "Bilmiyorum" şeklinde cevap vermesi beklenirken, gerçekleşen değer 137 olduğu görülmüştür.

Aile aylık geliri "5.654-8.480 TL" arasında olan öğrencilerin 44'ünün "Biliyorum" cevabını vermesi beklenirken, 47'sinin "Biliyorum" cevabını verdiği görülmüştür. Katılımcıların 66'sının "Bilmiyorum" cevabını vermesi beklenirken gözlenen değer 63 olduğu belirtilmiştir. Aile aylık geliri "8.481 TL ve üzeri" olan öğrencilerin 21'inin "Biliyorum" şeklinde cevap vermesi beklenirken, gözlenen değer 32 olduğu görülmüştür. Katılımcıların 32'sinin "Bilmiyorum" şeklinde cevap vermesi beklenirken gerçekleşen değer 21 olduğu görülmüştür.

Bu bilgilerden elde edilen sonuçlarda, Sultansazlığı Milli Parkı'nı aile aylık geliri 8.481 TL olan öğrencilerin olumlu olarak, aile aylık geliri 5.654 TL altında olan öğrencilerin ise negatif şekilde farklılaştığı sonucuna varılabilir.

4.1.7. Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânlara gitme durumu ile cinsiyet değişkeni ki-kare testi karşılaştırması

Gerçekleştirilen çalışmada katılımcılardan Kayseri ve çevresindeki yaşlarına uygun önemli yerleri ziyaret etme durumları sorgulanmıştır. Cinsiyet değişkeni açısından gerçekleştirilen ki-kare testi sonuçlarına göre katılımcıların önemli yerlere gitme durumları ile cinsiyet açısından $p \leq 0.05$ düzeyinde farklılık olan maddeler Tablo 30’da belirtilmiştir.

Tablo 30

6. Sınıf Öğrencilerinin Kayseri ve Yakın Çevresinde Bulunan Mekânlara Gitme Durumu ile Cinsiyet Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması

Anket Maddeleri	Cinsiyet	
	χ^2	p
Kayseri’deki Kapalı Çarşı	2.171	0.14
Forum Kayseri Alışveriş Merkezi	0.298	0.58
Ali Dağı	1.548	0.21
Erciyes Dağı	2.137	0.14
Yamula Barajı	3.437	0.06
Sultansazlığı Milli Parkı	10.052	0.00
Kapuzbaşı Şelalesi	2.921	0.08
Nevşehir’de bulunan Peribacaları	2.063	0.15
Nevşehir’de bulunan Yeraltı Şehirleri	3.893	0.04
Aksaray’da bulunan Ihlara Vadisi	3.866	0.04

($p \leq 0.05$)

Tablo 30’daki verilerden hareketle cinsiyet değişkenine göre katılımcılar, Sultansazlığı Milli Parkı, Nevşehir’de bulunan Yeraltı Şehirleri, Aksaray’da bulunan Ihlara Vadisi’ne gitme durumları açısından birbirlerinden farklılaşmaktadırlar. Bu yerlere yapılan ziyaret açısından hangi grubun lehine bir farklılık söz konusu olduğunu tespit etmek amacıyla ilgili maddeler için gerçekleştirilen ki-kare testi sonuçları aşağıda sırasıyla sunulmuştur.

Tablo 31

6. Sınıf Öğrencilerinin Sultansazlığı Milli Parkı'na Gitme Durumları ile Cinsiyet Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması

Sultansazlığı Milli Parkı'na gittiniz mi?				χ^2	p
Değişkenler	n	Gittim	Gitmedim	10.052	0.00
Cinsiyet					
Kız	227				
Gözlenen değer		26	201		
Beklenen değer		39	188		
Erkek	225				
Gözlenen değer		51	174		
Beklenen değer		38	187		
Toplamlar	452	77	375		

Tablo 31'deki veriler incelendiğinde, kız öğrencilerin 39'unun Sultansazlığı Milli Parkı'na "Gittim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 26'sının bu yönde cevap verdiği tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin 188'inin Sultansazlığı'na "Gitmedim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 201'i "Gitmedim" cevabını vermiştir.

Erkek öğrencilerin 38'inin "Gittim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 51'i bu yönde cevap vermiştir. Öte yandan erkek öğrencilerin 187'inin "Gitmedim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, gözlenen değer 174 olduğu görülmüştür. Buna göre Sultansazlığı'na gitme durumu açısından, erkek öğrencilerin kız öğrencilere kıyasla Sultansazlığı'nı daha çok ziyaret ettiği belirtilebilir.

Tablo 32

6. Sınıf Öğrencilerinin Nevşehir'de Bulunan Yeraltı Şehirlerine Gitme Durumu ile Cinsiyet Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması

Nevşehir'de bulunan Yeraltı Şehirlerine gittiniz mi?				χ^2	p
Değişkenler	n	Gittim	Gitmedim	3.893	0.04
Cinsiyet					
Kız	227				
Gözlenen değer		64	163		
Beklenen değer		74	153		

Tablo 32'nin devamı

Nevşehir'de bulunan Yeraltı Şehirlerine gittiniz mi?			
Değişkenler Cinsiyet	n	Gittim	Gitmedim
Erkek	225		
Gözlenen değer		83	142
Beklenen değer		73	152
Toplamlar	452	147	305

Tablo 32'ye göre, Nevşehir'de bulunan "Yeraltı Şehirlerine gittiniz mi?" sorusuna kız öğrencilerin 74'ünün "Gittim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 64'ü bu yönde cevap vermiştir. Kız öğrencilerin 153'ünün "Gitmedim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 163'ü "Gitmedim" cevabını vermiştir. Erkek öğrencilerin 73'ünün "Gittim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, gerçekleşen değer 83 olduğu görülmüştür. Erkek öğrencilerin 157'sinin "Gitmedim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 142'si "Gitmedim" cevabını vermiştir. Bu verilerden hareketle, Nevşehir'de bulunan Yeraltı Şehirlerine gitme durumu açısından erkek öğrenciler lehine farklılık olduğu belirtilebilir.

Tablo 33

6. Sınıf Öğrencilerinin Aksaray'da Bulunan İhlara Vadisi'ne Gitme Durumu ile Cinsiyet Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması

Aksaray'da bulunan İhlara Vadisi'ne gittiniz mi?				χ^2	p
Değişkenler Cinsiyet	n	Gittim	Gitmedim	3.866	0.04
Kız	227				
Gözlenen değer		19	208		
Beklenen değer		26	201		
Erkek	225				
Gözlenen değer		32	193		
Beklenen değer		25	200		
Toplamlar	452	51	401		

Tablo 33'de "Aksaray'da bulunan İhlara Vadisi'ne gittiniz mi?" şeklinde sorulan soruya kız öğrencilerin 26'sının "Gittim" şeklinde cevap vermesi beklenirken,

gerçekleşen değerin 19 olduğu belirlenmiştir. Kız öğrencilerin 201'inin "Gitmedim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 208'i bu yönde cevap vermiştir.

Erkek öğrencilerin 25'inin "Gittim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, gözlenen değerin 32 olduğu buna karşın İhlara Vadisi'ne katılımcıların 200'ünün "Gitmedim" cevabını vermesi beklenirken, 193'ünün gitmediği tespit edilmiştir. Bu bilgilerden hareketle, Aksaray'da bulunan İhlara Vadisi'ne gitme durumu açısından, erkek öğrencilerin lehine farklılık olduğu söylenebilir.

4.1.8. Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânlara gitme durumu ile anne-baba eğitim değişkeni ki-kare testi karşılaştırması

Çalışmaya katılan öğrencilere Kayseri ve yakın çevresinde bulunan bazı yerleri gitme durumlarını öğrenmeye yönelik sorular yöneltilmiştir. Bu konuyla ilgili olarak, öğrenciler Kayseri ve yakın çevresinde belirtilen yerleri gitme durumlarını ifade etmişlerdir. Anne ve baba eğitim durumu değişkeni dikkate alınarak hesaplanan ki-kare testi sonuçlarına göre bazı yerleri gitme ile anne ve baba eğitim durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (Tablo 34). Tablo 34'de anne ve baba eğitim durumu açısından $p \leq 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık olan maddeler aşağıda gösterilmektedir.

Tablo 34

6. Sınıf Öğrencilerinin Kayseri ve Yakın Çevresinde Bulunan Mekânlara Gitme Durumu ile Anne-Baba Eğitim Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması

Anket Maddeleri	Anne eğitim		Baba eğitim	
	χ^2	P	χ^2	P
Kayseri'deki Kapalı Çarşı	5.867	0.05	3.668	0.16
Forum Kayseri Alışveriş Merkezi	9.001	0.01	3.249	0.19
Ali Dağı	19.160	0.00	7.134	0.02
Erciyes Dağı	15.767	0.00	6.853	0.03
Yamula Barajı	4.321	0.11	2.956	0.22
Sultansazlığı Milli Parkı	14.493	0.00	9.667	0.00
Kapuzbaşı Şelalesi	4.174	0.12	3.210	0.20
Nevşehir'de bulunan Peribacaları	11.262	0.00	17.888	0.00
Nevşehir'de bulunan Yeraltı Şehirleri	14.421	0.00	16.757	0.00
Aksaray'da bulunan İhlara Vadisi	2.449	0.29	9.897	0.00

($p \leq 0.05$)

Tablo 34'deki veriler incelendiğinde ki-kare analizine göre hem anne ve hem de baba eğitim durumu açısından öğrencilerin Ali Dağı, Erciyes Dağı, Sultansazlığı Milli Parkı, Nevşehir'de bulunan Peribacaları, Nevşehir'de bulunan Yeraltı Şehirleri'ne gitme durumlarının farklılık gösterdiği görülmektedir. Forum Kayseri Alışveriş Merkezi gitme durumuyla sadece anne eğitim durumunun farklılaştığı Aksaray'da bulunan İhlara Vadisinin ise sadece baba eğitim durumuna göre farklılık gösterdiği görülmektedir. Hangi grubun lehine bir farklılık olduğunu tespit etmek amacıyla gerçekleştirilen ki-kare testi sonuçları Tablo 35'de paylaşılmıştır.

Tablo 35

6.Sınıf Öğrencilerinin Forum Kayseri Alışveriş Merkezine Gitme Durumları ile Anne Eğitim Durumu Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması

Forum Kayseri Alışveriş Merkezine gittiniz mi?				χ^2	p
Değişkenler	n	Gittim	Gitmedim	9.001	0.01
Anne eğitim durumu					
İlköğretim mezunu	249				
Gözlenen değer		209	40		
Beklenen değer		219	30		
Lise mezunu	152				
Gözlenen değer		141	11		
Beklenen değer		134	18		
Üniversite mezunu	51				
Gözlenen değer		48	3		
Beklenen değer		45	6		
Toplamlar	452	398	54		

Tablo 35'de görüldüğü gibi "Forum Kayseri Alışveriş Merkezi'ne gittiniz mi?" sorusuna anne eğitim durumu ilköğretim mezunu öğrencilerin 219'unun "Gittim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, gerçekleşen değer 209 olduğu görülmüştür. Bu grup öğrencilerin 30'unun "Gitmedim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 40'ının bu yönde cevap verdiği belirtilmiştir. Anne eğitimi lise mezunu olan öğrencilerin 134'ünün "Gittim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 141'i "Gittim" cevabını vermiştir buna karşın öğrencilerin 18'inin "Gitmedim" şeklinde cevap vermesi beklenirken gerçekleşen değer 11 olduğu görülmüştür. Anne eğitimi üniversite mezunu olan katılımcıların 45'inin "Gittim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 48'i

“Gittim” cevabını vermiştir buna karşın katılımcıların 6’sının “Gitmedim” cevabını vermesi beklenirken, gözlenen değerin ise 3 olduğu belirtilmiştir. Bu veriler dikkate alındığında anne eğitim durumu ilköğretim olan öğrenciler Forum Kayseri Alışveriş Merkezi’ni ziyaret etme bakımından anne eğitimi lise ve üniversite olanlara göre negatif anlamda farklılaşmaktadır.

Tablo 36

6. Sınıf Öğrencilerinin Ali Dağı’na Gitme Durumları ile Anne Eğitim Durumu Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması

Ali Dağı’na gittiniz mi?				χ^2	p
Değişkenler	n	Gittim	Gitmedim	19.160	0.00
Anne eğitim durumu					
İlköğretim mezunu	249				
Gözlenen değer		127	122		
Beklenen değer		140	109		
Lise mezunu	152				
Gözlenen değer		84	68		
Beklenen değer		85	67		
Üniversite mezunu	51				
Gözlenen değer		43	8		
Beklenen değer		29	22		
Toplamlar	452	254	198		

Tablo 36’daki veriler incelendiğinde “Ali Dağı’na gittiniz mi?” sorusuna anne eğitim durumu ilköğretim mezunu öğrencilerin 140’ının “Gittim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 127’si bu yönde cevap vermiştir. Öğrencilerin 109’unun “Gitmedim” cevabını vermesi beklenirken, gözlenen değerin 122 olduğu görülmüştür. Anne eğitim durumu lise mezunu olan öğrencilerin 85’inin “Gittim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, gerçekleşen değerin 84 olduğu belirtilmiştir buna karşın katılımcı öğrencilerin 67’sinin “Gitmedim” cevabını vermesi beklenirken, 68 ‘i bu yönde cevap belirtmiştir. Anne eğitim durumu üniversite mezunu olan katılımcıların 29’unun “Gittim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 43’ü “Gittim” cevabını vermiştir buna karşın katılımcı öğrencilerin 22’sinin “Gitmedim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 8’inin bu yönde cevap verdiği belirtilmiştir. Buna göre anne eğitim durumu üniversite olan öğrencilerin Ali Dağı’nı gitme durumlarının pozitif, anne eğitimi ilköğretim olan öğrencilerin ise negatif olarak farklılaştığı belirtilebilir.

Tablo 37

6. Sınıf Öğrencilerinin Ali Dağı'na Gitme Durumları ile Baba Eğitim Durumu Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması

Ali Dağı'na gittiniz mi?				χ^2	p
Değişkenler	n	Gittim	Gitmedim	7.134	0.02
Baba eğitim durumu					
İlköğretim mezunu	177				
Gözlenen değer		95	82		
Beklenen değer		100	78		
Lise mezunu	183				
Gözlenen değer		96	87		
Beklenen değer		103	80		
Üniversite mezunu	92				
Gözlenen değer		63	29		
Beklenen değer		52	40		
Toplamlar	452	254	198		

Tablo 37'deki verilerden hareketle, "Ali Dağı'na gittiniz mi?" sorusuna baba eğitim durumu ilköğretim mezunu öğrencilerin 100'ünün "Gittim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, gerçekleşen değer 95 olduğu görülmüştür. Öğrencilerin 82'sinin "Gitmedim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 82'si "Gitmedim" şeklinde cevap vermiştir. Baba eğitim durumu lise mezunu olan öğrencilerin 103'ünün "Gittim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, gerçekleşen değer 96 olduğu, buna karşın öğrencilerin 80'inin "Gitmedim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 87'sinin bu yönde cevap verdiği bulunmuştur.

Baba eğitim durumu üniversite mezunu olan katılımcıların 52'sinin "Gittim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, gerçekleşen değer 63 olduğu belirlenmiştir. Katılımcı öğrencilerin 40'ının "Gitmedim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 29'u "Gitmedim" cevabını vermiştir. Bu bağlamda, baba eğitim durumu üniversite mezunu olan öğrencilerin Ali Dağı'na gitme durumları olumlu olarak, baba eğitimi ilköğretim ve lise mezunu olan öğrencilerin ise olumsuz olarak farklılaşmaktadır.

Tablo 38

6. Sınıf Öğrencilerinin Erciyes Dağı'na Gitme Durumları ile Anne Eğitim Durumu
Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması

Erciyes Dağı'na gittiniz mi?				χ^2	p
Değişkenler	n	Gittim	Gitmedim	15.767	0.00
Anne eğitim durumu					
İlköğretim mezunu	249				
Gözlenen değer		169	80		
Beklenen değer		186	63		
Lise mezunu	152				
Gözlenen değer		123	29		
Beklenen değer		114	38		
Üniversite mezunu	51				
Gözlenen değer		46	5		
Beklenen değer		38	13		
Toplamlar	452	338	114		

Tablo 38'e göre "Erciyes Dağı'na gittiniz mi?" şeklindeki soruya anne eğitim durumu ilköğretim mezunu olan katılımcıların 186'sının "Gittim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, gözlenen değer 169 olmuştur. Öğrencilerin 63'ünün "Gitmedim" cevabını vermesi beklenirken, 80'i bu yönde gerçekleşmiştir. Anne eğitimi lise mezunu olan katılımcıların 114'ünün "Gittim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, gözlenen değer 123 olduğu görülmüştür. Katılımcıların 38'inin "Gitmedim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 29'u "Gitmedim" cevabını vermiştir. Anne eğitimi üniversite mezunu olan öğrencilerin 38'inin "Gittim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 46'sı bu yönde cevap belirtmiştir. Bu gruptaki öğrencilerin 13'ünün "Gitmedim" cevabını vermesi beklenirken, gözlenen değer 5 olduğu görülmüştür.

Bu veriler sonucunda anne eğitimi lise ve üniversite olan öğrencilerin Erciyes Dağı'na gitme durumları pozitif, anne eğitimi ilköğretim olan öğrencilerin ise negatif yönde farklılaşmaktadır.

Tablo 39

6. Sınıf Öğrencilerinin Erciyes Dağı'na Gitme Durumları ile Baba Eğitim Değişkeni
Ki-Kare Testi Karşılaştırması

Erciyes Dağı'na gittiniz mi?				χ^2	p
Değişkenler	n	Gittim	Gitmedim	6.853	0.03
Baba eğitim durumu					
İlköğretim mezunu	177				
Gözlenen değer		121	56		
Beklenen değer		132	45		
Lise mezunu	183				
Gözlenen değer		142	41		
Beklenen değer		137	46		
Üniversite mezunu	92				
Gözlenen değer		75	17		
Beklenen değer		69	23		
Toplamlar	452	338	114		

Tablo 39'da "Erciyes Dağı'na gittiniz mi?" sorusuna baba eğitim durumu ilköğretim mezunu olan katılımcı öğrencilerin 132'sinin "Gittim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, gerçekleşen değer 121 olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların 45'inin "Gitmedim" cevabını vermesi beklenirken, 56'sı bu yönde cevap belirtmiştir.

Baba eğitimi lise mezunu olan öğrencilerin 137'sinin "Gittim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 142'si "Gittim" cevabını vermiştir buna karşın öğrencilerin 46'sının "Gitmedim" cevabını vermesi beklenirken, gerçekleşen değer 41 olduğu tespit edilmiştir. Baba eğitimi üniversite mezunu olan katılımcıların 69'unun "Gittim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 75'i bu yönde cevap vermiştir. Bu grup öğrencilerin 23'ünün "Gitmedim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 17'si "Gitmedim" cevabını vermiştir.

Bu verilerden hareketle baba eğitim durumu lise ve üniversite olan öğrencilerin Erciyes Dağı'nı baba eğitimi ilköğretim mezunu öğrencilere kıyasla daha fazla ziyaret ettikleri sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 40

6.Sınıf Öğrencilerinin Sultansazlığı Milli Parkı'na Gitme Durumları ile Anne Eğitim Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması

Sultansazlığı Milli Parkı'na gittiniz mi?				χ^2	p
Değişkenler	n	Gittim	Gitmedim	14.493	0.00
Anne eğitim durumu					
İlköğretim mezunu	249				
Gözlenen değer		28	221		
Beklenen değer		42	207		
Lise mezunu	152				
Gözlenen değer		34	118		
Beklenen değer		26	126		
Üniversite mezunu	51				
Gözlenen değer		15	36		
Beklenen değer		9	42		
Toplamlar	452	77	375		

Tablo 40'daki veriler incelendiğinde, “Sultansazlığı Milli Parkı'na gittiniz mi?” sorusuna anne eğitim durumu ilköğretim mezunu öğrencilerin 42'sinin “Gittim” cevabını vermesi beklenirken, 28'i bu yönde cevap belirtmiştir. Öğrencilerin 207'sinin “Gitmedim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 221'i “Gitmedim” cevabını vermiştir.

Anne eğitim durumu lise mezunu olan katılımcı öğrencilerin 36'sının “Gittim” cevabını vermesi beklenirken, gerçekleşen değer 34 olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın öğrencilerin 126'sının “Gitmedim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 118'i bu yönde cevap belirtmiştir. Anne eğitim durumu üniversite mezunu olan katılımcıların 9'unun “Gittim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, gözlenen değer 15'tir. Katılımcıların 42'sinin “Gitmedim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, gerçekleşen değer 36 olduğu görülmüştür.

Buna göre, anne eğitim durumu lise ve üniversite olan öğrencilerin Sultansazlığı Milli Parkı'nı anne eğitimi ilköğretim olan öğrencilere kıyasla daha fazla ziyaret ettikleri söylenebilir.

Tablo 41

6. Sınıf Öğrencilerinin Sultansazlığı Milli Parkı'na Gitme Durumları ile Baba Eğitim Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması

Sultansazlığı Milli Parkı'na gittiniz mi?				χ^2	p
Değişkenler	n	Gittim	Gitmedim	9.667	0.00
Baba eğitim durumu					
İlköğretim mezunu	177				
Gözlenen değer		19	158		
Beklenen değer		30	147		
Lise mezunu	183				
Gözlenen değer		35	148		
Beklenen değer		31	152		
Üniversite mezunu	92				
Gözlenen değer		23	69		
Beklenen değer		16	76		
Toplamlar	452	77	375		

Tablo 41'e göre "Sultansazlığı Milli Parkı'na gittiniz mi?" şeklindeki soruya baba eğitim durumu ilköğretim mezunu olan öğrencilerin 30'unun "Gittim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 19'unun gittiği belirlenmiştir. Öğrencilerin 147'sinin "Gitmedim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, gerçekleşen değer 158 olduğu tespit edilmiştir.

Baba eğitimi lise mezunu olan öğrencilerin 31'inin "Gittim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 35'i "Gittim" cevabını vermiştir. Buna karşın öğrencilerin 152'sinin "Gitmedim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 148'i bu yönde cevap belirtmiştir. Baba eğitimi üniversite mezunu olan katılımcı öğrencilerin 16'sının "Gittim" cevabını vermesi beklenirken, gerçekleşen değerin, 23 olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin 76'sının "Gitmedim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 69'u "Gitmedim" şeklinde cevap vermiştir.

Bu veriler sonucunda baba eğitimi lise ve üniversite olan öğrencilerin Erciyes Dağı'na baba eğitim durumu ilköğretim mezunu öğrencilere kıyasla daha fazla gittikleri belirtilebilir.

Tablo 42

6. Sınıf Öğrencilerinin Nevşehir’de bulunan Peribacaları’na Gitme Durumları ile Anne Eğitim Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması

Nevşehir’de bulunan Peribacaları’na gittiniz mi?				χ^2	p
Değişkenler	n	Gittim	Gitmedim	11.262	0.00
Anne eğitim durumu					
İlköğretim mezunu	249				
Gözlenen değer		126	123		
Beklenen değer		141	108		
Lise mezunu	152				
Gözlenen değer		92	60		
Beklenen değer		86	66		
Üniversite mezunu	51				
Gözlenen değer		38	13		
Beklenen değer		29	22		
Toplamlar	452	256	196		

Tablo 42’de görüldüğü gibi “Nevşehir’de bulunan Peribacaları’na gittiniz mi?” sorusuna anne eğitim durumu ilköğretim mezunu katılımcıların 141’inin “Gittim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 126’sının bu yönde cevap verdiği görülmüştür. Katılımcıların 108’inin “Gitmedim” cevabını vermesi beklenirken, gerçekleşen değer 123 olduğu görülmüştür.

Anne eğitim durumu lise mezunu olan katılımcı öğrencilerin 86’sının “Gittim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 92’si “Gittim” cevabını vermiştir. Öğrencilerin 66’sının “Gitmedim” cevabını vermesi beklenirken, 60’ı bu yönde cevap belirtmiştir. Anne eğitim durumu üniversite mezunu öğrencilerin 29’unun “Gittim” cevabını vermesi beklenirken, 38’i bu yönde cevap belirtmiştir. Öğrencilerin 22’sinin “Gitmedim” cevabını vermesi beklenirken, gözlenen değer 13 olduğu görülmüştür.

Bu bağlamda Peribacaları’nı ziyaret edenlerin daha çok anne eğitim durumu lise ve üniversite mezunu öğrencilerden oluştuğu, anne eğitimi ilköğretim mezunu öğrencilerin ise daha az gittikleri sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 43

6. Sınıf Öğrencilerinin Nevşehir’de Bulunan Peribacaları’na Gitme Durumları ile Baba Eğitim Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması

Nevşehir’de bulunan Peribacaları’na gittiniz mi?				χ^2	p
Değişkenler	n	Gittim	Gitmedim	17.888	0.00
Baba eğitim durumu					
İlköğretim mezunu	177				
Gözlenen değer		90	87		
Beklenen değer		100	77		
Lise mezunu	183				
Gözlenen değer		96	87		
Beklenen değer		104	79		
Üniversite mezunu	92				
Gözlenen değer		70	22		
Beklenen değer		52	40		
Toplamlar	452	256	196		

Tablo 43’e göre “Nevşehir’de bulunan Peribacaları’na gittiniz mi?” sorusuna cevap veren baba eğitim durumu ilköğretim mezunu katılımcıların 100’ünün “Gittim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, gerçekleşen değer 90 olduğu görülmüştür. Katılımcıların 77’sinin “Gitmedim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 87’si “Gitmedim” cevabını vermiştir. Baba eğitimi lise mezunu olan öğrencilerin 104’ünün “Gittim” cevabını vermesi beklenirken, gerçekleşen değer 96 olduğu belirlenmiştir. Buna karşın katılımcıların 79’unun “Gitmedim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 87’si bu yönde gerçekleşmiştir.

Baba eğitimi üniversite mezunu öğrencilerin 52’sinin “Gittim” cevabını vermesi beklenirken, 70’i bu yönde cevap vermiştir. Buna karşın öğrencilerin 40’ının “Gitmedim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 22’si “Gitmedim” şeklinde cevap belirtmiştir.

Bu veriler sonucunda Peribacaları’nın ziyaret edilmesi açısından baba eğitimi üniversite mezunu olan öğrencilerin olumlu, baba eğitimi lise ve ilköğretim mezunu öğrencilerin ise olumsuz yönde farklılaştığı belirtilebilir.

Tablo 44

6. Sınıf Öğrencilerinin Nevşehir’de Bulunan Yeraltı Şehirlerine Gitme Durumları ile Anne Eğitim Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması

Nevşehir’de bulunan Yeraltı Şehirlerine gittiniz mi?				χ^2	p
Değişkenler	n	Gittim	Gitmedim	14.421	0.00
Anne eğitim durumu					
İlköğretim mezunu	249				
Gözlenen değer		66	183		
Beklenen değer		81	168		
Lise mezunu	152				
Gözlenen değer		54	98		
Beklenen değer		49	103		
Üniversite mezunu	27				
Gözlenen değer		27	24		
Beklenen değer		17	34		
Toplamlar	452	147	305		

Tablo 44’de görüldüğü gibi ‘Nevşehir’de bulunan Yeraltı Şehirlerine gittiniz mi?’ sorusuna anne eğitim durumu ilköğretim mezunu öğrencilerin 81’inin ‘Gittim’ şeklinde cevap vermesi beklenirken, 66’sı ‘Gittim’ cevabı vermiştir. Öğrencilerin 168’inin ‘Gitmedim’ şeklinde cevap vermesi beklenirken, 183’ü bu yönde cevap vermiştir.

Anne eğitimi lise mezunu olan katılımcı öğrencilerin 49’unun ‘Gittim’ şeklinde cevap vermesi beklenirken, gerçekleşen değer 54 olmuştur. Buna karşın öğrencilerin 103’ünün ‘Gitmedim’ şeklinde cevap vermesi beklenirken, 98’i bu yönde gerçekleşmiştir. Anne eğitimi üniversite mezunu olan katılımcıların 17’sinin ‘Gittim’ şeklinde cevap vermesi beklenirken, 27’si ‘Gittim’ cevabını vermiştir. Katılımcıların 34’ünün ‘Gitmedim’ şeklinde cevap vermesi beklenirken, gözlenen değer 24 olduğu tespit edilmiştir.

Bu verilerden hareketle anne eğitim durumu lise ve üniversite mezunu öğrencilerin yeraltı şehirlerini anne eğitimi ilköğretim mezunu öğrencilere kıyasla daha fazla ziyaret ettikleri belirtilebilir.

Tablo 45

6. Sınıf Öğrencilerinin Nevşehir’de Bulunan Yeraltı Şehirlerine Gitme Durumları ile Baba Eğitim Durumu Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması

Nevşehir’de bulunan Yeraltı Şehirlerine gittiniz mi?				χ^2	p
Değişkenler	n	Gittim	Gitmedim	16.757	0.00
Baba eğitim durumu					
İlköğretim mezunu	177				
Gözlenen değer		46	131		
Beklenen değer		58	120		
Lise mezunu	183				
Gözlenen değer		55	128		
Beklenen değer		60	124		
Üniversite mezunu	92				
Gözlenen değer		46	46		
Beklenen değer		30	62		
Toplamlar	452	147	305		

Tablo 45’deki verilerden hareketle “Nevşehir’de bulunan Yeraltı Şehirlerine gittiniz mi?” sorusuna baba eğitim durumu ilköğretim mezunu katılımcı öğrencilerin 58’inin “Gittim” şeklinde cevap vermesi beklenirken gerçekleşen değer 46 olduğu görülmüştür. Öğrencilerin 120’sinin “Gitmedim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, “Gitmedim” cevabını verenlerin 131 olduğu tespit edilmiştir. Baba eğitim durumu lise mezunu olan öğrencilerin 60’ının “Gittim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, gerçekleşen değer 55 olduğu görülmüştür. Katılımcıların 124’ünün “Gitmedim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, gerçekleşen değer 128 olduğu tespit edilmiştir.

Baba eğitim durumu üniversite mezunu katılımcıların 30’unun “Gittim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 46’sı bu yönde cevap vermiştir. Öğrencilerin 62’sinin “Gitmedim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 46’sı bu yönde cevap belirtmiştir.

Bu bağlamda, Peribacaları’nı ziyaret edenlerin daha çok baba eğitim durumu üniversite mezunu öğrencilerin olduğu, baba eğitimi lise ve özellikle de ilköğretim mezunu öğrencilerin onlara kıyasla daha az gittikleri belirtilebilir.

Tablo 46

6. Sınıf Öğrencilerinin Aksaray'da Bulunan İhlara Vadisi'ne Gitme Durumları ile Baba Eğitim Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması

Aksaray'da bulunan İhlara Vadisi'ne gittiniz mi?				χ^2	p
Değişkenler	n	Gittim	Gitmedim	9.897	0.00
Baba eğitim durumu					
İlköğretim mezunu	177				
Gözlenen değer		12	165		
Beklenen değer		20	157		
Lise mezunu	183	21	162		
Gözlenen değer		21	162		
Beklenen değer					
Üniversite mezunu	92				
Gözlenen değer		18	74		
Beklenen değer		10	82		
Toplamlar	452	51	401		

Tablo 46'daki veriler incelendiğinde "Aksaray'da bulunan İhlara Vadisi'ne gittiniz mi?" sorusuna baba eğitim durumu ilköğretim mezunu öğrencilerin 20'sinin "Gittim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, gerçekleşen değer 12 olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin 157'sinin "Gitmedim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 165'i bu yönde cevap belirtmiştir. Baba eğitim durumu lise mezunu öğrencilerin 21'inin "Gittim" cevabını verdikleri, beklenen değer ile gözlenen değerin eşit olduğu görülmüştür. Benzer şekilde katılımcıların 162'sinin "Gitmedim" şeklinde cevap verdiği ve beklenen değer ile gerçekleşen değerin eşit olduğu görülmüştür.

Baba eğitim durumu üniversite mezunu olan katılımcıların 10'unun "Gittim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, gerçekleşen değerin 18 olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların 82'sinin "Gitmedim" şeklinde cevap vermesi beklenirken, 74'ü "Gitmedim" cevabını vermiştir. Buna göre, baba eğitim durumu üniversite mezunu öğrencilerin İhlara Vadisi'ni, baba eğitimi ilköğretim mezunu öğrencilere kıyasla daha fazla ziyaret ettikleri söylenebilir.

4.1.9. Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânlara gitme durumu ile aile aylık gelir durumu değişkeni ki kare testi karşılaştırması

Gerçekleştirilen çalışmada katılımcıların verdikleri cevaplar aile aylık gelir durumu değişkeni açısından analiz edilmiştir. Aile aylık gelir durumu, 2.826 TL ve altı, 2.827–5.653 TL, 5.654 -8.480 TL ile 8.481 TL ve üzeri şeklinde kategorilendirilmiştir. Gerçekleştirilen ki-kare testi sonuçlarına göre Kayseri ve çevresindeki önemli yerleri bilme ile aile aylık gelir durumu arasında bazı maddeler bakımından farklılık bulunmuştur (Tablo 47). Tablo 47’de aile aylık gelir durumu açısından $p \leq 0.05$ düzeyinde farklılık bulunan maddeler belirtilmiştir.

Tablo 47

6.Sınıf Öğrencilerinin Kayseri ve Yakın Çevresinde Bulunan Mekânlara Gitme Durumu ile Ailenin Aylık Gelir Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması

Anket Maddeleri	Aile aylık gelir	
	χ^2	p
Kayseri’deki Kapalı Çarşı	9.272	0.02
Forum Kayseri Alışveriş Merkezi	8.100	0.04
Ali Dağı	6.570	0.08
Erciyes Dağı	12.266	0.00
Yamula Barajı	6.393	0.09
Sultansazlığı Milli Parkı	16.062	0.00
Kapuzbaşı Şelalesi	7.247	0.06
Nevşehir’de bulunan Peribacaları	19.321	0.00
Nevşehir’de bulunan Yeraltı Şehirleri	19.500	0.00
Aksaray’da bulunan İhlara Vadisi	5.596	0.13

($p \leq 0.05$)

Tablo 47’de görüldüğü gibi Kayseri’deki Kapalı Çarşı, Forum Kayseri Alışveriş Merkezi, Erciyes Dağı ve Sultansazlığı Milli Parkı, Nevşehir’de bulunan Peribacaları ve Nevşehir’de bulunan Yeraltı Şehirleri gitme durumları ile ilgili olarak altı maddede aylık gelir durumuna göre katılımcıların farklılaştığı görülmektedir. Bu maddeler için gerçekleştirilen ki-kare analiz sonuçları aşağıda sırasıyla sunulmuştur.

Tablo 48

6. Sınıf Öğrencilerinin Kayseri’deki Kapalı Çarşı’ya Bilme Durumları ile Aile Aylık Gelir Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması

Kayseri’deki Kapalı Çarşı’ya gittiniz mi?				χ^2	p
Değişkenler	n	Gittim	Gitmedim	9.275	0.02
Aile aylık gelir					
2.826 TL ve altı	75				
Gözlenen değer		63	12		
Beklenen değer		68	7		
2.827 – 5.653 TL	214	194	20		
Gözlenen değer		194	21		
Beklenen değer					
5.654 -8.480 TL	110				
Gözlenen değer		99	11		
Beklenen değer		100	11		
8.481 TL ve üzeri	53				
Gözlenen değer		53	0		
Beklenen değer		48	5		
Toplamlar	452	409	43		

Tablo 48’e göre, “Kayseri’deki Kapalı Çarşı’ya gittiniz mi?” şeklinde sorulan soruya “2.826 TL ve altı” aile aylık gelire sahip öğrencilerin 68’inin “Gittim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 63’ü bu yönde cevap belirtmiştir. Öğrencilerin 7’sinin “Gitmedim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, gerçekleşen değer 12 olduğu görülmüştür. Aile aylık geliri “2.827–5.653 TL” ve “5.654 -8.480 TL” arasında olan öğrencilerin verdikleri cevapların analizinde beklenen ve gözlenen değerlerinin hemen hemen aynı olduğu görülmektedir. Ancak aile aylık geliri “8.481 TL ve üzeri” olan öğrencilerin 48’inin “Gittim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 53’ü bu yönde cevap vermiştir. Bu gruptaki öğrencilerin 5’inin “Gitmedim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, hiçbir öğrencinin bu yönde cevap vermediği görülmüştür.

Buna göre aile aylık geliri “8.481 TL ve üzeri” öğrencilerin pozitif yönde, aile aylık geliri “2.826 TL ve altı” olan öğrencilerin ise negatif yönde farklılaştığı sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 49

6. Sınıf Öğrencilerinin Forum Kayseri Alışveriş Merkezine Gitme Durumları ile Aile Aylık Gelir Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması

Forum Kayseri Alışveriş Merkezine gittiniz mi?				χ^2	p
Değişkenler	n	Gittim	Gitmedim	8.100	0.04
Aile aylık gelir					
2.826 TL ve altı	75				
Gözlenen değer		60	15		
Beklenen değer		66	9		
2.827 – 5.653 TL	214				
Gözlenen değer		190	24		
Beklenen değer		188	26		
5.654 -8.480 TL	110				
Gözlenen değer		97	13		
Beklenen değer		97	13		
8.481 TL ve üzeri	53				
Gözlenen değer		51	2		
Beklenen değer		47	6		
Toplamlar	452	398	54		

Tablo 49’a göre, “Forum Kayseri Alışveriş Merkezi’ne gittiniz mi?” şeklinde sorulan soruya aile aylık geliri “2.826 TL ve altı” öğrencilerin 66’sının “Gittim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, gerçekleşen değer 60 olduğu görülmüştür. Bu grup öğrencilerin 9’unun “Gitmedim” cevabını vermesi beklenirken, 15’i bu yönde cevap vermiştir. Aile aylık geliri “2.827–5.653 TL” ve “5.654 -8.480 TL” arasında olan öğrencilerin verdikleri cevapların analizinde beklenen ve gözlenen değerlerinin hemen hemen aynı olduğu görülmektedir. Aile aylık geliri “8.481 TL ve üzeri” olan öğrencilerin ise 47’sinin “Gittim” cevabını vermesi beklenirken, 51’i bu yönde cevap belirtmiştir. Öğrencilerin 6’sının “Gitmedim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, gözlenen değer 2 olduğu görülmüştür.

Buna göre aile aylık geliri “8.481 TL ve üzeri” öğrencilerin pozitif yönde, aile aylık geliri “2.826 TL ve altı” olan öğrencilerin ise negatif yönde farklılaştığı belirtilebilir.

Tablo 50

6. Sınıf Öğrencilerinin Erciyes Dağı'na Gitme Durumları ile Aile Aylık Gelir Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması

Erciyes Dağı'na gittiniz mi?				χ^2	p
Değişkenler	N	Gittim	Gitmedim	12.266	0.00
Aile aylık gelir					
2.826 TL ve altı	75				
Gözlenen değer		48	27		
Beklenen değer		56	19		
2.827–5.653 TL	214				
Gözlenen değer		155	59		
Beklenen değer		160	54		
5.654-8.480 TL	110				
Gözlenen değer		88	22		
Beklenen değer		82	28		
8.481 TL ve üzeri	53				
Gözlenen değer		47	6		
Beklenen değer		40	13		
Toplamlar	452	338	114		

Tablo 50’de Erciyes Dağı’na gittiniz mi? sorusuna aile aylık gelir durumu “2.826 TL ve altı” öğrencilerin 56’sının “Gittim” cevabını vermesi beklenirken, gerçekleşen değer 48 olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin 19’unun “Gitmedim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 27’si bu yönde cevap vermiştir. Aile aylık gelir durumu “2.827–5.653 TL” olan öğrencilerin 160’ının “Gittim” şeklinde cevap vermesi beklenirken gerçekleşen değer 155 olduğu görülmüştür buna karşın öğrencilerin 54’ünün “Gitmedim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, gerçekleşen değer 59 olduğu görülmüştür. Aile aylık gelir durumu “5.654 -8.480 TL” olan öğrencilerin 82’sinin “Gittim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 88’inin “Gittim” cevabını verdiği, 28’inin “Gitmedim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 22’sinin gitmediği tespit edilmiştir. Aile aylık gelir durumu “8.481 TL ve üzeri” öğrencilerin 40’ının “Gittim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 47’si “Gittim” cevabını vermiştir. Öğrencilerin 13’ünün “Gitmedim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 6’sı “Gitmedim” cevabını vermiştir. Bu bilgilere göre, aile aylık geliri “5.654 -8.480 TL” ile “8.481 TL ve üzeri” öğrencilerin Erciyes Dağı’nı “2.826 TL ve altı” ile “2.827–5.653 TL” geliri olan ailelere kıyasla daha çok ziyaret ettikleri söylenebilir.

Tablo 51

6.Sınıf Öğrencilerinin Sultansazlığı Milli Parkı'na Gitme Durumları ile Aile Aylık Gelir Durumu Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması

Sultansazlığı Milli Parkı'na gittiniz mi?				χ^2	p
Değişkenler	n	Gittim	Gitmedim	16.062	0.00
Aile aylık gelir					
2.826 TL ve altı	75				
Gözlenen değer		6	69		
Beklenen değer		13	62		
2.827 – 5.653 TL	214				
Gözlenen değer		32	182		
Beklenen değer		37	178		
5.654 -8.480 TL	110				
Gözlenen değer		21	89		
Beklenen değer		19	91		
8.481 TL ve üzeri	53				
Gözlenen değer		18	35		
Beklenen değer		9	44		
Toplamlar	452	77	375		

Tablo 51’de görüldüğü gibi, “Sultansazlığı Milli Parkı’na gittiniz mi?” sorusuna 2.826 TL ve altı” aile aylık gelire sahip öğrencilerin 13’ünün “Gittim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, gerçekleşen değer 6 olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin 62’sinin “Gitmedim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, gözlenen değer 69 olduğu belirtilmiştir. Aile aylık geliri “2.827–5.653 TL” olan öğrencilerin 37’sinin “Gittim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 32’si bu yönde cevap belirtmiştir. Öğrencilerin 178’inin “Gitmedim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, gerçekleşen değer 182 olduğu görülmüştür. “5.654-8.480 TL” aile aylık gelirin sahip katılımcıların 19’unun “Gittim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 21’i bu yönde cevap vermiştir. Buna karşın katılımcıların 91’inin “Gitmedim” şeklinde cevap vermesi beklenirken 89’u “Gitmedim” cevabını vermiştir. Aile aylık geliri “8.481 TL ve üzeri” olan öğrencilerin 9’unun “Gittim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 18’i bu yönde cevap vermiştir. Katılımcı öğrencilerin 44’ünün “Gitmedim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 35’i bu yönde cevap belirtmiştir. Bu verilerden hareketle, Sultansazlığı Milli Parkı’na gitme durumu bakımından aile aylık geliri “8.481 TL ve

üzeri” öğrencilerin pozitif yönde farklılaştığı, “2.827 – 5.653 TL” ve özellikle “2.826 TL ve altı” aile geliri olan öğrencilerin ise negatif yönde farklılaştığı söylenebilir.

Tablo 52

6. Sınıf Öğrencilerinin Nevşehir’de bulunan Peribacaları’na Gitme Durumları ile Aile aylık gelir Değişkeni Ki Kare Testi Karşılaştırması

Nevşehir’de bulunan Peribacaları’na gittiniz mi?				χ^2	p
Değişkenler	n	Gittim	Gitmedim	19.321	0.00
Aile aylık gelir					
2.826 TL ve altı	75				
Gözlenen değer		34	41		
Beklenen değer		43	33		
2.827 – 5.653 TL	214				
Gözlenen değer		117	97		
Beklenen değer		121	93		
5.654 -8.480 TL	110				
Gözlenen değer		61	49		
Beklenen değer		62	48		
8.481 TL ve üzeri	53				
Gözlenen değer		44	9		
Beklenen değer		30	23		
Toplamlar	452	256	196		

Tablo 52’ye göre, “Nevşehir’de bulunan Peribacaları’na gittiniz mi?” şeklinde sorulan soruya “2.826 TL ve altı” aile aylık gelire sahip öğrencilerin 43’ünün “Gittim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 34’ü bu yönde cevap vermiştir. Öğrencilerin 33’ünün “Gitmedim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 41’i gitmediğini belirtmiştir. Aile aylık geliri “2.827–5.653 TL” arasında olan öğrencilerin 121’inin “Gittim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 117’si bu yönde gerçekleşmiştir. “Gitmedim” diyenlerde ise beklenen değer 93 kişi olduğu görülürken gözlenen değer 97 kişi ile beklenen değerden daha fazla gerçekleşmiştir. Aile aylık geliri “5.654-8.480 TL” olan öğrencilerde gözlenen ve beklenen değerler hemen hemen eşittir. Aile aylık geliri “8.481 TL ve üzeri” olan öğrencilerin 30’unun “Gittim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 40’ı bu yönde cevap belirtmiştir. Öğrencilerin 23’ünün “Gitmedim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 9’u “Gitmedim” cevabını vermiştir. Elde edilen bulgulara göre Peribacaları’nı ziyaret etme durumu bakımından aile aylık geliri “8.481 TL ve üzeri” olan öğrencilerin olumlu olarak farklılaştığı, aile aylık geliri “2.827–

5.653 TL” ve özellikle “2.826 TL ve altı” olan öğrencilerin ise negatif olarak farklılaştığı belirtilebilir.

Tablo 53

6. Sınıf Öğrencilerinin Nevşehir’de Bulunan Yeraltı Şehirlerine Gitme Durumları ile Aile Aylık Gelir Durumu Değişkeni Ki-Kare Testi Karşılaştırması

Nevşehir’de bulunan Yeraltı Şehirlerine gittiniz mi?				χ^2	p
Değişkenler	n	Gittim	Gitmedim	19.500	0.00
Aile aylık gelir					
2.826 TL ve altı	75				
Gözlenen değer		22	53		
Beklenen değer		24	51		
2.827 – 5.653 TL	214				
Gözlenen değer		58	156		
Beklenen değer		70	144		
5.654 -8.480 TL	110				
Gözlenen değer		36	74		
Beklenen değer		36	74		
8.481 TL ve üzeri	53				
Gözlenen değer		31	22		
Beklenen değer		17	36		
Toplamlar	452	147	305		

Tablo 53’deki veriler incelendiğinde, “Nevşehir’de bulunan Yeraltı Şehirlerine gittiniz mi?” şeklinde sorulan soruya aile aylık geliri “2.826 TL ve altı” ve “5.654 - 8.480 TL” olan öğrencilerde gözlenen ve beklenen değerler hemen hemen eşittir. Aile aylık geliri “2.827–5.653 TL” arasında olan öğrencilerin 70’inin “Gittim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 58’inin bu yönde cevap verdiği görülmüştür. Bu gruptaki öğrencilerin 144’ünün “Gitmedim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 156’sı bu yönde cevap vermiştir. Aile aylık geliri “8.481 TL ve üzeri” olan öğrencilerin 17’sinin “Gittim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 31’i bu yönde cevap vermiştir. Öğrencilerin 36’sının “Gitmedim” şeklinde cevap vermesi beklenirken, 22’si bu yönde cevap vermiştir. Bu bilgilerden hareketle Nevşehir’de bulunan Peribacaları’nı ziyaret etme durumu bakımından aile aylık geliri “8.481 TL ve üzeri” olan öğrencilerin pozitif, “2.827 – 5.653 TL” lik aylık gelire sahip öğrencilerin ise negatif olarak farklılaştığı sonucuna ulaşılabilir.

4.1.10. Öğrencilerin açık uçlu sorulara verdikleri cevapların cinsiyet değişkeni açısından yeterlilik durumları

Çalışmaya katılan öğrencilere Kayseri ve yakın çevresinin fiziki ve beşeri coğrafyasıyla ilgili temel bazı bilgileri yoklayacak açık uçlu sorular yönlendirilmiştir. Sorulara doğru cevap veren öğrencileri cinsiyet değişkeni açısından değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilen ki-kare testinin sonuçları Tablo 54’de verilmiştir. Tablo 54’de cinsiyet değişkeni açısından $p \leq 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık olan maddeler belirtilmiştir.

Tablo 54

6.Sınıf Öğrencilerinin Açık Uçlu Sorulara Verdikleri Cevapların Cinsiyet Değişkeni ile Yeterlilik Durumu Ki-Kare Karşılaştırması

Anket Maddeleri	Cinsiyet	
	χ^2	p
Erciyes Dağı Kayseri şehir merkezine göre hangi yönde bulunur?	10.881	0.00
Okulunuza bir ait bir krokiyi incelediğinizde hangi yerleri görebileceğinizi isimleriyle belirtiniz	9.485	0.00
Kayseri ve yakın çevresinden iki doğal unsur, iki beşeri unsur yazınız.	7.597	0.02
Son bir ay içerisinde Kayseri ve çevresinde görülen hava olaylarını yazınız.	4.103	0.12
Kayseri’ye komşu olan illeri yazınız?	1.280	0.52
Kayseri ve çevresi Türkiye Fiziki Haritası üzerinde hangi renkte gösterilir?	5.572	0.06
Kayseri ve çevresinde en çok görülen doğal afetler nelerdir ve ne tür etkileri vardır?	7.535	0.02
Kayseri nereye kurulmuştur? Kayseri ve çevresinin yeryüzü şekilleri hakkında bildiklerinizi yazınız.	0.224	0.89
Kayseri ve çevresinin iklim özelliklerini yazınız.	8.092	0.01
Kayseri ve çevresinde hangi tarım ürünleri yetiştirilir? Hangi bitki örtüsü görülür?	0.133	0.93
Kayseri'nin nüfusu kaçtır?	14.119	0.00
Kayseri’nin en önemli geçim kaynakları nelerdir? Bildiklerinizi yazınız.	2.077	0.35
Kayseri ve çevresinde en çok görülen çevre sorunları nedir? Bildiklerinizi yazınız.	4.701	0.09

($p \leq 0.05$)

Tablo 54'deki bulgulardan hareketle erkek ve kız katılımcılar “Erciyes Dağı Kayseri şehir merkezine göre hangi yönde bulunur?”, “Okulunuza bir ait bir krokiyi incelediğinizde hangi yerleri görebileceğinizi isimleriyle belirtiniz?”, “Kayseri ve yakın çevresinden iki doğal unsur, iki beşeri unsur yazınız?”, “Kayseri ve çevresinde en çok görülen doğal afetler nelerdir ve ne tür etkileri vardır?”, “Kayseri ve çevresinin iklim özelliklerini yazınız?” ve “Kayseri’nin nüfusu kaçtır?” olmak üzere altı soruda verdikleri doğru cevaplar açısından birbirilerinden farklılaşmışlardır. Anlamlı fark oluşan her bir madde için gerçekleştirilen ki-kare analiz sonuçları aşağıda sırasıyla paylaşılmıştır.

Tablo 55

Erciyes Dağı Kayseri Şehir Merkezine Göre Hangi Yönde Bulunur? Cinsiyet Değişkeni ile Yeterlilik Durumu Ki-Kare Testi Karşılaştırması

Erciyes Dağı Kayseri şehir merkezine göre hangi yönde bulunur?					χ^2	p
Değişkenler	n	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz	10.881	0.00
Cinsiyet						
Kız	227					
Gözlenen değer		21	0	206		
Beklenen değer		33	1	194		
Erkek	225					
Gözlenen değer		44	1	180		
Beklenen değer		32	1	192		
Toplamlar	452	65	1	386		

Tablo 55’de “Erciyes Dağı Kayseri şehir merkezine göre hangi yönde bulunur?” sorusuna “Yeterli” kabul edilen düzeyde cevap veren kız öğrenci sayısı 21 iken beklenen değer bunun oldukça üstünde ($f=33$). Cevabı “Yetersiz” kabul edilen kız öğrenci sayısı 194 olarak beklenirken, gerçekleşen değer 206 olmuştur.

Erkek öğrenciler de ise tersi bir durum gözlenmektedir. Soruya “Yeterli” düzeyde cevap veren erkek öğrenci sayısı 32 olarak beklenirken, gerçekleşen değer 44’tür. “Yetersiz” olarak kabul edilen cevap sayısı 192 olarak beklenirken, erkek öğrencilerden sadece 180’i soruyu “Yetersiz” kabul edilen düzeyde yanıtlamıştır. Bu bilgilerden hareketle erkek öğrencilerin Erciyes Dağı’nın Kayseri şehrine göre konumunu kız öğrencilerden daha iyi bildikleri belirtilebilir.

Tablo 56

Okulunuza bir ait bir krokiyi incelediğinizde hangi yerleri görebileceğinizi isimleriyle belirtiniz. Cinsiyet Değişkeni ile Yeterlilik Durumu Ki-Kare Testi Karşılaştırması

Okulunuza bir ait bir krokiyi incelediğinizde hangi yerleri görebileceğinizi isimleriyle belirtiniz.					χ^2	p
Değişkenler	n	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz	9.485	0.00
Cinsiyet						
Kız	227					
Gözlenen değer		25	84	118		
Beklenen değer		21	72	134		
Erkek	225					
Gözlenen değer		17	59	149		
Beklenen değer		21	71	133		
Toplamlar	452	42	143	267		

Tablo 56'daki veriler incelendiğinde, “Okulunuza bir ait bir krokiyi incelediğinizde hangi yerleri görebileceğinizi isimleriyle belirtiniz” cümlesine “Yeterli” olarak kabul edilen (gözlenen) düzeyde cevap veren kız öğrenci sayısı 25 iken beklenen değer bunun altındadır ($f=21$). Cevabı “Yetersiz” kabul edilen kız öğrenci sayısı 134 olarak beklenirken gözlenen değer 118 olmuştur. “Kısmen Yeterli” olarak kabul edilen kız öğrencilerin cevabında gözlenen değer 84, beklenen değer ise 72 ile gözlenen değer in altında gerçekleşmiştir.

Erkek öğrenciler de ise soruya “Yeterli” düzeyde cevap veren erkek öğrenci sayısı 21 olarak beklenirken, gerçekleşen değer 17’tür. “Yetersiz” kabul edilen cevap sayısı 133 olarak beklenirken, erkek öğrencilerden 149’u soruyu “Yetersiz” düzeyde yanıtlamıştır.

Bu bilgilerden hareketle, okula ait kroki incelemesinde okul çevresindeki yer isimlerini kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla daha iyi bildikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 57

Kayseri ve Yakın Çevresinden İki Doğal Unsur, İki Beşeri Unsur Yazınız. Cinsiyet Değişkeni ile Yeterlilik Durumu Ki Kare Testi Karşılaştırması

Kayseri ve yakın çevresinden iki doğal unsur, iki beşeri unsur yazınız.					χ^2	p
Değişkenler Cinsiyet	n	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz	7.597	0.02
Kız	227					
Gözlenen değer		50	78	99		
Beklenen değer		39	80	108		
Erkek	225					
Gözlenen değer		28	81	116		
Beklenen değer		39	79	107		
Toplamlar	452	78	159	215		

Tablo 57’de “Kayseri ve yakın çevresinden iki doğal unsur, iki beşeri unsur yazınız” cümlesine cevap olarak “Yeterli” kabul edilen gözlenen değerde kız öğrenci sayısı 50 iken beklenen değer bunun altında, 39’dur. Cevabı “Yetersiz” kabul edilen kız öğrenci sayısı 108 olarak beklenirken gerçekleşen değer 99 olmuştur. “Kısmen Yeterli” kabul edilen kız öğrencilerin cevabında beklenen değer 80 iken, gerçekleşen değer ise 78 olduğu belirtilmiştir.

Erkek öğrenciler de ise soruya “Yeterli” düzeyde cevap veren erkek öğrenci sayısı 39 olarak beklenirken, gerçekleşen değer 28’dir. “Yetersiz” olarak kabul edilen cevap sayısı 107 olarak beklenirken, erkek öğrencilerden 116’sı soruyu “Yetersiz” kabul edilen düzeyde yanıtlamıştır. “Kısmen Yeterli” olarak kabul edilen erkek öğrencilerin cevabında beklenen değer 79 iken gerçekleşen değer ise 81 olduğu görülmüştür. Bu bilgilerden hareketle kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla Kayseri ve yakın çevresinde yer alan doğal ve beşeri unsurları daha iyi bildikleri belirtilebilir.

Tablo 58

Kayseri ve Çevresinde En Çok Görülen Doğal Afetler Nelerdir ve Ne Tür Etkileri Vardır? Cinsiyet Değişkeni ile Yeterlilik Durumu Ki Kare Testi Karşılaştırması

Kayseri ve çevresinde en çok görülen doğal afetler nelerdir ve ne tür etkileri vardır?					χ^2	p
Değişkenler	n	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz	7.535	0.02
Cinsiyet						
Kız	227					
Gözlenen değer		11	139	77		
Beklenen değer		14	125	89		
Erkek	225					
Gözlenen değer		16	109	100		
Beklenen değer		13	124	88		
Toplamlar	452	27	248	177		

Tablo 58’de “Kayseri ve çevresinde en çok görülen doğal afetler nelerdir ve ne tür etkileri vardır?” sorusuna cevap olarak “Yeterli” düzeyde cevap veren kız öğrenci sayısı 11 iken beklenen değer 14’tür. Ancak cevabı “Yetersiz” kabul edilen kız öğrenci sayısı 89 olarak beklenirken gerçekleşen değer 77 olduğu belirlenmiştir. “Kısmen Yeterli” kabul edilen kız öğrencilerin cevabında beklenen değer 125 iken gerçekleşen değer 139 olarak tespit edilmiştir.

Erkek öğrenciler de ise soruya “Yeterli” düzeyde cevap veren erkek öğrenci sayısı 13 olarak beklenirken, gerçekleşen değer 16’dır. “Yetersiz” olarak kabul edilen cevap sayısı 88 olarak beklenirken, erkek öğrencilerin 100’ü soruyu “Yetersiz” düzeyde yanıtlamıştır. “Kısmen Yeterli” olarak kabul edilen erkek öğrencilerin cevabında beklenen değer 124, gözlenen değer ise 109 olarak gerçekleşmiştir. Bu bağlamda, Kayseri ve çevresinde en çok görülen doğal afetleri ve etkilerini kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha çok bildikleri belirtilebilir.

Tablo 59

Kayseri ve Çevresinin İklim Özelliklerini Yazınız. Cinsiyet Değişkeni ile Yeterlilik Durumu Ki Kare Testi Karşılaştırması

Kayseri ve çevresinin iklim özelliklerini yazınız.					χ^2	p
Değişkenler	n	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz	8.092	0.01
Cinsiyet						
Kız	227					
Gözlenen değer		89	7	131		
Beklenen değer		75	10	142		
Erkek	225					
Gözlenen değer		61	12	152		
Beklenen değer		75	10	141		
Toplamlar	452	150	19	283		

Tablo 59'daki veriler incelendiğinde, "Kayseri ve çevresinin iklim özelliklerini yazınız" cümlesine "Yeterli" düzeyde cevap veren kız öğrenci sayısı 89 iken beklenen değer bunun altında, 75'dir. Cevabı "Yetersiz" kabul edilen kız öğrenci sayısı 142 olarak beklenirken, gerçekleşen değer 131 olmuştur. "Kısmen Yeterli" kabul edilen kız öğrencilerin cevabında beklenen değer ise 10 iken gerçekleşen değer 7 olduğu tespit edilmiştir.

Erkek öğrenciler de ise soruya "Yeterli" düzeyde cevap verenlerin sayısı 75 olarak beklenirken, gerçekleşen değer 61'dir. "Yetersiz" olarak kabul edilen cevap sayısı 141 olarak beklenirken, erkek öğrencilerden 152'si soruyu "Yetersiz" kabul edilen düzeyde yanıtlamıştır. "Kısmen Yeterli" olarak kabul edilen erkek öğrencilerin cevabında beklenen değer 10 iken gözlenen değer 12 olarak gerçekleşmiştir. Buna göre, Kayseri ve çevresinin iklim özelliklerini kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha iyi bildikleri sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 60

Kayseri'nin nüfusu kaçtır? Cinsiyet Değişkeni ile Yeterlilik Durumu Ki-Kare Testi Karşılaştırması

Kayseri'nin nüfusu kaçtır?					χ^2	p
Değişkenler	n	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz	14.119	0.00
Cinsiyet						
Kız	227					
Gözlenen değer		15	16	196		
Beklenen değer		23	24	180		
Erkek	225					
Gözlenen değer		31	32	162		
Beklenen değer		23	24	178		
Toplamlar	452	46	48	358		

Tablo 60'da görüldüğü gibi, "Kayseri'nin nüfusu kaçtır?" sorusuna "Yeterli" düzeyde cevap veren kız öğrenci sayısı 15 iken beklenen değer bunun üzerinde, 23'tür. Cevabı "Yetersiz" kabul edilen kız öğrenci sayısı 180 olarak beklenirken gözlenen değer 196 olmuştur. "Kısmen Yeterli" kabul edilen kız öğrencilerin cevabında beklenen değer 24, gerçekleşen değer ise 16 olduğu görülmüştür.

Erkek öğrenciler de ise soruya "Yeterli" düzeyde cevap veren erkek öğrenci sayısı 23 olarak beklenirken, gerçekleşen değer 31'dir. "Yetersiz" olarak kabul edilen cevap sayısı 178 olarak beklenirken, erkek öğrencilerin 162'si soruyu bilememiştir. "Kısmen Yeterli" kabul edilen erkek öğrencilerin cevabında beklenen değer 24 iken gerçekleşen değer 32 olduğu tespit edilmiştir. Bu bilgilerden hareketle Kayseri'nin nüfusunu erkek öğrencilerin kız öğrencilere kıyasla daha iyi bildikleri belirtilebilir.

4.1.11. Öğrencilerin açık uçlu sorulara verdikleri cevapların anne-baba eğitimi açısından yeterlilik durumları

Araştırmaya katılan öğrencilere Kayseri ve yakın çevresinin fiziki ve beşeri coğrafyasıyla ilgili temel bazı bilgileri yoklayacak açık uçlu sorular yönlendirilmiştir. Sorulara doğru cevap verenleri anne ve baba eğitim durumu açısından değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilen ki-kare testinin sonuçları Tablo 61’de verilmiştir.

Tablo 61

6.Sınıf Öğrencilerinin Açık Uçlu Sorulara Verdikleri Cevapların Anne ve Baba Eğitimi ile Yeterlilik Durumu Ki-Kare Karşılaştırması

Anket Maddeleri	Anne eğitim		Baba eğitim	
	χ^2	P	χ^2	P
Erciyes Dağı Kayseri şehir merkezine göre hangi yönde bulunur?	2.457	0.65	6.807	0.14
Okulunuza bir ait bir krokiyi incelediğinizde hangi yerleri görebileceğinizi isimleriyle belirtiniz	7.143	0.12	4.716	0.31
Kayseri ve yakın çevresinden iki doğal unsur, iki beşeri unsur yazınız.	8.420	0.07	10.751	0.03
Son bir ay içerisinde Kayseri ve çevresinde görülen hava olaylarını yazınız.	5.275	0.26	5.194	0.24
Kayseri’ye komşu olan illeri yazınız?	1.471	0.83	10.932	0.02
Kayseri ve çevresi Türkiye Fiziki Haritası üzerinde hangi renkte gösterilir?	2.570	0.63	6.470	0.16
Kayseri ve çevresinde en çok görülen doğal afetler nelerdir ve ne tür etkileri vardır?	1.134	0.88	3.572	0.46
Kayseri nereye kurulmuştur? Kayseri ve çevresinin yeryüzü şekilleri hakkında bildiklerinizi yazınız.	1.026	0.90	2.253	0.68
Kayseri ve çevresinin iklim özelliklerini yazınız.	3.564	0.46	4.381	0.35
Kayseri ve çevresinde hangi tarım ürünleri yetiştirilir? Hangi bitki örtüsü görülür?	3.525	0.47	1.928	0.74
Kayseri'nin nüfusu kaçtır?	4.204	0.37	3.494	0.47
Kayseri'nin en önemli geçim kaynakları nelerdir? Bildiklerinizi yazınız	1.465	0.83	3.933	0.41
Kayseri ve çevresinde en çok görülen çevre sorunları nedir? Bildiklerinizi yazınız.	2.408	0.66	7.298	0.12

($p \leq 0.05$)

Tablo 61’de ki-kare testi sonucu anne ve baba eğitim durumu açısından anlamlı fark oluşan maddeler belirtilmiştir. Buna katılımcılar sadece baba eğitim durumu açısından “Kayseri ve yakın çevresinden iki doğal unsur, iki beşeri unsur yazınız” ve “Kayseri’ye komşu olan illeri yazınız?” olmak üzere iki soruda verdikleri doğru cevaplar dikkate alındığında birbirlerinden farklılaşmışlardır. Fark oluşan maddeler için gerçekleştirilen ki-kare analiz sonuçları aşağıda sırasıyla sunulmuştur.

Tablo 62

Kayseri ve Yakın Çevresindeki Doğal ve Beşeri Unsurları Tanıma Bakımından Anne ve Baba Eğitimi Durumu Ki-Kare Testi Karşılaştırması

Kayseri ve yakın çevresinden iki doğal unsur, iki beşeri unsur yazınız					χ^2	p
Baba eğitim Durumu	n	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz	10.751	0.03
İlköğretim mezunu	177					
Gözlenen değer		24	75	78		
Beklenen değer		31	62	84		
Lise mezunu	183					
Gözlenen değer		38	49	96		
Beklenen değer		32	64	87		
Üniversite mezunu	92					
Gözlenen değer		16	35	41		
Beklenen değer		16	32	44		
Toplamlar	452	78	159	215		

Tablo 62’de görüldüğü gibi, “Kayseri ve yakın çevresinden iki doğal unsur, iki beşeri unsur yazınız” cümlesine verilen cevapta baba eğitim durumu ilköğretim mezunu olan öğrencilerden 31’nin “Yeterli” düzeyde cevap vermesi beklenirken, gerçekleşen değer 24 olmuştur. Cevabı “Yetersiz” olan öğrenci sayısı 84 olarak beklenirken gözlenen değer 78 olmuştur. “Kısmen Yeterli” kabul edilen cevapta ise, beklenen değer 62 iken gerçekleşen değer 75 olduğu görülmüştür.

Baba eğitim durumu lise mezunu öğrencilerde ise soruya “Yeterli” düzeyde cevap veren erkek öğrenci sayısı 32 olarak beklenirken, gerçekleşen değer 38’dir. “Yetersiz” kabul edilen cevap sayısı 87 olarak beklenirken, 96 katılımcı soruyu “Yetersiz” düzeyde yanıtlamıştır. “Kısmen Yeterli” kabul edilen cevapta ise beklenen değer 64 iken gözlenen değer 49 olarak gerçekleşmiştir. Baba eğitim

durumu üniversite mezunu öğrencilerde “Yeterli” düzeyde cevap verenlerin gözlenen ve beklenen değerleri 16’dır. Cevabı “Yetersiz” kabul edilen beklenen sayı 44 iken gözlenen değer 41 olmuştur. “Kısmen Yeterli” kabul edilen cevapta beklenen değer 32 iken gerçekleşen değer 35 olduğu belirtilmiştir. Bu bulgulardan hareketle, baba eğitimi lise mezunu olan öğrencilerin olumlu yönde, baba eğitimi ilköğretim mezunu olan öğrencilerin ise olumsuz yönde farklılaştığı tespit edilmiştir.

Tablo 63

Kayseri’ye Komşu Olan İlleri Yazınız? Anne ve Baba Eğitimi ile Yeterlilik Durumu Ki-Kare Testi Karşılaştırması

Kayseri’ye komşu olan illeri yazınız?					χ^2	p
Baba eğitim Durumu	n	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz	10.932	0.02
İlköğretim mezunu	177					
Gözlenen değer		26	81	70		
Beklenen değer		34	74	72		
Lise mezunu	183					
Gözlenen değer		36	62	85		
Beklenen değer		35	74	75		
Üniversite mezunu	92					
Gözlenen değer		24	39	29		
Beklenen değer		18	37	38		
Toplamlar	452	86	182	184		

Tablo 63’de “Kayseri’ye komşu olan illeri yazınız?” sorusuna verilen cevapta baba eğitim durumu ilköğretim mezunu olan öğrencilerde “Yeterli” kabul edilen beklenen değer 34 iken gerçekleşen değer 26 olduğu görülmüştür. Cevabı “Yetersiz” kabul edilen katılımcı sayısı ise 72 olarak beklenirken gözlenen değer 70 olmuştur. “Kısmen Yeterli” kabul edilen cevapta ise, beklenen değer 74 iken, 81 öğrencinin bu yönde cevap verdiği belirtilmiştir. Baba eğitim durumu lise mezunu öğrencilerde ise soruya “Yeterli” düzeyde cevap veren erkek öğrenci sayısı 35 olarak beklenirken, gerçekleşen değer 36’dır. “Yetersiz” düzeyde cevap sayısı 75 olarak beklenirken, gerçekleşen değer 85’dir. “Kısmen Yeterli” olarak kabul edilen cevapta beklenen değer 74 iken, gözlenen değer 62 olduğu belirtilmiştir.

Baba eğitim durumu üniversite mezunu olan öğrencilerde 18 katılımcının “Yeterli” düzeyde cevap vermesi beklenirken gözlenen değerin 24 olduğu tespit edilmiştir. 38 katılımcının “Yetersiz” düzeyde cevaplama beklenirken gözlenen değer 29 olmuştur. “Kısmen Yeterli” olarak kabul edilen cevapta ise, beklenen değer 37 iken, 39 öğrenci bu yönde cevap vermiştir. Bu bulgulardan hareketle baba eğitimi üniversite mezunu olan öğrencilerin pozitif, diğerlerinin ise negatif olarak farklılaştığı belirtilebilir.

4.1.12. Öğrencilerin açık uçlu sorulara verdikleri cevapların aile aylık gelir durumu açısından yeterlilik durumları

Katılımcıların yakın çevre farkındalıklarını değerlendirmek amacıyla çalışmada kullanılan bir diğer değişken ailenin aylık gelir durumudur. Aile aylık gelir durumu, 2.826 TL ve altı, 2.827–5.653 TL, 5.654 -8.480 TL ile 8.481 TL ve üzeri şeklinde sınıflandırılmıştır. Ankette yer alan sorulara doğru cevap verenleri aile aylık gelir durumu açısından değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilen Ki-kare testinin sonuçları Tablo 64’de verilmiştir. Tablo 64’de anlamlı farklılık olan maddeler $p \leq 0.05$ belirtilmiştir.

Tablo 64

6. Sınıf Öğrencilerinin Açık Uçlu Sorulara Verdikleri Cevapların Aile Aylık Gelir Değişkeni ile Yeterlilik Durumu Ki-Kare Karşılaştırması

Anket Maddeleri	Aile aylık gelir	
	χ^2	p
Erciyes Dağı Kayseri şehir merkezine göre hangi yönde bulunur?	15.497	0.01
Okulunuza bir ait bir krokiyi incelediğinizde hangi yerleri görebileceğinizi isimleriyle belirtiniz	8.640	0.19
Kayseri ve yakın çevresinden iki doğal unsur, iki beşeri unsur yazınız.	5.721	0.45
Son bir ay içerisinde Kayseri ve çevresinde görülen hava olaylarını yazınız.	13.545	0.03
Kayseri’ye komşu olan illeri yazınız?	6.046	0.41
Kayseri ve çevresi Türkiye Fiziki Haritası üzerinde hangi renkte gösterilir?	6.809	0.33
Kayseri ve çevresinde en çok görülen doğal afetler nelerdir ve ne tür etkileri vardır?	3.525	0.74

Tablo 64'ün devamı

Anket Maddeleri	χ^2	p
Kayseri nereye kurulmuştur? Kayseri ve çevresinin yeryüzü şekilleri hakkında bildiklerinizi yazınız.	4.522	0.60
Kayseri ve çevresinin iklim özelliklerini yazınız.	5.867	0.43
Kayseri ve çevresinde hangi tarım ürünleri yetiştirilir? Hangi bitki örtüsü görülür?	8.564	0.20
Kayseri'nin nüfusu kaçtır?	4.980	0.54
Kayseri'nin en önemli geçim kaynakları nelerdir? Bildiklerinizi yazınız.	3.836	0.69
Kayseri ve çevresinde en çok görülen çevre sorunları nedir? Bildiklerinizi yazınız.	6.809	0.33

(p≤ 0.05)

Tablo 64'de görüldüğü gibi sadece bir soru, "Erciyes Dağı Kayseri şehir merkezine göre hangi yönde bulunur?", ile ilgili olarak aile aylık gelir durumuna göre katılımcıların farklılaşmıştır. Bu madde için gerçekleştirilen ki-kare analiz sonuçları Tablo 65'de sunulmuştur.

Tablo 65

6. Sınıf Öğrencilerinin Erciyes Dağı Kayseri Şehir Merkezine Göre Hangi Yönde Bulunur? Aile Aylık Gelir Durumu ile Yeterlilik Durumu Ki-Kare Testi Karşılaştırması

Erciyes Dağı Kayseri şehir merkezine göre hangi yönde bulunur?					χ^2	p
Değişkenler	n	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz	15.497	0.01
Aile aylık gelir						
2.826 TL ve altı	75					
Gözlenen değer		17	0	58		
Beklenen değer		11	0	64		
2.827 – 5.653 TL	214					
Gözlenen değer		28	0	186		
Beklenen değer		31	0	183		
5.654 -8.480 TL	110					
Gözlenen değer		10	0	100		
Beklenen değer		16	0	94		
8.481 TL ve üzeri	53					
Gözlenen değer		10	1	42		
Beklenen değer		8	0	45		
Toplamlar	452	65	1	386		

Tablo 65'e göre, Erciyes Dağı Kayseri şehir merkezine göre hangi yönde bulunur? Şeklinde sorulan soruya "2.826 TL ve altı" ve aile aylık gelire sahip katılımcılardan "Yeterli" cevabında beklenen değer 11 iken gerçekleşen değer 17 olduğu görülmüştür. "Yetersiz" cevabında ise beklenen değer 64 iken gözlenen değer 58 olduğu belirtilmiştir. Aile aylık geliri "2.827–5.653 TL" öğrencilerden "Yeterli" düzeyde verilen cevapta 31 kişi beklenirken, gözlenen değer 28 olarak gerçekleşmiştir. Katılımcıların 183'ünün "Yetersiz" cevabını vermesi beklenirken, 186 katılımcı bu yönde cevap verdiği görülmüştür. Aile aylık geliri "5.654-8.480 TL" olan öğrencilerin "Yeterli" cevabında beklenen değer 16 gözlenen değer ise 10 olduğu belirtilmiştir. "Yetersiz" cevabında ise beklenen değeri 94 iken gerçekleşen değer 100'dür. Aile aylık geliri "8.481 TL ve üzeri" öğrencilerin "Yeterli" düzeyde verdikleri cevapta 8 kişi beklenirken, 10 olarak gerçekleşmiştir. Katılımcıların "Yetersiz" cevabında ise beklenen değer 45 kişi olduğu görülürken, 42 olarak belirtilmiştir. Bu bağlamda aile aylık geliri "8.481 TL ve üzeri" ile özellikle "2.826 TL ve altı" olan öğrencilerin pozitif farklılaştığı belirtilebilir.

4.1.13. Öğrencilerin Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânları kimden öğrendikleri dağılımı

Çalışmada ankete katılan öğrencilere Kayseri ve yakın çevresindeki önemli yerleri kimden öğrendiklerine yönelik sorular yönlendirilmiştir. Öğrencilerin Kayseri ve çevresindeki fiziki ve beşeri coğrafya bakımından önemli mekânları eğer biliyorlar ise kimden öğrendiklerini belirtmeleri istenmiştir. Aşağıda öğrencilerin mekânları kimden öğrendiklerini belirten verilerin frekans tablosu sunulmuştur.

Tablo 66

6. Sınıf Öğrencilerinin Kayseri'deki Kapalı Çarşı'yı Kimden Öğrendiklerini Belirten Dağılım Tablosu

Kayseri'deki Kapalı Çarşı'yı kimden öğrendiniz?	f	%
Ailemden veya çevremden öğrendim	401	91,7
Medyadan öğrendim	14	3,2
Okuldan öğrendim	6	1,5
Diğer	16	3,6
Toplam	437	100

Kayseri'deki Kapalı Çarşı'yı bildiğini belirten katılımcılar tabloda belirtilmiştir ve dağılım tablosuna bilmediğini belirten 15 kişi dâhil edilmemiştir. Tablo 66'da görüldüğü gibi bu öğrencilerin %91.7'si Kapalı Çarşı'yı "ailemden veya çevremden öğrendim" şeklinde cevap vermiştir.

Bunu sırasıyla "diğer" (%3.6) şeklinde cevap veren öğrenciler ise açıklama kısmına cevap vermemişlerdir. "medyadan öğrendim" (%3.2) ve "okuldan öğrendim" (%1.3) şıklarının takip ettiği görülmüştür. Buna göre, öğrencilerin büyük oranda Kapalı Çarşı'yı aileden ve çevreden öğrendikleri, okuldan öğrenenlerin oranının çok düşük olduğu belirtilebilir.

Tablo 67

6. Sınıf Öğrencilerinin Forum Kayseri Alışveriş Merkezini Kimden Öğrendiklerini Belirten Dağılım Tablosu

Forum Kayseri Alışveriş Merkezini kimden öğrendiniz?	f	%
Ailemden veya çevremden öğrendim	392	91.5
Medyadan öğrendim	12	2.8
Okuldan öğrendim	7	1.8
Diğer	17	3.9
Toplam	428	100

Tablo 67'de katılımcılardan Forum Kayseri AVM'yi bilenlerin oranları belirtilmiştir, bilmediğini ifade eden 24 öğrenci ise dâhil edilmemiştir. Buna göre "ailemden veya çevremden öğrendim" şeklinde cevap veren öğrencilerin %91.5 ile en fazla olduğu, %3.9 oranında "diğer" cevabın veren katılımcıların açıklama kısmını cevaplandırmadığı görülmüştür.

Bunu sırasıyla %2.8 ile "medyadan öğrendim" %1.8 oranı ile "okuldan öğrendim" diyenlerin takip ettiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin büyük oranda Forum Kayseri AVM'yi aileden ve çevreden öğrendikleri, okulun sonuncu sırada yer aldığı sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 68*6. Sınıf Öğrencilerinin Ali Dağı'nı Kimden Öğrendiklerini Belirten Dağılım Tablosu*

Ali Dağı'nı kimden öğrendiniz?	f	%
Ailemden veya çevremden öğrendim	331	85.5
Medyadan öğrendim	24	6.2
Okuldan öğrendim	17	4.5
Diğer	15	3.8
Toplam	387	100

Ali Dağı'nı bildiğini belirten katılımcılar tabloda gösterilmiştir ve dağılım tablosuna bilmediğini belirten 65 öğrenci dâhil edilmemiştir. Tablo 68'de öğrencilerin %85.5'i Kapalı Çarşı'yı "ailemden veya çevremden öğrendim" şeklinde cevap vermiştir. Bunu sırasıyla "medyadan öğrendim" (%6.2), "okuldan öğrendim" (%4.5), "diğer" (%3.8) sınıklarının takip ettiği görülmüştür. Buna göre, öğrencilerin büyük oranda Ali Dağı'nı aileden ve çevreden öğrendikleri, okuldan öğrenenlerin oranının düşük olduğu belirtilebilir.

Tablo 69*6. Sınıf Öğrencilerinin Erciyes Dağı'nı Kimden Öğrendiklerini Belirten Dağılım Tablosu*

Erciyes Dağı'nı kimden öğrendiniz?	f	%
Ailemden veya çevremden öğrendim	383	88.2
Medyadan öğrendim	14	3.2
Okuldan öğrendim	24	5.7
Diğer	13	2.9
Toplam	434	100

Tablo 69'da katılımcıların Erciyes Dağı'nı bilme oranları gösterilmiştir, bilmediğini ifade eden 18 öğrenci ise tabloya dâhil edilmemiştir. Bu bağlamda "ailemden veya çevremden öğrendim" şeklinde cevap veren öğrencilerin %88.2 ile en fazla olduğu, %5.7 oranında katılımcının "okuldan öğrendim" şeklinde cevap verdiği bunu sırasıyla "medyadan öğrendim" %3.2, "diğer" %2.9 olduğu saptanmıştır. Bu bilgilere göre öğrencilerin büyük oranda Erciyes Dağı'nı aileden ve çevreden öğrendikleri, okulun sonuncu sırada yer aldığı sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 70

6. Sınıf Öğrencilerinin Yamula Barajı'nı Kimden Öğrendiklerini Belirten Dağılım Tablosu

Yamula Barajı'nı kimden öğrendiniz?	f	%
Ailemden veya çevremden öğrendim	205	81.3
Medyadan öğrendim	19	7.5
Okuldan öğrendim	10	3.9
Diğer	18	7.3
Toplam	252	100

Yamula Barajı'nı bildiğini belirten katılımcı öğrenciler tabloda gösterilmiştir ve dağılım tablosuna bilmediğini belirten 200 öğrenci dâhil edilmemiştir. Tablo 70'de öğrencilerin %81.3'ü Yamula Barajı'nı "ailemden veya çevremden öğrendim" şeklinde cevap vermiştir. Bunu sırasıyla "medyadan öğrendim" (%7.5), diğer" (%7.3) "okuldan öğrendim" (%3.9) olduğu görülmüştür. Bu bağlamda öğrencilerin büyük oranda Yamula Barajı'nı aileden ve çevreden öğrendikleri, okuldan öğrenenlerin oranının düşük olduğu belirtilebilir.

Tablo 71

6. Sınıf Öğrencilerinin Sultansazlığı Milli Parkı'nı Kimden Öğrendiklerini Belirten Dağılım Tablosu

Sultansazlığı Milli Parkı'nı kimden öğrendiniz?	f	%
Ailemden veya çevremden öğrendim	122	67.6
Medyadan öğrendim	25	13.3
Okuldan öğrendim	16	8.7
Diğer	19	10.4
Toplam	182	100

Tablo 71'de öğrencilerin Sultansazlığı Milli Parkı'nı bilme oranları gösterilmiştir, bilmediğini ifade eden 270 öğrenci ise tabloya dâhil edilmemiştir. Bu bağlamda "ailemden veya çevremden öğrendim" şeklinde cevap veren öğrencilerin %67.6 ile en fazla olduğu", %13.3 oranında katılımcının "medyadan öğrendim" şeklinde cevap verdiği, %8.7 "okuldan öğrendim şeklinde cevap verdiği bunu sırasıyla "diğer" %10.4 olduğu saptanmıştır. Bu bilgilere göre öğrencilerin büyük oranda Sultansazlığı Milli Parkı'nı aileden ve çevreden öğrendikleri, okulun sonuncu sırada yer aldığı sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 72

6. Sınıf Öğrencilerinin Kapuzbaşı Şelalesi'ni Kimden Öğrendiklerini Belirten Dağılım

Tablosu

Kapuzbaşı Şelalesi'ni kimden öğrendiniz?	f	%
Ailemden veya çevremden öğrendim	196	79.03
Medyadan öğrendim	27	10.8
Okuldan öğrendim	10	4.07
Diğer	15	6.1
Toplam	248	100

Kapuzbaşı Şelalesi'ni bildiğini belirten katılımcı öğrenciler tabloda gösterilmiştir ve dağılım tablosuna bilmediğini belirten 204 öğrenci dâhil edilmemiştir. Tablo 72'de öğrencilerin %79.03'ü Kapuzbaşı Şelalesi'ni "ailemden veya çevremden öğrendim" şeklinde cevap vermiştir. Bunu sırasıyla "medyadan öğrendim" (%10.8), diğer" (%6.1) "okuldan öğrendim" (%4.07) olduğu görülmüştür. Bu bağlamda öğrencilerin büyük oranda Yamula Barajı'nı aileden ve çevreden öğrendikleri, okuldan öğrenenlerin oranının düşük olduğu belirtilebilir.

Tablo 73

6. Sınıf öğrencilerinin Nevşehir'de Bulunan Peribacaları'nı Kimden Öğrendiklerini

Belirten Dağılım Tablosu

Nevşehir'de bulunan Peribacalarını kimden öğrendiniz?	f	%
Ailemden veya çevremden öğrendim	327	84.1
Medyadan öğrendim	26	6.7
Okuldan öğrendim	22	5.6
Diğer	14	3.6
Toplam	389	100

Tablo 73'de öğrencilerin Peribacalarını bilme oranları gösterilmiştir, bilmediğini ifade eden 54 öğrenci ise tabloya dâhil edilmemiştir. Bu bağlamda "ailemden veya çevremden öğrendim" şeklinde cevap veren öğrencilerin %84.1 ile en fazla olduğu", %6.7 oranında katılımcının "medyadan öğrendim" şeklinde cevap verdiği, %5.6 "okuldan öğrendim" şeklinde cevap verdiği bunu sırasıyla "diğer" %3.6 olduğu saptanmıştır. Bu bilgilere göre öğrencilerin büyük oranda Peribacalarını aileden ve çevreden öğrendikleri, okulun sonuncu sırada yer aldığı sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 74

6. Sınıf Öğrencilerinin Nevşehir’de Bulunan Yeraltı Şehirlerini Kimden Öğrendiklerini Belirten Dağılım Tablosu

Nevşehir’de bulunan Yeraltı Şehirlerini kimden öğrendiniz?	f	%
Ailemden veya çevremden öğrendim	212	75.5
Medyadan öğrendim	34	12.1
Okuldan öğrendim	19	6.8
Diğer	16	5.6
Toplam	281	100

Yeraltı Şehirlerini bildiğini belirten öğrenciler tabloda gösterilmiştir ve dağılım tablosuna bilmediğini belirten 171 öğrenci dâhil edilmemiştir. Tablo 74’de öğrencilerin %75.5’i Kapuzbaşı Şelalesi’ni “ailemden veya çevremden öğrendim” şeklinde cevap vermiştir. Bunu sırasıyla “medyadan öğrendim” (%12.1), “okuldan öğrendim” (%6.8), “diğer” (%5.6) olduğu görülmüştür. Bu bağlamda öğrencilerin büyük oranda Yeraltı Şehirlerini aileden ve çevreden öğrendikleri, okuldan öğrenenlerin oranının düşük olduğu belirtilebilir.

Tablo 75

6. Sınıf Öğrencilerinin Aksaray’da Bulunan Ihlara Vadisi’ni Kimden Öğrendiklerini Belirten Dağılım Tablosu

Aksaray’da bulunan Ihlara Vadisi’ni kimden öğrendiniz?	f	%
Ailemden veya çevremden öğrendim	95	52.7
Medyadan öğrendim	41	22.7
Okuldan öğrendim	28	15.8
Diğer	16	8.8
Toplam	180	100

Tablo 75’de öğrencilerin Ihlara Vadisi’ni bilme oranları gösterilmiştir, bilmediğini ifade eden 272 öğrenci ise tabloya dâhil edilmemiştir. Bu bağlamda “ailemden veya çevremden öğrendim” şeklinde cevap veren öğrencilerin %52.7 ile en fazla olduğu, %22.7 oranında katılımcının “medyadan öğrendim” şeklinde cevap verdiği, %15.8 “okuldan öğrendim” şeklinde cevap verdiği bunu sırasıyla “diğer” %8.8 olduğu tespit edilmiştir. Bu bilgilere göre öğrencilerin büyük oranda Ihlara Vadisi’ni aileden ve çevreden öğrendikleri, okulun sonuncu sırada yer aldığı sonucuna ulaşılabilir.

4.1.14. Öğrencilerin Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânlara kiminle gittikleri dağılımı

Gerçekleştirilen çalışmaya katılan öğrencilere Kayseri ve yakın çevresindeki bazı yerlere kiminle gittiklerine yönelik sorular yönlendirilmiştir. Katılımcıların Kayseri ve çevresindeki fiziki ve beşeri coğrafya bakımından önemli yerleri eğer gitmişlerse kiminle gittiklerini belirtmeleri istenmiştir. Aşağıda öğrencilerin belirlenen yerlere kiminle gittiklerine yönelik betimsel analiz bulguları sunulmuştur.

Tablo 76

6. Sınıf Öğrencilerinin Kayseri’deki Kapalı Çarşı’ya Kiminle Gittiklerini Belirten Dağılım Tablosu

Kayseri’deki Kapalı Çarşı’ya kiminle gittiniz?	f	%
Ailemle ve akrabalarımle gittim	394	96
Okulla gittim	3	1
Arkadaşlarımla gittim	4	1
Diğer	8	2
Toplam	409	100

Öğrencilerin Kapalı Çarşı’ya gitme oranları gösterilmiştir, gitmediğini ifade eden 43 öğrenci ise tabloya dâhil edilmemiştir. Tablo 76’daki analiz sonuçlarına göre, Kapalı Çarşı’ya “ailemle ve akrabalarımle gittim” şeklinde cevap veren katılımcıların %96 ile en fazla olduğu, “diğer” (%2) orana sahip oldukları, bunu eşit oranda “okulla gittim” (%1) ile “arkadaşlarımla gittim” (%1) takip ettiği tespit edilmiştir. Bu bilgiler sonucunda, katılımcı öğrencilerin daha çok, Kapalı Çarşı’ya aile ve akrabalarıyla gittikleri belirtilebilir.

Tablo 77

6.Sınıf Öğrencilerinin Forum Kayseri Alışveriş Merkezine Kiminle Gittiklerini Belirten Dağılım Tablosu

Forum Kayseri Alışveriş Merkezine kiminle gittiniz?	f	%
Ailemle ve akrabalarımle gittim	372	93.4
Okulla gittim	6	1.5
Arkadaşlarımla gittim	13	3.4
Diğer	7	1.7
Toplam	398	100

Tablo 77’de öğrencilerin Forum Kayseri AVM’ye kiminle gittiklerine dair analiz sonuçları belirtilmiştir, gitmediğini ifade eden 54 öğrenci ise tablo da gösterilmemiştir. Buna göre “ailemle ve akrabalarım ile gittim” (%93.4) ile en fazla olduğu, (%3.4) oranında katılımcının “arkadaşlarımla gittim” şeklinde cevap verdiği, bunu sırasıyla (%1.7) “diğer” ve (%1.5) oranı ile “okulla gittim” diyenlerin takip ettiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin çoğunlukla Forum Kayseri AVM’ye aile ve akrabalarıyla gittikleri, okulun sonuncu sırada yer aldığı sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 78

6.Sınıf Öğrencilerinin Ali Dağı’na Kiminle Gittiklerini Belirten Dağılım Tablosu

Ali Dağı’na kiminle gittiniz?	f	%
Ailemle ve akrabalarım ile gittim	232	91.3
Okulla gittim	5	1.9
Arkadaşlarımla gittim	5	1.9
Diğer	12	4.9
Toplam	254	100

Öğrencilerin Ali Dağı’na gitme oranları gösterilmiştir, gitmediğini ifade eden 198 katılımcı ise tabloya dâhil edilmemiştir. Tablo 78’deki analiz sonuçlarına göre, Ali Dağı’na “ailemle ve akrabalarım ile gittim” şeklinde cevap veren katılımcıların %91.3 ile en fazla olduğu, “diğer” (%4.9) orana sahip oldukları, bunu eşit oranda “okulla gittim” (%1.9) ile “arkadaşlarımla gittim” (%1.9) takip ettiği tespit edilmiştir. Bu bilgiler sonucunda, katılımcı öğrencilerin daha çok Ali Dağı’na aile ve akrabalarıyla gittikleri belirtilebilir.

Tablo 79

6.Sınıf Öğrencilerinin Erciyes Dağı’na Kiminle Gittiklerini Belirten Dağılım Tablosu

Erciyes Dağı’na kiminle gittiniz?	f	%
Ailemle ve akrabalarım ile gittim	298	88.1
Okulla gittim	23	6.8
Arkadaşlarımla gittim	9	2.8
Diğer	8	2.3
Toplam	338	100

Tablo 79’da öğrencilerin Erciyes Dağı’na kiminle gittiklerine dair analiz sonuçları belirtilmiştir, gitmediğini ifade eden 114 öğrenci ise tablo da gösterilmemiştir. Bu bağlamda “ailemle ve akrabalarımle gittim” (%88.1) ile en fazla olduğu, (%6.8) oranında katılımcının “arkadaşlarımla gittim” şeklinde cevap verdiği, bunu sırasıyla (%2.8) “diğer” ve (%2.3) oranı ile “okulla gittim” diyenlerin takip ettiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin büyük oranda Erciyes Dağı’na aile ve akrabalarıyla gittikleri, okulun daha az oranda olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 80

6.Sınıf Öğrencilerinin Yamula Barajı’na Kiminle Gittiklerini Belirten Dağılım Tablosu

Yamula Barajı’na kiminle gittiniz?	f	%
Ailemle ve akrabalarımle gittim	136	88.3
Okulla gittim	3	1.9
Arkadaşlarımla gittim	0	0
Diğer	15	9.8
Toplam	154	100

Tablo 80’de öğrencilerin Yamula Barajı’na kiminle gittiklerine dair analiz sonuçları belirtilmiştir, gitmediğini ifade eden 114 öğrenci ise tablo da gösterilmemiştir. Bu bağlamda “ailemle ve akrabalarımle gittim” (%88.3) ile en fazla olduğu, (%9.8) oranında katılımcının “diğer” şeklinde cevap verdiği, bunu sırasıyla (%1.9) ile “okulla gittim” diyenlerin takip ettiği “arkadaşlarımla gittim” oranının ise %0 olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin büyük oranda Yamula Barajı’na aile ve akrabalarıyla gittikleri, okulun daha az oranda olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 81

6.Sınıf Öğrencilerinin Sultansazlığı Milli Parkı’na Kiminle Gittiklerini Belirten Dağılım Tablosu

Sultansazlığı Milli Parkı’na kiminle gittiniz?	f	%
Ailemle ve akrabalarımle gittim	59	76.6
Okulla gittim	1	1.2
Arkadaşlarımla gittim	4	5.4
Diğer	13	16.8
Toplam	77	100

Tablo 81’de öğrencilerin Sultansazlığı Milli Parkı’na kiminle gittiklerine dair analiz sonuçları belirtilmiştir, gitmediğini ifade eden 375 öğrenci ise tablo da belirtilmemiştir. Bu bağlamda “ailemle ve akrabalarım ile gittim” (%76.6) ile en fazla olduğu, (%16.8) oranında katılımcının “diğer” şeklinde cevap verdiği, bunu sırasıyla (%5.4) “arkadaşlarımla gittim” ve (%1.2) ile “okulla gittim” diyenlerin takip ettiği saptanmıştır. Bu bağlamda öğrencilerin büyük oranda Sultansazlığı Milli Parkı’na aile ve akrabalarıyla gittikleri, okulun son sırada olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 82

6.Sınıf Öğrencilerinin Kapuzbaşı Şelalesi’ne Kiminle Gittiklerini Belirten Dağılım Tablosu

Kapuzbaşı Şelalesi’ne kiminle gittiniz?	f	%
Ailemle ve akrabalarım ile gittim	124	92.5
Okulla gittim	0	0
Arkadaşlarımla gittim	0	0
Diğer	10	7.5
Toplam	134	100

Öğrencilerin Kapuzbaşı Şelalesi’ne gitme oranları gösterilmiştir, gitmediğini ifade eden 318 katılımcı ise tabloya dâhil edilmemiştir. Tablo 82’deki analiz sonuçlarına göre, Kapuzbaşı Şelalesi’ne “ailemle ve akrabalarım ile gittim” şeklinde cevap veren katılımcıların %92.5 ile en fazla olduğu, “diğer” ise (%7.5) orana sahip oldukları, “okulla gittim” (%0) ile “arkadaşlarımla gittim” (%0) olduğu tespit edilmiştir. Bu bilgiler sonucunda, katılımcı öğrencilerin daha çok Ali Dağı’na aile ve akrabalarıyla gittikleri belirtilebilir.

Tablo 83

6.Sınıf Nevşehir’de Bulunan Peribacaları’na Kiminle Gittiklerini Belirten Dağılım Tablosu

Nevşehir’de bulunan Peribacalarına kiminle gittiniz?	f	%
Ailemle ve akrabalarım ile gittim	244	95.3
Okulla gittim	3	1.3
Arkadaşlarımla gittim	4	1.5
Diğer	5	1.9
Toplam	256	100

Tablo 83’de öğrencilerin Peribacalarına kiminle gittiklerine dair analiz sonuçları belirtilmiştir, gitmediğini ifade eden 196 öğrenci ise tablo da belirtilmemiştir. Bu bağlamda “ailemle ve akrabalarımle gittim” (%95.3) ile en fazla olduğu, (%1.9) oranında katılımcının “diğer” şeklinde cevap verdiği, bunu sırasıyla (%1.5) “arkadaşlarımla gittim” ve (%1.3) ise “okulla gittim” diyenlerin takip ettiği saptanmıştır. Bu bağlamda öğrencilerin büyük oranda Peribacalarına aile ve akrabalarıyla gittikleri, okulun son sırada olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 84

6.Sınıf Nevşehir’de Bulunan Yeraltı Şehirleri ’ne Kiminle Gittiklerini Belirten Dağılım Tablosu

Nevşehir’de bulunan Yeraltı Şehirleri ’ne kiminle gittiniz?	f	%
Ailemle ve akrabalarımle gittim	127	86.3
Okulla gittim	4	2.7
Arkadaşlarımla gittim	4	2.7
Diğer	12	8.3
Toplam	147	100

Tablo 84’de katılımcıların Yeraltı Şehirleri ’ne kiminle gittiklerine dair analiz sonuçları gösterilmiştir, gitmediğini ifade eden 305 öğrenci ise tablo da belirtilmemiştir. Bu bağlamda “ailemle ve akrabalarımle gittim” (%86.3) ile en fazla olduğu, (%8.3) oranında katılımcının “diğer” şeklinde cevap verdiği, bunu sırasıyla aynı oranlarda (%2.7) “arkadaşlarımla gittim” ve (%2.7) ise “okulla gittim” diyenlerin takip ettiği saptanmıştır. Bu bağlamda öğrencilerin büyük oranda Yeraltı Şehirleri ’ne aile ve akrabalarıyla gittikleri, okul ile daha az gidildiği sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 85

6.Sınıf Aksaray’da bulunan İhlara Vadisi’ne Kiminle Gittiklerini Belirten Dağılım Tablosu

Aksaray’da bulunan İhlara Vadisi’ne kiminle gittiniz?	f	%
Ailemle ve akrabalarımle gittim	34	66.6
Okulla gittim	0	0
Arkadaşlarımla gittim	2	3.9
Diğer	15	29.5
Toplam	51	100

Tablo 85’de öğrencilerin İhlara Vadisi’ne kiminle gittiklerine dair analiz sonuçları belirtilmiştir, gitmediğini ifade eden 401 öğrenci ise tablo da belirtilmemiştir. Bu bağlamda “ailemle ve akrabalarımle gittim” (%66.6) ile en fazla olduğu, (%29.5) oranında katılımcının “diğer” şeklinde cevap verdiği, bunu sırasıyla (%3.9) “arkadaşlarımla gittim” ve (%0) ise “okulla gittim” diyenlerin takip ettiği saptanmıştır. Bu bağlamda öğrencilerin büyük oranda İhlara Vadisi’ne aile ve akrabalarıyla gittikleri, okulun son sırada olduğu sonucuna ulaşılabilir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın bu bölümünde araştırmadan elde edilen bulgular ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin yakın çevre farkındalığıyla ilgili literatür kapsamında değerlendirilmiştir. Araştırmanın ana problem ve alt problemleri dikkate alınarak başlıklar halinde sunulmuştur. Bu kapsamda tartışma, sonuç ve önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Tartışma

Bu araştırmanın temel konusu ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin yakın çevre farkındalık düzeylerinin incelenmesidir. Bu bağlamda araştırmaya katılan 6. sınıf öğrencilerine SBDÖP 4 ve 5. sınıf içerisinde yer alan “İnsanlar Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı doğrultusunda Kayseri ili ve yakın çevresinde yer alan önemli mekânları bilip/bilmedikleri ile mekânlara gidip/gitmediklerini içeren sorular yöneltilmiştir. Ayrıca öğrencilerin coğrafi bilgilerini yoklayacak açık uçlu sorular yöneltilerek yakın çevre farkındalığının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma Kayseri ili, Melikgazi, Kocasinan, Talas ilçelerinde ortaokul 6. sınıf düzeyinde öğrenim gören 227’si kız 225’i erkek olmak üzere toplamda 452 öğrenci ile yürütülmüştür.

5.1.1. Öğrencilerin Kayseri ve yakın çevrede bulunan mekânları bilme ve gitme durumları

Kayseri ve çevresinde bulunan ve ankette katılımcılara yönlendirilen 10 mekândan sekizinin katılımcıların en az yarısından fazlası tarafından bilindiği, ikisinin (Sultansazlığı Milli Parkı, Aksaray’da bulunan İhlara Vadisi) ise yeterli düzeyde bilinmediği görülmüştür. Kayseri’nin merkezinde yer alan alışveriş merkezi olma özelliği de gösteren iki beşeri mekân (Forum AVM ile Kapalı Çarşı) hemen hemen tüm katılımcılar tarafından bilinmektedir. Kayseri’de yaşayan herkesin ufkı baktığında göreceği ve ilin en önemli doğal unsuru olan Erciyes Dağı da hemen hemen

tüm katılımcılar tarafından bilinmektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu ildeki diğer önemli doğal unsur olan Ali Dağı'nı da bildiklerini ifade etmişlerdir. Ancak ilin diğer iki önemli coğrafi unsuru olan Yamula Barajı ile Kapuzbaşı şelaleleri yarıdan fazla katılımcı tarafından bilinmesine karşın, önemli bir oran tarafından (yaklaşık %45) bilinmemektedir. Yamula Barajı ile ilgili farkındalığın nispeten düşük olmasının temel sebebi muhtemelen buraya toplu taşıma ile gitmenin güç olmasıdır. Kapuzbaşı Şelaleleri ile ilişkili olarak ise en muhtemelen açıklama mesafedir. Çünkü listede yer alan mekânlar açısından erişimi yol şartları nedeniyle en zor yer Kapuzbaşı Şelaleleridir.

Sultansazlığı Milli Parkı ve Aksaray'da bulunan Ihlara Vadisi katılımcıların çoğu tarafından (%60'lar civarı) bilinmemektedir. Bu iki yer şehir merkezine nispeten uzak yerlerdir ve bu bağlamda diğer yerlere göre öğrenciler tarafından daha az biliniyor olması doğal karşılanabilir. Ancak Sultansazlığı Kayseri il sınırlarında ve şehir merkezine Nevşehir'deki Peribacaları ve Yeraltı Şehirlerine göre daha yakın olmasına rağmen öğrenciler tarafından daha az biliniyor olmasının sebebi; Nevşehir'deki yerlere kıyasla daha az reklamının yapılıyor ve buna bağlı olarak daha az turistik bir yer olması olabilir. Ek olarak Sultansazlığı'na toplu ulaşım araçlarıyla erişimin diğer yerlere kıyasla daha zor olması burasının katılımcılar tarafından daha az bilinmesinde pay sahibi olabilir. Aksaray'daki Ihlara Vadisi ise ankette katılımcılara yönlendirilen mekânlar içindeki en uzak yer (yaklaşık iki saatlik mesafede) olması nedeniyle yeterli düzeyde bilinmiyor olabilir. Sultansazlığı Milli Parkı'nın katılımcı öğrencilerin çoğu, Yamula Barajı ile Kapuzbaşı Şelalesi'nin önemli miktarda katılımcı tarafından bilinmiyor olması "SB.4.3.3. Yaşadığı çevredeki doğal ve beşerî unsurları ayırt eder." kazanımı kapsamında bu yerlerin sosyal bilgiler dersinde ele alınmamış olabileceğine işaret etmektedir.

Çalışmada yer verilen 10 mekânın öğrenciler tarafından ziyaret edilmesi durumuna bakıldığında, beş yere (Kayseri Kapalı Çarşı, Kayseri Forum AVM, Ali Dağı, Erciyes Dağı, Peribacaları) katılımcıların en az yarıdan fazlasının gittiği görülmüştür. Öğrencilerin beş yere ise büyük oranda gitmediği (Yamula Barajı, Sultansazlığı Milli Parkı, Kapuzbaşı Şelaleleri, Yeraltı Şehirleri, Ihlara Vadisi) tespit edilmiştir. Öğrencilerin çok büyük çoğunluğunun gittiği iki mekânın Kayseri ili şehir merkezinde bulunan ve toplu taşıma ile ulaşım kolaylığına sahip olan Kayseri Kapalı Çarşı ve Kayseri Forum AVM olması beklenen bir sonuçtur. Ayrıca bu iki mekânın alışveriş için de kullanılıyor olması katılımcılar tarafından daha fazla ziyaret

edilmelerini sağlamış olabilir. İlde en çok ziyaret edilen doğal unsur ise Erciyes Dağıdır (%74.8). Kayseri ile özdeşleşen Erciyes Dağı, kayak, yürüyüş, kamp, piknik vb. faaliyetler için uygun turistik bir mekân olması nedeniyle öğrenciler tarafından daha çok ziyaret edilmiş olabilir. Kayseri ili şehir merkezi yakınında yer alan ve ilin bir diğer önemli doğal unsuru olan Ali Dağı da katılımcıların yarısından fazlası tarafından ziyaret edilmiştir. Ali Dağı, yerleşim yerleri ile iç içe olması, toplu taşımayla erişilebilmesi, piknik, yürüyüş, paraşüt gibi etkinlikler için elverişli olması gibi sebeplerle öğrenciler tarafından daha çok ziyaret edilmiş olabilir.

Kayseri ilinde yer almasına rağmen Yamula Barajı, Sultansazlığı Milli Parkı ve Kapuzbaşı Şelaleleri'nin katılımcıların çoğunluğu tarafından ziyaret edilmediği görülmüştür. Yamula Barajı'nın öğrencilerin yarıdan fazlası tarafından bilinmesine ve şehir merkezine yakın olmasına rağmen Ali Dağı, Erciyes Dağı ve Peribacaları gibi mekânlara oranla daha az ziyaret edilmesinin muhtemel sebebi, adı geçen bu mekânlara göre daha az turistik olmasıdır. Nitekim Nevşehir'deki Peribacaları muhtemelen hem ulusal hem de uluslararası açıdan turistik bir yer olmasından kaynaklı olarak katılımcı öğrencilerin yarısından fazlası tarafından ziyaret edilmiştir. Ancak Peribacalarından daha uzak bir mesafede konumlanmış Nevşehir'deki Yeraltı Şehirleri'ne giden öğrenci sayısı önemli derecede düşmektedir. Mesafeye ek olarak Yeraltı Şehirlerinin Peribacaları kadar turistik olmamasının da bunda payı söz konusu olabilir. Sultansazlığı ve Kapuzbaşı Şelaleleri ise öğrenciler tarafından hem yeterli düzeyde bilinmemiş hem de mesafe ve erişim imkânları gibi nedenlerle büyük çoğunluk tarafından ziyaret edilmemiştir. İhlara Vadisi çalışmada yer alan yerler içinde en az katılımcı tarafından ziyaret edilen yerdir (%11.3). Peribacalarından çok uzakta olmamasına karşın, yaklaşık bir saatlik ek yolculuğun önemli bir fark yarattığı, başka ilde konumlandığı için öğrenciler tarafından daha az bilindiği ve böylece daha az ziyaret edildiği değerlendirilmektedir.

Çalışmanın önemli bulgularından birisi yukarıda bahsi geçen 10 mekânı da öğrencilerin çok büyük çoğunlukla aileleri veya yakın çevrelerinden öğrenmiş olmalarıdır. Çalışmada ele alınan 10 mekânın uzman görüşleri alınarak Kayseri için sosyal bilgiler dersi kazanımları kapsamında değinilmesi gereken yerler olduğu ve iki mekânın öğrencilerin çoğunluğu tarafından bilinmediği düşünülürse, bu mekânların sosyal bilgiler derslerinde ele alınmamış olabileceği değerlendirilebilir. Nitekim belirtilen mekânları okulda öğrendiğini belirten öğrenci sayısı genellikle çok düşük düzeylerde gerçekleşmiştir (%1.3 ile %6.2 arasında).

Çalışmadan elde edilen bir diğer önemli bulgu ise bu mekânlara gerçekleştirilen ziyaretlerle ilgilidir. Öğrenciler çok büyük oranlarda bu yerleri aile ve yakın çevresindeki insanlarla ziyaret etmişlerdir. Okulla bu yerleri ziyaret eden öğrenci sayısı çok düşük düzeylerde. Bu durum sosyal bilgiler öğretiminde gün geçtikçe önemi artan okul dışı öğrenme ve arazi çalışmalarının yapılmadığına işaret etmektedir. Akkuş ve Meydan'ın (2013) da belirttiği gibi arazi çalışmaları, müze gezileri ve tarihi mekânların ziyaret edilmesi gibi etkinlikler ile birlikte aktif öğrenmenin gerçekleşmesi, öğrenci tarafından kalıcı öğrenmenin sağlanması açısından önemlidir. Ayrıca SBDÖP'de (2018) okulun yakın çevresi, pazaryerleri, resmi daireler, sergiler vb. gibi okul dışı ortamlardan sosyal bilgiler öğretiminde faydalanılmasının önemi belirtilmiştir. SBDÖP (2018) okul dışı ortamlardan faydalanmayı önemsemekle birlikte, bu çalışmada elde edilen bulgular öğrencilerin Kayseri ve civarındaki önemli yerlere herhangi bir arazi gezisinin düzenlenmediğine işaret etmektedir.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanı 4. ve 5. sınıf kazanımları öğrencilere yaşadığı çevre ile ilişkili temel coğrafi bilgileri edindirmeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda gerçekleştirilen ankette katılımcılara Kayseri ve yakın çevresiyle ilişkili temel düzeyde ve SBDÖP doğrultusunda uzman görüşlerine göre öğrenmiş olmaları beklenen açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Ancak bu sorulara katılımcılar genellikle yetersiz düzeyde cevap vermişlerdir. Toplam 13 soru içinde sadece “Son bir ay içerisinde Kayseri ve çevresinde görülen hava olayları nedir?” sorusuna diğer cevaplara oranla “Yeterli” düzeyde cevap verenlerin daha fazla olduğu görülmüştür. Öğrencilerin hava olayları ile ilgili cevaplarının kendi gözlemlerine dayalı olması yeterli düzeyde cevabın verilmesini sağlamış olabilir. Bu durum 6. sınıfa gelmiş öğrencilerin sosyal bilgiler dersi kapsamındaki 4. ve 5. sınıf coğrafya öğrenmelerinin oldukça sınırlı düzeyde gerçekleştiğine işaret etmektedir.

4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitapları incelendiğinde de SBDÖP'ndaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanlarında yer alan kazanımlarla doğrudan ilişkili bir içerik yerine daha çok genel bir içeriğin kapsandığı görülmektedir. Örneğin, Tuna Matbaacılık tarafından yayımlanan Sosyal Bilgiler Dersi 4. sınıf kitabında “yaşadığım yer” adlı üniteye Samsun ili ve Çarşamba ilçesinin bulunduğu konum, ilçenin fiziki harita üzerindeki gösterimi, yükselti, yer şekilleri, yerleşme ve nüfus özellikleri konularına değinilmektedir. MEB yayınları tarafından yayımlanan 5. sınıf

kitabında ise “Yaşadığımız Yer” adlı ünite de ülkemizde meydana gelen afetler ile afetlerin sık meydana geldiği yerler için Marmara ve Karadeniz kıyılarında sel felaketi, Karadeniz kıyıları heyelan ve Doğu Anadolu’da Çığ vb. örnekler ile açıklandığı görülmektedir. Ayrıca yaşanan yer ile ilgili en çok görülen afet ve çevre sorunlarının nedenleri ile ilgili soru yöneltildiği görülmektedir. Ders kitabı yazarları doğal olarak her ilin yakın çevresine yönelik bir içerik hazırlayamayacakları için burada paylaşılan örneklerde görüldüğü gibi ya konuyu tekil bir örnek (Çarşamba ilçesi) üzerinden ya da İç Anadolu, Karadeniz gibi bölgeler çerçevesinde daha küçük ölçeklerde ele almışlardır. Öğretmenler SBDÖP yerine ders kitabını takip ettiklerinde doğal olarak dersin içeriği programdan ayrılmakta, öğrenciler 4. ve 5. sınıf düzeylerinde yerel coğrafya konuları yerine tüm Türkiye ile ilgili genel konuları ya da kendi yaşamadığı bir yerle ilgili özellikleri öğrenmektedirler. Oysa literatürde öğretmenlerin ders kitabına aşırı bağımlı bir şekilde ders işlenmesini ifade etmek için kullanılan “ders kitabı pedagoji” öğrenci farklılıkları nedeniyle istenmeyen bir durum olarak değerlendirilmektedir (Öztürk ve Mutlu, 2017).

5.1.2. Öğrencilerin Kayseri ve yakın çevrede bulunan mekânları değişkenler açısından bilip/bilmeme ile gidip/gitmeme durumları

Çalışmada katılımcıların ankette yer verilen mekânları bilme ve bu mekânları ziyaret etme durumları cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve aylık gelir değişkenleri bakımından analiz edilmiştir. Cinsiyet değişkeni bakımından ankette yer alan 10 mekân içerisinde sadece Ali Dağı maddesinde erkek öğrenciler lehine farklılık tespit edilmiştir. Özellikle şehrin güneyinde yaşayanlar ufka baktıklarında Ali Dağı’nı rahatlıkla görebilirler. Erkek öğrenciler lehine ortaya çıkan farklılık onların sokakta daha çok vakit geçirmeleri nedeniyle söz konusu olabilir.

Katılımcıların Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânları bilme durumlarına ilişkin anne eğitim durumu değişkeni açısından dört maddenin farklılık gösterdiği görülmüştür. Kayseri Kapalı Çarşı, Forum Kayseri AVM, Sultansazlığı ve Ali Dağı bilme durumlarında anne eğitim durumu ilköğretim mezunu olan öğrencilerin dezavantajlı olduğu tespit edilmiştir.

Baba eğitim durumu değişkenine ilişkin ise yedi madde de farklılık tespit edilmiştir. Baba eğitim durumu ilköğretim mezunu olan öğrencilerin Kayseri Kapalı Çarşı, Forum Kayseri AVM, Sultansazlığı, Ali Dağı, Kapuzbaşı Şelalesi, Yeraltı

Şehirleri ve Erciyes Dağ'ını bilme durumları açısından dezavantajlı oldukları görülmüştür. Ayrıca sadece baba eğitim durumu açısından ise Erciyes Dağı, Kapuzbaşı Şelalesi, Nevşehir'de bulunan Yeraltı Şehirlerinin bilme durumlarında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır.

Bu bulgulardan hareketle genel olarak anne ve baba eğitim durumunun öğrencilerin yerel çevredeki önemli mekânları bilme durumlarına etki ettiğini ve anne-baba eğitim seviyesi düştükçe öğrencilerin bu mekânları bilme durumlarının düştüğünü belirtmek mümkündür. Doğrudan yerel çevredeki mekânların öğrenciler tarafından ne oranda bilindiğini tespit etmeye yönelik bir çalışmaya rastlanmamakla birlikte, Ocak ve Özpınar (2013) tarafından gerçekleştirilen 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin çevre sorunlarına yönelik düşünceleri ile bu düşüncelere etki eden faktörleri tespit etmeyi amaçlayan çalışmada çevre sorunlarına yönelik olumlu düşünce belirten öğrencilerin velilerinin eğitim seviyelerinin yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Buna karşın Gökçe vd. (2007) tarafından gerçekleştirilen ve ilköğretim öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları belirlenmeyi amaçlayan çalışmada ise anne-baba eğitim durumunun katılımcıların çevreye yönelik tutumlarına etki etmediği saptanmıştır.

Katılımcıların Kayseri ve yakın çevresinde belirlenen mekânları bilme durumu ile aile aylık gelir değişkeni arasındaki ilişkiye bakıldığında, Forum Kayseri Alışveriş Merkezi, Ali Dağı, Erciyes Dağı ve Sultansazlığı Milli Parkı olmak üzere dört maddede farklılık tespit edilmiştir. Genellikle aile aylık geliri 5.653 TL altı öğrencilerin Forum Kayseri Alışveriş Merkezi, Ali Dağı, Erciyes Dağı ve Sultansazlığı Milli Parkı'nı bilme durumları açısından 5.654 TL ve üzeri gelire sahip öğrencilere kıyasla dezavantajlı oldukları görülmüştür. Aylık geliri daha yüksek olan ailelerin bu mekânlarda daha fazla zaman geçirme imkânlarının olması öğrenciler tarafından daha fazla bilinmesini sağlamış olabilir. Hazır (2020) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde de İstanbul'da ikamet eden ortaokul öğrencilerinin mekân algısında ailelerinin eğitim ve ekonomik düzeylerinin belirleyici olduğunu tespit etmiştir.

Araştırmada kullanılan anketin ikinci kısmında bulunan, Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânları ziyaret etme durumunda cinsiyet değişkeni açısından üç maddenin, Sultansazlığı Milli Parkı, Nevşehir'de bulunan Yeraltı Şehirleri, Aksaray'da bulunan İhlara Vadisi'nin, erkek öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Bu bağlamda Sultansazlığı, Yeraltı Şehirleri ve İhlara Vadisi'ni erkek öğrencilerin daha fazla ziyaret etmiş olmasının nedeni bu mekânların mesafe olarak şehir merkezine daha uzak olmasından kaynaklanmış olabilir.

Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânları ziyaret etme durumları ile anne-baba eğitim durumuna ilişkin anne-baba eğitimi lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin Ali Dağı, Erciyes Dağı, Sultansazlığı Milli Parkı, Peribacalarını ilköğretim mezunu öğrencilere kıyasla daha fazla ziyaret ettikleri, Yeraltı Şehirleri 'ini anne eğitim durumu üniversite mezunu öğrencilerin ilköğretim oranla, baba eğitim ise üniversite olan öğrencilerin lise ve ilköğretime kıyasla daha fazla ziyaret ettikleri belirlenmiştir. Ek olarak Forum Kayseri Alışveriş Merkezi sadece anne eğitimi, lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin ilköğretim mezununa oranla daha fazla ziyaret edildiği, Aksaray'da bulunan İhlara Vadisinin ise sadece baba eğitim durumu üniversite mezunu olan öğrencilerin ilköğretim mezununa kıyasla daha fazla ziyaret ettikleri görülmüştür. Bu bağlamda genellikle anne ve baba eğitim durumunun öğrencilerin yerel çevredeki önemli mekânları ziyaret etme durumlarına etki ettiğini ve anne-baba eğitim seviyesi düştükçe öğrencilerin bu mekânlara ziyaret etme oranlarının düştüğü söylenebilir. Erdem vd. (2019) yapılan araştırmada ise, öğrencilerin genel çevresel farkındalık düzeyleri ile ilgili olarak anne ve baba eğitim değişkeni açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Aydın ve Kaya (2011) Sosyal Bilimler Lisesinde ki öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarında anne ve baba eğitim düzeyi açısından anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır.

Katılımcıların yakın çevrede bulunan mekânları ziyaret etme durumlarına ilişkin aile aylık gelir açısından 5.654 TL ve üzeri olan öğrencilerin Kayseri'deki Kapalı Çarşı, Forum Kayseri Alışveriş Merkezi, Erciyes Dağı, Sultansazlığı Milli Parkı ve Nevşehir'de bulunan Peribacaları, Nevşehir'de bulunan Yeraltı Şehirlerini aile aylık geliri 5.653 TL ve altı gelire sahip öğrencilere kıyasla daha fazla ziyaret ettikleri görülmüştür. Bu bilgilerden hareketle genellikle aile aylık gelirinin öğrencilerin yerel çevredeki önemli mekânları ziyaret etme durumlarına etki ettiğini ve aile aylık geliri düştükçe mekânları ziyaret etme oranlarının düştüğü söylenebilir. Kayseri ilinde yer alan mesafe olarak birbirine yakın olan Ali Dağı ve Erciyes Dağı için Ali Dağı'nda aile aylık geliri açısından anlamlı bir farklılık görülmezken, Erciyes Dağı'nda aile aylık geliri "5.654 -8.480 TL" ile "8.481 TL ve üzeri" öğrencilerin Erciyes Dağı'nı daha çok ziyaret ettikleri görülmüştür. Ali Dağı'nın yerleşim yerlerine daha yakın olması dolayısıyla daha sık toplu taşıma imkânı olması, Erciyes Dağı'nın ise Ali Dağı'na kıyasla daha şehir merkezine uzak mesafede ve toplu taşıma imkânın daha kısıtlı olması gibi nedenler Erciyes Dağı için aile aylık gelirinde farklılık görülmesine neden olmuş olabilir. Nevşehir'de yer alan Peribacaları ile Yeraltı

Şehirlerini çoğunlukla ile ziyaret eden öğrencilerin aile aylık geliri “8.481 TL ve üzeri” olduğu görülmektedir. Kayseri ilinde bulunan Yamula Barajı, Kapuzbaşı Şelaleleri ve Aksaray da yer alan İhlara Vadisinde ise anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bu bağlamda Peribacaları ile Yeraltı Şehirlerinin reklamlarının daha fazla yapıyor olması nedeniyle daha popüler mekânlar olarak algılanmış dolayısıyla aile aylık geliri yüksek olan öğrenciler tarafından çoğunlukla ziyaret edilmiş olabilir. Aile aylık gelir durumu ile Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânlar ile ilgili olarak bazı mekânlarda anlamlı farklılık görülürken bazı yerlerde görülmemiştir. Bu bilgilerden hareketle, benzer çalışmalarda da iki farklı sonucun desteklendiği görülmektedir. Nalçacı ve Beldağ (2013) tarafından yapılan çalışmada, öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarına ilişkin ailelerin gelir düzeyi açısından anlamlı farklılık saptanmıştır. Gökçe vd.(2007) aile gelir düzeyi açısından ilköğretim öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

5.1.3. Katılımcıların yerel coğrafya bilgileri

Katılımcıların yerel coğrafya bilgilerini öğrenmeye yönelik “Ortaokul 6.sınıf öğrencilerinin yakın çevre farkındalığının incelenmesi” adlı anketin son kısmında yer alan açık uçlu sorular Ek-2’de hazırlanan cevap anahtarı dikkate alınarak değerlendirilmiştir

Anketin açık uçlu sorularına katılımcılar genellikle yetersiz düzeyde cevap vermişlerdir. Toplam 13 soru içinde sadece “Son bir ay içerisinde Kayseri ve çevresinde görülen hava olayları nedir?” sorusuna çoğunluğun “Yeterli” düzeyde cevap verdiği “Kayseri ve çevresinin iklim özellikleri” ile “Kayseri’ye komşu olan iller” in takip ettiği saptanmıştır. Atasoy ve Ertürk (2008) de gerçekleştirdikleri çalışmada 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin çevre bilgi ve çevre tutum ile ilgili olarak öğrencilerin yeterli düzeyde olmadığını tespit etmişlerdir. Buna neden olarak katılımcı öğrencilerin çevre duyarlılığının yetersizliği ile doğa sevgisi, çevre ahlakı, ekolojik kültür yüzeyselliğini belirtmişlerdir. Ders içeriklerinin çevreselleştirilmemesi, ders programının ve ders kitabı içerisindeki konularının çevre eğitiminin hedeflerine, amaçları açısından uygun olamaması, okuldaki öğretim tekniklerinin yeterli olamaması, uygulamalı eğitimden ziyade ezberci eğitimin ön planda tutulması gibi sebeplerin olabileceğini belirtmişlerdir. Öztürk ve Mutlu (2017) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin araştırmada adı geçen beceri ve değerlerin öğretilmesinin önemini bildikleri halde bilgi ve sınava yönelik öğrenmenin kazanılması beklenen

yaşam yeterliliklerini olumsuz etkileyeceğini bilmelerine karşın beceri ve değer odaklı öğretimi yerine getiremedikleri görülmüştür. Buna sebep olarak öğretimde sınav odaklı talebin olması ve öğretmenlerin öğretim programından çok ders kitapları odaklı bir öğretimi tercih etmelerinin etkisinden kaynaklanabileceğini belirtmişlerdir. Hüseyinbaş vd. (2022) tarafından hazırlanan çalışmada ise ortaokul seviyesindeki öğrenciler için hazırlanan ders kitaplarında çevre ile ilgili ünitelerde yer alan etkinliklerde yakın çevredeki canlı ve cansız çevreden örnekler verilerek hazırlanmasını önermişlerdir. Katılımcılar tarafından Kayseri’de son bir ayda görülen hava olaylarının yeterli düzeyde bilinmesi, ardından iklim özelliklerinin sorulduğu soru maddesinin %33.2 oranında yeterli olması bu maddelerin öğrencilerin doğrudan kendi yaşantılarıyla ilişkili olmasından kaynaklı olabilir. Öğretim programında ya da Türkiye’deki öğretmenler tarafından ana ders materyali olarak kullanılan ders kitaplarında bu konuyla ilgili doğrudan bir kazanım ve içerik olmaması nedeniyle, bu maddeye yönelik verilen cevapların kaynağı doğrudan ders içi etkinlikler olmayabilir. Benzer durum “Kısmen Yeterli” kabul edilen, Kayseri ve çevresinde en çok görülen doğal afetlerle ilişkili soruda da görülmektedir. Soruya verilen “Deprem” cevabı “Kısmen Yeterli” kabul edilmiş ve öğrencilerin %54.9’u Kayseri ve çevresinde görülen en önemli afetin deprem olduğunu belirtmiştir. Gerçekten de Kayseri’de geniş kitlelerce en sık deneyimlenen afetin deprem olması ve anket uygulaması öncesinde ilde düşük etkili bir depremin yaşanmış olması öğrencilerde bir yaşantı oluşmasını sağlamış olabilir.

Açık uçlu sorulardan diğer 11’i kazanımlarda yer almasına rağmen yetersiz kabul edilen düzeyde cevap verildiği görülmektedir. Böylece öğrencilerin Kayseri ve yakın çevresi ile ilgili kazanımları beklenen düzeyde kavrayamadıkları ifade edilebilir. Demirkaya ve Karacan (2016) tarafından yapılan çalışmada da benzer bir sonuç söz konusudur; 6. sınıf öğrencilerinin bazı coğrafi kavramlarla ilgili olarak bilgi düzeylerinin farklılık gösterdiğini, genel olarak kavramları anlamada düşük olduklarını ve yanlış anlamaya sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, 4 ve 5. sınıf “İnsanlar Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı içerisinde yer alan kazanımlara göre hazırlanan, açık uçlu soruların bazı değişkenler açısından farklılıklar gösterdiği ortaya çıkmaktadır.

Cinsiyet değişkeni açısından açık uçlu soruların yeterlilik durumlarında, 13 soru içerisinden beş sorunun farklılık gösterdiği görülmekte diğer sekiz sorunun ise istatistiksel anlamda farklılaşmadığı görülmektedir. “Erciyes Dağı Kayseri şehir

merkezine göre hangi yönde bulunur?” sorusunun cevabının erkek öğrenciler lehine olduğu görülmektedir. Bu bağlamda Erciyes Dağının şehir merkezinden net olarak görülmesi ve erkek öğrencilerin muhtemelen dışarda daha fazla zaman geçiriyor olmasının soruya erkek öğrencilerin daha fazla doğru cevap verilmesini sağlamış olabilir. “Kayseri'nin nüfusu kaçtır?” sorusunu erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla bildikleri görülmektedir. Erkek öğrencilerin muhtemelen Kayseri civarına daha çok seyahat etmeleri il girişindeki tabelalarda yakın zamana kadar belirtilen nüfus bilgisini informal olarak öğrenmelerinde etkili olmuş olabilir.

“Okulunuza bir ait bir krokiyi incelediğinizde hangi yerleri görebileceğinizi isimleriyle belirtiniz?”, “Kayseri ve yakın çevresinden iki doğal unsur, iki beşerî unsur yazınız?”, “Kayseri ve çevresinde en çok görülen doğal afetler nelerdir ve ne tür etkileri vardır?” ve “Kayseri ve çevresinin iklim özelliklerini yazınız?” sorularına ise kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla daha yeterli düzeyde cevap verdikleri görülmektedir. Bu durumun sebebi muhtemelen kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla yakın çevrelerine karşı daha ilgili olmaları ve dikkatli gözlem yapmaları olabilir. Gökçe vd. (2007) tarafında yapılan çalışmada da kız öğrencilerin çevreye karşı tutumlarının erkek öğrencilere oranla daha yüksek çıktığını tespit etmişlerdir.

Açık uçlu sorulara verilen cevaplarda anne ve baba eğitim değişkeni açısından, 13 sorudan iki sorunun sadece baba eğitim durumlarında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. “Kayseri ve yakın çevresinden iki doğal unsur, iki beşerî unsur yazınız” ve “ Kayseri’ye komşu olan illeri yazınız?” sorularının baba eğitim durumu üniversite mezunu olan öğrenciler tarafından daha çok bilindiği saptanmıştır. Bu bağlamda baba eğitim durumu açısından iki soruda farklılık görülmesi baba eğitim düzeyinin öğrencinin yerel coğrafya öğreniminde sınırlı olmakla birlikte etkili olabileceği söylenebilir. Ancak kazanımlar dikkate alınarak yönlendirilen ve temel bilgileri sorgulayan diğer 11 sorunun ise anne-baba eğitim durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Aile aylık geliri değişkeni açısından on üç sorudan sadece bir soruda anlamlı bir farklılaşma görülmektedir. “Erciyes Dağı Kayseri şehir merkezine göre hangi yönde bulunur?” şeklindeki sorunun aile aylık geliri 8.481 TL ve üzeri öğrenciler ile 2.826 TL ve altı öğrenciler tarafından daha fazla bilinmesi her iki düzeydeki aile aylık gelirine sahip öğrencilerin dışarda daha fazla zaman geçirme ihtimalinden kaynaklanmış olabilir. Aile aylık gelirine ilişkin 12 soruda istatistiksel anlamda farklılık görülmemiştir. Aydın ve Kaya (2011) tarafından yapılan çalışmada sosyal

bilimler öğrencilerinin aile aylık gelirine göre çevreye yönelik tutumlarının anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Katılımcılara Kayseri ve yakın çevresinde yer alan mekânları kimden öğrendiklerini öğrenmeye yönelik sorular yöneltilmiştir. Kayseri’deki Kapalı Çarşı’yı, Forum Kayseri Alışveriş Merkezini, Ali Dağı’nı, Erciyes Dağı’nı, Yamula Barajı’nı, Sultansazlığı Milli Parkı’nı, Kapuzbaşı Şelalesi’ni, Nevşehir’de bulunan Peribacaları’nı, Nevşehir’de bulunan Yeraltı Şehirlerini ve Aksaray’da bulunan İhlara Vadisi’ni kimden öğrendiklerine ilişkin öğrencilere sorulan mekânları çok büyük çoğunlukla (%90 üstü) “Ailemden veya çevremden öğrendim” cevabını verdikleri görülmüştür. Katılımcılar tarafından “Okuldan öğrendim” cevabının çok az oranda (%10 ve altı) verilmiş olması öğrencilerin yakın çevre ile ilgili mekânları büyük oranda okuldan öğrenmediklerini göstermektedir. Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânların günlük hayat ile daha çok bağlantılı olması ve genellikle sosyal bilgiler ders kitaplarında bu mekânların adının geçmemesi öğrencilerin bu mekânları okul dışı yaşamlarında büyük çoğunlukla yakın çevresinden öğrenmiş olmalarını gerektirmektedir.

Kayseri’deki Kapalı Çarşı’ya, Forum Kayseri Alışveriş Merkezine, Ali Dağı’na, Erciyes Dağı’na, Yamula Barajı’na, Sultansazlığı Milli Parkı’na, Kapuzbaşı Şelalesi’ne, Nevşehir’de bulunan Peribacaları’na, Nevşehir’de bulunan Yeraltı Şehirlerine ve Aksaray’da bulunan İhlara Vadisi’ne kiminle gittiklerine ilişkin katılımcılara yöneltilen sorulara çok büyük çoğunlukla (%90 üstü) “Ailemle ve akrabalarım ile gittim” cevabını verdikleri görülmüştür. Öğrencilerin aileye daha bağımlı bir yaşta olmaları bu mekânlara büyük oranda aileleri ile gitmelerini sağlamış olabilir. Ancak “Okulla gittim” cevabının çok az oranda (%10 ve altı) verilmiş olması öğrencilerin yakın çevre ile ilgili mekânlara okulla gitme oranlarının çok az olduğunu göstermektedir. Bu durum yerel ölçekte okul dışı gezi- gözlem ve arazi çalışmalarının çok az tercih edildiğine işaret etmektedir. Köşker ve Karabağ (2012) yerel coğrafi şartları ile coğrafya eğitimini ilişkilendirmede öğretmenlerin çevreye yapılacak geziler ile ilgili olarak mali yetersizlik, zaman sıkıntısı, ulaşım sorunları ve ailelerin öğretim sürecinde yeterli desteği vermemeleri gibi sorunları belirttiklerini ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin genel olarak yerel coğrafyaya ilişkin sorulara yönelik verdikleri cevaplardan 13 sorudan on bir sorunun yetersiz kabul edilen düzeyde, bir sorunun yeterli, bir sorunun ise kısmen yeterli düzeyde olduğu görülmüştür. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, 4 ve 5. sınıf “İnsanlar Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı içerisinde

yer alan kazanımlar dikkate alındığında öğrencilerin yerel coğrafya konularına ilişkin soruları yeterli düzeyde cevaplamadıkları belirlenmiştir. Hüseyinbaş vd. (2022) hazırlamış oldukları çalışmada, Kastamonu da yaşayan ortaokul öğrencilerinin yakın çevrelerinde bulunan canlıları ve yaşam alanlarını istenen düzeyde tanımadıkları, yakın çevre farkındalıklarının düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Yalçinkaya (2012) ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin çevre sorunlarına ilişkin farkındalık düzeyleri ile ilgili araştırmasında, öğrencilerin farkındalık düzeylerinin fazla olduğunu saptamıştır. Köşker ve Karabağ (2012) tarafından yapılan çalışma da ise öğretmenlerin öğrenme sürecinde etkinlikleri büyük oranda öğrencilerin yaşadıkları yer ile ilgili olarak aktif bir şekilde kullanmadıklarını tespit etmişlerdir. Etkinliklerin çoğunlukla sınıf merkezli uygulanmasından kaynaklı öğrencilerin yaşadıkları yer ile ilgili öğrenmelerinin daha az kalıcı ve anlamlı olmasına neden olurken, farkındalıkları içinde etkisinin az olacağını belirtmişleridir. Karabulut ve Metin (2022) tarafından yapılan çalışmada, “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı içinde bulunan çevre konularını anlatırken ders içinde yaşanan sıkıntılar ile ilgili ulaştıkları sorunlar sonucunda, öğretmenler tarafından konunun çoğunlukla teorik olarak anlatıldığı ancak ders saatinin ve maddi imkânların etkinlikler için yetersizliği sebeplerine bağlı olarak somut etkinliklerin uygulanamadığını tespit etmişlerdir. Bu bağlamda soyut konuların öğrenciler tarafından beklenen düzeyde kavratılamadığını, kazandırılması planlanan bazı değer ve becerilerin beklenen düzeyde tam anlamıyla kazandırılmadığını belirtmişlerdir. Gezici (2020) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde ise, Sosyal bilgiler öğretmenlerinin Sivas ilinin tarihi, coğrafi ve kültürel özellikleri ile ilgili farkındalığa sahip olduklarını ancak derste daha çok düz anlatım yöntemiyle aktardıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Öğrencilerin Covid-19 pandemisi sebebiyle uzaktan eğitim almaları ve okul ortamından uzun süre uzak kalmaları sebebiyle okulda kazandırılması gereken bilgi ve becerilerin yeterli düzeyde aktarılmamasına neden olması sebebiyle temel bilgilere yönelik sorularda cevapların istenen düzeyde alınamamasına neden olmuş olabilir.

Yakın çevrede yer alan mekânları kimden öğrendiklerine yönelik soruların çok büyük çoğunlukla (%90 ve üstü) “Aile veya çevremden öğrendim” şeklinde cevaplamış olmaları ek olarak kiminle gittiklerine yönelik sorular da ise çok büyük çoğunlukla (%90 üstü) “Ailemle ve akrabalarım ile gittim” şeklinde ifade ettikleri görülmüştür. Ünlü (2014) yakın çevre ile ilgili bilgilerin öğretmen tarafından ders planına yansıtılması sonucunda öğrenci yakın çevresini laboratuvar gibi değerlendirir.

Coğrafya programında önerilen yakın çevreye yönelik gezilerin yapılması da bu amaç doğrultusunda olduğu söylenebilir. Çünkü öğrenci bu sayede yaşadığı yeri daha verimli, bilinçli ve etkin bir şekilde kullanabilecektir.

Öztürk ve Alkış (2009) sınıf öğretmenleri adayları ile yapmış oldukları araştırmada, ilköğretimde coğrafya öğretimi amacına ilişkin öğrencilerin yaşadıkları çevre ile ilgili bilgi sahibi olmalarının sağlanmasına yönelik görüşü desteklemeleri sebebiyle öğretmen adaylarının eğitim amaçlarını doğru şekilde algıladıklarını tespit etmişlerdir. Öner ve Memişoğlu (2018) tarafından Sosyal bilgiler öğretmenleriyle yapılan çalışmada, yerel coğrafyayı Coğrafya konularının yakın çevre yardımıyla ve yaşanılan yerin coğrafi özelliklerinin aktarılması şeklinde ifade ettiklerini tespit etmişlerdir.

5.2. Sonuç

İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim programı 4. ve 5. sınıf “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanlarında öğrencilerin yakın çevrelerini tanımalarına yönelik çok sayıda kazanım mevcuttur. Çalışmanın literatür taraması bölümünde belirtildiği gibi ilgili sınıf düzeylerinde bu öğrenme alanında öğrencilerin hem fiziki hem de beşeri bağlamda yakın çevre farkındalıklarını artırmaya yönelik kazanımlar mevcuttur. Örneğin, “yaşadığı çevredeki doğal ve beşerî unsurları ayırt eder” kazanımı 4. sınıfta yer almaktadır. Ancak tartışma bölümünde belirtildiği gibi ders kitaplarının tüm Türkiye için hazırlanması nedeniyle herhangi bir ile odaklanmaması, bu sebeple de SBDÖP’nin içeriğinin ders kitaplarında yeterince yansıtılamaması söz konusudur.

Araştırmanın temel amacı Kayseri’de bulunan ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin yaşadıkları ili ve yakın çevresini ne düzeyde tanıdıklarını incelemektir. Bu bağlamda, öğrencilerin Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânları bilme/gitme durumları araştırılmış, bu yerleri okulda öğrenip öğrenmediği tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca katılımcıların 4. ve 5. sınıf İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanındaki kazanımlar çerçevesinde edinmeleri beklenen temel coğrafi bilgileri ne oranda edinin edinmedikleri araştırılmıştır. Ek olarak katılımcıların cinsiyet, anne-baba eğitim durumu ve aile aylık geliri değişkenleri bakımından yakın çevre farkındalıklarının değişip değişmediği belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma Kayseri şehir merkezinde devlet okullarında okuyan tüm 6. sınıf öğrencilerini temsil edecek nitelikte, ortaokul 6. sınıfta okuyan 227 kız ve 225 erkek öğrenci olmak üzere toplam

452 kişilik bir örneklem ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma problemleri kapsamında elde edilen sonuçlar aşağıda paylaşılmıştır.

5.2.1. Öğrencilerin Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânları bilme ve bu mekânlara gitme durumlarına ilişkin sonuçlar

Kayseri ve yakın çevresinde SBDÖP 4. ve 5. sınıf İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanı kapsamında öğrenciler tarafından bilinmesi beklenen önemli 10 mekân içerisinde sekizinin; Kayseri’deki Kapalı Çarşı, Forum Kayseri Alışveriş Merkezi, Ali Dağı, Erciyes Dağı, Yamula Barajı, Kapuzbaşı Şelalesi, Nevşehir’de bulunan Peribacaları ve Nevşehir’de bulunan Yeraltı Şehirleri, katılımcıların en az yarısından fazlası tarafından bilindiği saptanmıştır. Sultansazlığı Milli Parkı ve Aksaray’da bulunan Ihlara Vadisi’nin ise çoğu katılımcı tarafından bilinmediği tespit edilmiştir. Buna göre, öğrencilerin yarıdan fazlasının araştırma kapsamında uzman görüşüne göre belirlenmiş mekânların çoğunu bildikleri belirlenmiştir.

Katılımcıların en az yarısından fazlasının Kayseri’deki Kapalı Çarşı, Forum Kayseri Alışveriş Merkezi, Ali Dağı, Erciyes Dağı ve Nevşehir’de bulunan Peribacaları’nı ziyaret ettikleri görülmüştür. Ancak çalışmada yer verilen diğer beş mekâna (Yamula Barajı, Sultansazlığı Milli Parkı, Kapuzbaşı Şelalesi, Nevşehir’de bulunan Yeraltı Şehirleri ve Aksaray’da bulunan Ihlara Vadisi) ise katılımcıların büyük çoğunluğunun gitmediği belirlenmiştir. Buna göre önemli sayıda mekânın öğrencilerin çoğu tarafından ziyaret edilmediği sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin yakın çevrede yer alan bazı mekânlardan ziyade Peribacaları gibi turistik özelliği dünyaca bilinen yerlere gittikleri görülmektedir. Öğrenciler Yamula Barajını, Kapuzbaşı Şelalesi’ni ve Nevşehir’deki Yeraltı Şehirlerini büyük oranda bilmelerine rağmen bu mekânlar çoğunluk tarafından ziyaret edilmemiştir. Buna göre merkezden uzaklaştıkça doğal unsurların ziyaret edilme sıklığı da düşmektedir.

5.2.2. Öğrencilerin Kayseri ve yakın çevresiyle ilgili temel bilgilerinin yeterlilik düzeyine ilişkin sonuçlar

Çalışmada katılımcılara Kayseri ve yakın çevresinin fiziki ve beşeri coğrafyasıyla ilgili temel bazı bilgileri yoklayacak şekilde 13 açık uçlu soru yöneltilmiştir. Büyük çoğunluğun 13 sorudan 11’ine yetersiz düzeyde cevap verdiği belirlenmiştir. Sadece “Kayseri ve çevresinde görülen hava olayları” ile ilgili soruyu

katılımcıların yarısından fazlası “Yeterli” düzeyde cevaplarken, “Kayseri ve çevresinde en çok görülen afetler” sorusunu öğrencilerin yarısından fazlası “Kısmen Yeterli” düzeyde cevaplamıştır.

Bu bağlamda öğrencilerin birebir gözlemledikleri ve deneyimledikleri çevre olaylarını nispeten daha iyi bildikleri ancak genel anlamda SBDÖP İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanındaki kazanımların yeterli düzeyde edinilmediği sonucuna varılmıştır. Katılımcılar tarafından “yeterli” düzeyde en iyi bilinen sorunun “Son bir ay içerisinde Kayseri ve çevresinde görülen hava olayları” (%44.5) olduğu ve bunu sırasıyla %33.2 ve %19 oranlarıyla “Kayseri ve çevresinin iklim özellikleri” ve “Kayseri’ye komşu olan iller” in takip ettiği tespit edilmiştir. Diğer sorulara çok az sayıda “yeterli” düzeyde cevap alınabilmektedir. Katılımcıların “Kayseri ve çevresinde en çok görülen doğal afetler ile etkileri” hakkındaki soruya %54.9 oranıyla “kısmen yeterli” düzeyde doğru cevap verdikleri tespit edilmiştir.

5.2.3. Öğrencilerin yakın çevre farkındalık düzeylerinin bilme/gitme durumları açısından cinsiyet değişkenine ilişkin sonuçları

Kayseri ve çevresindeki bazı yerlerin “bilinme” durumları araştırılmış, katılımcılar ise bu yerleri bilip bilmediklerini belirtmişlerdir; cinsiyet değişkeni açısından sadece bir madde de (Ali Dağı) erkek öğrenciler lehine bir farklılık saptanmıştır. Diğer dokuz madde de ise bir farklılaşma görülmemiştir. Bu sebeple Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânların bilinme durumu bakımından cinsiyet değişkeninin önemli bir faktör olmadığı belirtebilir.

Çalışmada katılımcıların Kayseri ve yakın çevresinde belirlenen bazı mekânlara gitme durumları araştırılmış; cinsiyet değişkeni açısından on soru içerisinden, üç soruda erkek öğrenciler lehine (Sultansazlığı Milli Parkı, Nevşehir’de bulunan Yeraltı Şehirleri, Aksaray’da bulunan İhlara Vadisi) bir farklılık bulunmuştur.

5.2.4. Öğrencilerin yakın çevre farkındalık düzeylerinin bilme/gitme durumları açısından anne-baba eğitim durumları değişkenine ilişkin sonuçları

Anne ve baba eğitim değişkeni açısından Kayseri ve yakın çevresinde yer alan mekânları bilme durumlarına ilişkin Kayseri Kapalı Çarşı’yı anne eğitim durumu lise mezunu öğrencilerin ilköğretim mezunu öğrencilere kıyasla daha fazla bildiği görülmüştür. Forum Kayseri AVM, Erciyes Dağı ve Sultansazlığı’nı anne eğitimi lise

ve üniversite mezunu olanların anne eğitimi ilköğretim mezunu olan öğrencilere oranla daha fazla bildikleri ayrıca Ali Dağı'nı anne eğitimi üniversite mezunu olan öğrencilerin, ilköğretim mezunu öğrencilere oranla daha fazla bildikleri tespit edilmiştir. Maddelerin çoğunda anne ve baba eğitim durumu açısından bir farklılık tespit edilmiş, anne ve baba eğitiminin belirlenen yerleri bilme durumunda önemli bir etken olabileceği, anne-baba eğitim seviyesi arttıkça öğrencilerin yakın çevrede bulunan mekânları bilme oranlarının da arttığı görülmüştür.

Kayseri ve yakın çevresinde yer alan mekânların anne ve baba eğitim değişkeni açısından ziyaret edilme durumlarına ilişkin anne-baba eğitimi lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin Ali Dağı, Erciyes Dağı, Sultansazlığı Milli Parkı ve Peribacaları'nı ilköğretim mezunu öğrencilere kıyasla daha fazla ziyaret ettikleri görülmüştür. Yeraltı Şehirleri'ni anne eğitim durumu üniversite mezunu öğrencilerin anne eğitimi ilköğretim mezunu olan öğrencilere oranla, baba eğitim ise üniversite mezunu olan öğrencilerin lise ve ilköğretime kıyasla daha fazla ziyaret ettikleri belirlenmiştir. Ek olarak Forum Kayseri Alışveriş Merkezi'nin ise anne eğitimi, lise ve üniversite mezunu olan öğrenciler tarafından, anne eğitimi ilköğretim mezunu olan öğrencilere oranla daha fazla ziyaret edildiği tespit edilmiştir. Aksaray'da bulunan Ihlara Vadisinin ise baba eğitim durumu üniversite mezunu olan öğrencilerin baba eğitim durumu ilköğretim mezunu öğrencilere kıyasla daha fazla ziyaret ettikleri görülmüştür.

Bu bilgilerden hareketle genellikle anne ve baba eğitim durumunun katılımcıların yerel çevredeki önemli mekânları ziyaret etme durumlarına etki ettiğini, anne-baba eğitim seviyesi düştükçe katılımcıların mekânları ziyaret etme oranlarının azaldığı sonucuna ulaşılabilir.

5.2.5. Öğrencilerin yakın çevre farkındalık düzeylerinin bilme/gitme durumları açısından aile aylık gelir değişkenine ilişkin sonuçları

Öğrencilerin Kayseri ve yakın çevresinde yer alan mekânları bilme durumları aile aylık gelir durumu açısından Forum Kayseri Alışveriş Merkezi, Ali Dağı, Erciyes Dağı ve Sultansazlığı Milli Parkı maddelerinde istatistiksel anlamda farklılık görülmüştür. Genel olarak aile aylık geliri 5.653 TL altı katılımcıların Forum Kayseri Alışveriş Merkezi, Ali Dağı, Erciyes Dağı ve Sultansazlığı Milli Parkı'nı 5.654 TL ve üzeri aile gelirine sahip öğrencilere oranla daha az bildikleri tespit edilmiştir.

Kayseri'deki Kapalı Çarşı ve Forum Kayseri Alışveriş Merkezi'nin 2.826 TL ve altı aile aylık gelire sahip öğrenciler tarafından ziyaret edilme oranının daha az olduğu görülmüştür. Bu mekanların 8.481 TL ve üzeri aile aylık gelire sahip öğrenciler tarafından ise ziyaret edilme oranının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Erciyes Dağı'nın ise “5.654 -8.480 TL” ile “8.481 TL ve üzeri” aile aylık gelire sahip öğrenciler tarafından ziyaret etme oranlarının daha fazla olduğu, Sultansazlığı Milli Parkı ile Peribacaları'nın 2.827-5.653 TL ve özellikle 2.826 TL ve altı aile aylık gelirine sahip öğrenciler tarafından ziyaret edilme oranının daha az gerçekleştiği görülmüştür. Ek olarak 8.481 TL ve üzeri aile aylık gelire sahip katılımcılar tarafından ise ziyaret edilme oranının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Nevşehir'de bulunan Yeraltı Şehirleri 'inde aile aylık geliri 2.827-5.653 TL sahip öğrencilerin ziyaret etme oranının daha az olduğu görülürken, 8.481 TL ve üzeri gelire sahip öğrenciler tarafından ise daha fazla olduğu saptanmıştır.

Bu bilgilerden hareketle genel olarak, öğrencilerin aile aylık gelirinin yerel çevredeki önemli mekânları ziyaret etme durumlarına etki ettiği, katılımcıların aile aylık geliri düştükçe mekânları ziyaret etme oranlarının düştüğü ifade edilebilir.

5.2.6. Öğrencilerin açık uçlu sorulara verdikleri cevapların yeterlilik durumlarının değişkenler açısından sonuçları

Anketin son kısmında bulunan öğrencilerin, yerel coğrafya ile ilgili yeterlilik düzeylerine yönelik açık uçlu soruların çeşitli değişkenler açısından sonuçları incelenmiştir. Bu bilgiler sonucunda cinsiyet değişkeni açısından açık uçlu soruların yeterlilik durumlarında, on üç soru içerisinde beş soru da istatistiksel anlamda farklılık görülürken, diğer sekiz soru da ise istatistiksel anlamda farklılık gerçekleşmediği saptanmıştır. “Erciyes Dağı Kayseri şehir merkezine göre hangi yönde bulunur?” ve “Kayseri'nin nüfusu kaçtır?” sorularına erkek öğrenciler daha yeterli düzeyde cevap verirken “Okulunuza bir ait bir krokiyi incelediğinizde hangi yerleri görebileceğinizi isimleriyle belirtiniz”, “Kayseri ve yakın çevresinden iki doğal unsur, iki beşeri unsur yazınız”, “Kayseri ve çevresinde en çok görülen doğal afetler nelerdir ve ne tür etkileri vardır?” ve “Kayseri ve çevresinin iklim özelliklerini yazınız” maddelerine kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yeterli düzeyde cevapladıkları belirlenmiştir. Bu bilgiler sonucunda Erciyes Dağı'nın hangi yönde bulunduğu ve Kayseri nüfusu ile ilgili sorularda erkek öğrenciler lehine sonuç

çıkması, okula ait kroki, beşeri ve doğal unsurlar, en çok görülen doğal afetler, iklim özelliklerinin kız öğrenciler lehine olması cinsiyet değişkeninin yerel coğrafya öğreniminde etkili olabileceğine işaret edebilir.

Öğrenciler tarafından 4. ve 5. sınıf İnsanlar, Yerler ve Çevreler kazanımlarının edinilme durumlarını belirlemeye yönelik yöneltilen 13 soru içerisinde anne ve baba eğitimi değişkeni açısından, iki soru da anlamlı bir farklılık gerçekleştiği görülmüştür. “Kayseri ve yakın çevresinden iki doğal unsur, iki beşeri unsur yazınız” ve “Kayseri’ye komşu olan illeri yazınız?” maddelerinde baba eğitim durumu üniversite mezunu olan öğrenciler tarafından daha yeterli düzeyde bilindiği belirlenmiştir. Bu veriler baba eğitim düzeyinin öğrencinin yerel coğrafya öğreniminde sınırlı düzeyde bir etkiye neden olabileceğini düşündürmektedir. Buna karşın kazanımlar doğrultusunda oluşturulan ve temel bilgileri sorgulayan on bir soruya verilen cevapların ise anne-baba eğitim durumu açısından bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir. Bu durum sonraki çalışmalarda yeniden ele alınabilir.

4. ve 5. sınıf İnsanlar, Yerler ve Çevreler kazanımlarının öğrenciler tarafından edinilme durumları belirlemek amacıyla katılımcılara yöneltilen 13 sorudan sadece bir soruda aile gelir durumu değişkeni bakımından anlamlı bir farklılık tespit edildiği belirlenmiştir. “Erciyes Dağı Kayseri şehir merkezine göre hangi yönde bulunur?” maddesinde aile aylık geliri 8.481 TL ve üzeri ile 2.826 TL ve altı katılımcıların daha fazla bilmesi aile aylık gelir durumunun yerel coğrafya öğreniminde sınırlı düzeyde etkili olabileceğini düşündürmektedir. Ancak aile aylık gelirine ilişkin 12 soruda istatistiksel anlamda anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.2.7. Öğrencilerin Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânları kimden öğrendikleri ve kiminle gittiklerinin sonuçları

Anket de yer alan Kayseri’deki Kapalı Çarşı’yı, Forum Kayseri Alışveriş Merkezini, Ali Dağı’nı, Erciyes Dağı’nı, Yamula Barajı’nı, Sultansazlığı Milli Parkı’nı, Kapuzbaşı Şelalesi’ni, Peribacaları’nı, Yeraltı Şehirlerini ve İhlara Vadisi mekânlarını katılımcıların çok büyük çoğunlukla aileden ve çevreden öğrendiklerini (%90 üstü) ifade ettikleri, okuldan öğrendim şeklindeki cevabın ise çok az olduğu (%10 altı) saptanmıştır. Bu bilgilerden hareketle kazanımlar dikkate alınarak yöneltilen ve yerel coğrafya konularına ilişkin yakın çevrede yer alan mekânların

genellikle öğrenciler tarafından aile ve yakın çevreden öğrenildiği sonucuna ulaşılabilir.

Kayseri ve yakın çevresinde bahsedilen mekânlara ise öğrencilerin kiminle gittiklerine ilişkin soruların cevaplarında çok büyük çoğunlukla (%90 üstü) “ailemle ve akrabalarım ile gittim” şeklinde cevapladıkları görülmüştür. Buna karşın “okulla gittim” cevabının çok az oranda (%10 ve altı) verildiği, öğrencilerin genellikle yakın çevrede yer alan mekânlara ise genellikle aileleriyle gittikleri söylenebilir.

Çalışmanın genel olarak sonuçlarında, Kayseri’de öğrenim gören ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin Kayseri ve yakın çevresinde yer alan mekânları çoğunlukla bildikleri, bu mekânların ise bir kısmını ziyaret ettikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin Kayseri ve yakın çevresinde bulunan mekânları büyük oranda aile ve çevrelerinden öğrendikleri, bu mekânları çoğunlukla aile ve akrabalarıyla ziyaret ettikleri tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin Kayseri ve yakın çevresi ile ilgili temel bilgiler konusunda ise çoğunlukla yetersiz oldukları saptanmıştır.

5.3. Öneriler

Bu bölümde çalışmadan elde edilen bulgular, tartışma ve sonuçlar dikkate alınarak yakın çevre farkındalığının artırılmasına yönelik çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

1. Ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin yakın çevre farkındalıklarının incelendiği bu çalışmada, öğrencilerin çoğunlukla aile ve yakın çevresi ile olan iletişiminden kaynaklı yakın çevrelerine yönelik bir farkındalıklarının olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri dikkate alınarak, yaşadıkları yer ve yakın çevresi ile ilgili öğretmen tarafından hazırlanan çeşitli etkinlikler yardımıyla sosyal bilgiler dersi içerisinde bulunan çevre konularının pekiştirilmesiyle yakın çevre farkındalığının artırılması sağlanabilir.

2. Çalışmada, “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı içerisinde bulunan kazanımlar çerçevesinde hazırlanmış temel bilgilerin sorgulandığı sorularda öğrencilerin çoğunlukla yetersiz oldukları görülmüştür. Bu durum sosyal bilgiler derslerinde yakın çevre ile ilişkili konuların yeterli düzeyde ele alınmadığına işaret etmektedir. Bu kapsamda sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin yakın çevre ile ilişkili farkındalıklarını ve öğretimine yönelik kapasitelerini artırıcı eğitimler düzenlenebilir.

3. Sosyal bilgiler derslerinde yakın çevre ile ilişkili en önemli problemlerden birisi ders kitaplarında konuyla ilişkili içeriğin yeterli düzeyde olmamasıdır. Ders kitapları ve SBDÖP arasındaki bu kopukluğu giderecek şekilde Talim Terbiye Kurulu ve kitap yazarları ekseninde çalışmalar yürütülebilir.

4. Öğrencilerin yakın çevrelerindeki önemli mekânları genellikle ailelerinden ve sosyal çevrelerinden öğrendikleri ve onlarla gittikleri belirlenmiştir. Sosyal bilgiler derslerinde kalıcı öğrenme bakımından önemli olan okul dışı öğrenme etkinlikleri ve arazi çalışmalarının daha sık gerçekleştirilmesine yönelik tedbirler il ve ülke çapında ilgili kurumlar tarafından alınabilir.

5.3.1. Diğer araştırmacılara yönelik öneriler

1. Bu çalışma bir durum tespiti içermektedir ve bu sebeple konuyla ilgili ayrıntılar ve nedenler yeterli düzeyde ele alınamamıştır. Bu kapsamda nitel araştırma yöntemleri kullanılarak konu ile ilgili derinlemesine çalışmalar yürütülebilir.

2. Bu çalışma Kayseri ilinde öğrenim gören ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin yakın çevre farkındalığına yönelik yapılmıştır, Kayseri ilinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin yakın çevre farkındalıklarına ilişkin araştırma yapılabilir.

3. Çalışma Kayseri ilinde farklı sosyo-ekonomik duruma sahip MEB'e bağlı beş ortaokulun 6. sınıf düzeyinde öğrenim gören 452 öğrenciyle yürütülmüştür. Farklı illerde veya diğer sınıf düzeylerinde daha fazla örneklem grubuyla çalışma gerçekleştirilebilir.

4. Bu çalışmada SBDÖP 4 ve 5.sınıf İnsanlar Yerler ve Çevreler öğrenme alanında yer alan kazanımların özellikle öğrenciler tarafından kazanılma durumu anket yoluyla incelenmiştir. Bu kapsamda diğer ölçme araçları kullanılarak aynı konu çalışabileceği gibi diğer öğrenme alanları kapsamında da benzer çalışmalar yürütülebilir.

KAYNAKÇA

- Akdemir, İ. O. ve Akengin, H. (2020). Coğrafya biliminin tanımı, ilkeleri, konusu, bazı temel kavramları ve öğretimi. İçinde H. Akengin ve İ. Dölek (Ed.), *Genel fiziki coğrafya* (ss. 1-40). Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786053644491.01>
- Akınoğlu, O. (2005). Coğrafya eğitiminin etkililiği ve sorunları. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 0(12), 77-96.
- Akkuş, A. ve Meydan, A., (2013). Sosyal bilgiler öğretiminde tarihi ve coğrafi mekân uygulamalarının değerlendirilmesi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(13), 14-30.
- Aklıbaşında, M. (2013). *Yahyalı ilçesi ve yakın çevresinin peyzaj potansiyelinin sürdürülebilir turizm ve rekreasyonel kullanımlar yönünden değerlendirilmesi* (314710) [Yüksek Lisans tezi, Atatürk Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Akova, İ. (2019). Turizm coğrafyası. İçinde M. Doğan ve Ö. Sertkaya Doğan (Ed.), *Beşeri ve ekonomik coğrafya* (ss. 377-422). Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786052414767.12>
- Aktepe, V. ve Temur, M. (2018). Öğretim programlarında çevre eğitimi. İçinde R. Sever ve E. Yalçinkaya (Ed.), *Çevre eğitimi* (ss.131-160). Pegem Akademi.
- Arıncı, K. (2011). *Doğal, iktisadi, sosyal ve siyasal yönleriyle Türkiye'nin iç bölgeleri*. Eser Ofset Matbaacılık.
- Atalay, İ. (2005). *Genel fiziki coğrafya*. Meta Basım Matbaacılık.
- Atalay, İ. (2011). *Toprak oluşumu, sınıflandırılması ve coğrafyası*. Meta Basım Matbaacılık Hizmetleri.
- AFAD (2018). *Türkiye Deprem Tehlike Haritası*. <https://deprem.afad.gov.tr/deprem-tehlike-haritasi> Erişim Tarihi: 02.06.2022.
- Atalay, İ. ve Mortan, K. (2011). *Resimli ve haritalı Türkiye bölgesel coğrafyası*. İnkılap Kitabevi.
- Atasoy, E. (2005). *Çevre için eğitim: ilköğretim öğrencilerinin çevresel tutum ve çevre bilgisi üzerine bir çalışma* (188673) [Doktora tezi, Uludağ Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Atasoy, E. ve Ertürk, H. (2008). İlköğretim öğrencilerinin çevresel tutum ve çevre bilgisi üzerine bir alan araştırması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (1), 105-122.
- Atıcı, G. ve Türkecan, A. (2017). Orta Anadolu'nun volkanları. *MTA Doğal Kaynaklar ve Ekonomi Bülteni*, (0) 22, 1-18.
- Aydın, F. ve Güngördü, E. (2016). *Coğrafya eğitiminde özel öğretim yöntemleri*. Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786053185154>

- Aydın, F. ve Kaya, H. (2011). Sosyal bilimler lisesi öğrencilerinin çevre duyarlılıklarının değerlendirilmesi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 24(0), 229-257.
- Barr, H. (1997). Defining social studies. *Teachers and Curriculum*, 1(1), 6-12.
- Bebe, H. İ. ve Ünlü, M. (2012). İlköğretim 6.sınıf sosyal bilgiler dersinin coğrafya içeriği açısından yeterliliği. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (0) 26, 260-286.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., ve Demirel F. (2020). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Çabuk, B. (2021). Çevre eğitimi. İçinde D. Kahriman Pamuk (Ed.), *Erken çocukluk döneminde çevre eğitimi ve sürdürülebilirlik* (ss.1-37). Anı Yayıncılık.
- Çabuk, B. ve Karacaolu, Ö. C. (2003). Üniversiteli öğrencilerinin çevre duyarlılıklarının incelenmesi. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 36(1), 189-198.
- Çalışkan, O. (2021). *Coğrafya eğitimi ve arazi çalışmaları*. Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786053180395>
- Çiydem, E. (2019). Sosyal bilgiler ve toplumsal değişim. İçinde B.Ü. İbret ve S. Kaymakçı (Ed.), *Sosyal bilgiler ve toplum* (ss.95-120). Pegem Akademi.
- Çoban, A. (2020). Türkiye'nin iklimi. İçinde H. Akengin ve İ. Dölek (Ed.), *Türkiye'nin fiziki coğrafyası* (ss. 40-64). Pegem Akademi.
- Çoban A. ve Temir M. (2018) Türkiye'de sosyal bilgiler ders kitaplarında çevre eğitiminin yeri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (5)19, 21-34. <https://doi.org/10.16990/SOBIDER.4009>
- Çukurova Üniversitesi. (2022). Adana. <http://adana.cu.edu.tr/adana.asp>. Erişim tarihi: 30.11.2022.
- Demircioğlu, İ. H. ve Akengin, H. (2015). Zaman ve mekâna ilişkin becerilerin öğretimi. İçinde C. Öztürk (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi demokratik vatandaşlık eğitimi* (ss.187-224). Pegem Akademi.
- Değirmenci, M. (2012). İlköğretim öğrencilerinin çevreye karşı tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi (Kayseri ili örneği). *Journal of European Education*, 2(2), 47-53.
- Doğanay, H., Özdemir Ü. ve Şahin, İ. F. (2012). *Genel beşeri ve ekonomik coğrafya*. Pegem Akademi.
- Doğanay, A. (2008). Çağdaş sosyal bilgiler anlayışı ışığında yeni sosyal bilgiler programının değerlendirilmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), 77-96.
- Doğanay, H. (2017). *Coğrafya bilim alanları sözlüğü*. N. T. Altaş (Ed.) Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786053185499>

- Doğanay, H. (2014). *Coğrafya öğretim yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Erdem, M., Meriç, E. ve Meriç, A. (2019). İlkokul öğrencilerinin çevresel farkındalıklarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Journal of STEAM Education*, 2(1), 21-38.
- Erinç, S. (2010). *Jeomorfoloji I* (Güncelleştirenler: A. Ertek ve C. Güneysu). Der Yayınları.
- Erinç, S. (2010). *Jeomorfoloji II* (Güncelleştirenler: A. Ertek ve C. Güneysu). Der Yayınları.
- Erol, O. (2004). *Genel klimatoloji*. Çantay Kitabevi.
- Eser Ünaldı, Ü. ve Türker, A. (2020). 2018 Coğrafya dersi öğretim programında yer alan coğrafi beceriler ve analizleri. İçinde Ü. Eser Ünaldı (Ed.), *Coğrafya öğretimi-II* (ss. 1-27). Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786257880008.01>
- Evirgen, Ö.F., Özkan, J. ve Öztürk, S. (2021). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu sosyal bilgiler 5 ders kitabı*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Gersmehl, P. (2014). *Teaching Geography third edition*. The Guid Ford Press.
- Gezici, M. (2020). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görev yaptıkları yakın çevreye ait tarihi, coğrafi ve kültürel özellikleri hakkındaki farkındalıkları ve bunları derse aktarım biçimleri*. (626272) [Yüksek Lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Gökçe, N., Kaya, E., Aktay, S. ve Özden, M. (2007). İlköğretim öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları. *İlköğretim Online*, 6(3), 452-468.
- Gülgül Tabak, S. (2018). *Yahyalı ilçesi'nin (Kayseri) nüfus coğrafyası* (511424) [Yüksek Lisans tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Güner, İ. (2018). Coğrafyanın gelişimi. İçinde H. Yazıcı ve N. Koca (Ed.), *Genel coğrafya* (ss. 21-34). Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9789944919265.02>
- Güven, B. (2019). *Yerel okuryazarlık*. Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786052419892>
- Hazır, H. F. (2020). *Sosyal bilgiler dersi öğrencilerinin kentsel alanda yakın çevre algıları: İstanbul örneği*. (630377) [Yüksek Lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Hocaoğlu, N. ve Akkaş Baysal, E. (2019). Nicel araştırma modelleri desenleri. İçinde G. Ocak (Ed.), *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (ss. 66-119). Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786052419649.02>

- Hüseyinbaş, Ö., Ünal, A. ve Yerlikaya, Z. (2022). Ortaokul öğrencilerinin yakın çevreye yönelik farkındalıklarının sınıf düzeyleri açısından karşılaştırılması. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(33), 188-216. <https://doi.org/10.35675/befdergi.787394>
- Işık, D. (2010). *Erciyes Dağı'nın turizm ve rekreasyon bakımından kayseri kenti için önemi*. (262139) [Yüksek Lisans tezi, Ege Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- İnce, Z. (2015). Ortaöğretim coğrafya dersi 10.sınıf müfredatının yaşadığımız çevreyi tanıtmaya katkısının incelenmesi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 0(31), 330-344. <https://doi.org/10.14781/mcd.62110>
- İzbırak, R. (1984). *Türkiye*. Milli Eğitim Basımevi.
- Jacson, P. (2006). Thinking geographically. *Geography*, 91(3), 199-204. <https://doi.org/10.1080/00167487.2006.12094167>
- Kabapınar, Y. (2019). *Kuramdan uygulamaya sosyal bilgiler öğretimi hayat bilgisi öğretiminden tarih öğretimine*. Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786053643234>
- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi. (2022) *Kahramanmaraş'ın Coğrafyası* <https://kahramanmaras.bel.tr/kesfedin/kahramanmarasin-cografyasi>. Erişim tarihi: 30.03.2022.
- Kantürk Yiğit, G. (2018). Sağlık ve sağlık hizmetleri coğrafyası. İçinde N. Özgen (Ed.). *Sosyal Coğrafya* (ss.383-414). Pegem Akademi.
- Kaçar, T. ve Bulut, B. (2020). Sosyal bilgiler öğretim programı ve 4-7. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarının coğrafya kavramları bağlamında değerlendirilmesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 652-679. <https://doi.org/10.33437/ksusbd.738637>
- Karabağ, S. ve Şahin, S. (2020). *Türkiye beşeri ve ekonomik coğrafyası*. Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786053646686>
- Karataş, A. (2013). *Çevre bilincinin geliştirilmesinde çevre eğitiminin rolü ve Niğde üniversitesi eğitim fakültesi örneği* (348214) [Yüksek Lisans tezi, Ankara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Kars, F. (2021). Yamula barajı ve hidroelektrik santralının, Kayseri iline sağladığı faydaların incelenmesi. *Türk Hidrolik Dergisi*, 5(1), 1-7.
- Kayan, İ. (2000). Türkiye üniversitelerinde coğrafya eğitimi. *Ege Coğrafya Dergisi*. 0(11), 7-22.
- Kayseri İl Milli Eğitim Müdürlüğü. (2021). *Strateji geliştirme şube müdürlüğü istatistik birimi*. Erişim tarihi: 04.10.2021.
- Kayseri Büyükşehir Belediyesi. (2018). *Medeniyetlerin beşiği/Kayseri*. http://kutuphane.kayseri.bel.tr/E_Kitap. Erişim tarihi: 20.02.2022.

- Kılınç, M. (2019). Sosyal bilgilere evrensel ve ulusal düzeyde genel bakış: sosyal bilimler ve sosyal bilgiler ilişkisi. İçinde C. Kara (Ed.), *Sosyal bilgilerin temelleri* (ss.1-19). Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786052415740.01>
- Kılınçaslan, M. O. (2007). *Yamula baraj gölü (Kayseri)'nde yaşayan bazı ekonomik balık türlerinde parazitolojik incelemeler* (178353) [Yüksek Lisans tezi, Çukurova Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Kızılcıaoğlu, A. (2006). İlköğretimin birinci kademesinde coğrafya eğitimi ve öğretimi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 0(14), 81-106.
- Kızılcıaoğlu, A. ve Taş, H. İ. (2007). İlköğretim ikinci kademedeki coğrafya eğitimi ve öğretimi: öğrenme alanları ve kazanım boyutu. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 0(16), 93-108.
- Koçoğlu, E. ve Kaya, F. (2018). Çevre eğitiminde etkili materyal kullanımı. İçinde R. Sever ve E. Yalçınkaya (Ed.), *Çevre eğitimi* (ss. 312-331). Pegem Akademi.
- Köksal, H. (2019). İlköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programı. İçinde R. Turan, T. Yıldırım (Ed.), *Sosyal bilgilerin temelleri* (ss.39-65). Anı yayıncılık.
- Köşker, N. ve Karabağ S. (2012). Coğrafya eğitiminde yer temelli öğretim yaklaşımına ilişkin öğretmen görüşleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 16 3(163), 123-137.
- Küçük, A. (2019). *Erciyes dağı (Kayseri) ve çevresinde doğal ortam insan ilişkisi* (537409) [Yüksek Lisans tezi, Fırat Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- MEB (2005). *Sosyal bilgiler 6.-7. sınıf programı*. Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- MEB (2018). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programı ve kılavuzu (4,5,6 ve 7. sınıflar)*. MEB Talim ve Terbiye Kurulu.
- Meydan, A. (2018a). Coğrafya nedir?. İçinde H. Yazıcı ve N. Koca (Ed.), *Genel coğrafya* (ss.1-20). Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9789944919265.01>.
- Meydan, A. (2018b). Sosyal bilgilerde coğrafyanın yeri ve önemi. İçinde R. Turan ve K. Ulusoy (Ed.), *Sosyal bilgilerin temelleri* (ss.80-93). Pegem Akademi.
- Nalçacı, A. ve Beldağ, A. (2013). İlköğretim 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin çevre tutumlarının belirlenmesi (Erzurum örneği). *Doğu Coğrafya Dergisi*, 17(28), 141-154.
- Ocak, İ. ve Özpinar, D. (2013). İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin çevre sorunları hakkındaki düşünceleri ve bunlara etki eden faktörler (Afyonkarahisar ili örneği). *Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 13(2013), 1-15. <https://doi.org/10.5578/fmbd.6656>

- Öcal, A. (2015). Sosyal bilgilerde mekânsal biliş becerisi ve öğretimi. İçinde B. Tay ve A. Öcal (Ed.), *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi* (ss. 371-398). Pegem Akademi.
- Öner, G. (2018). Yerel coğrafya ve öğretimi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5(9), 105-130. <https://doi.org/10.29129/inujse.393951>
- Öner, G. ve Memişoğlu, H. (2018). Sosyal bilgilerde yerel coğrafya öğretimi: Öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 7(3), 193–218. <http://dx.doi.org/10.30703/cije.38315>
- Özdemir, M. ve Gökçe, N. (2019). 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının çevre eğitimi açısından incelenmesi. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(1) , 61-75.
- Özesmi, U., Somuncu M. ve Tunçel, H. (1993). Sultansazlığı ekosistemi. *Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 0(2), 275-288.
- Öztürk, M. ve Mutlu N. (2017). Farklılaştırılmış, beceri ve değer temelli öğretim: kavramsal çerçeve. İçinde M. Öztürk ve A. Saydam (Ed.), *Yenilikçi sosyal bilgiler ve tarih öğretimi teori ve uygulama* (ss.3-22). Orka Matbaa.
- Öztürk, C. (2015). Sosyal bilgiler: toplumsal yaşama disiplinler arası bir bakış. İçinde C. Öztürk (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi demokratik vatandaşlık eğitimi* (ss.1-31). Pegem Akademi.
- Öztürk, M. (2015). Değişen dünyada coğrafya eğitimi, *Coğrafya Eğitimi Dergisi*, 1(1), 21-28.
- Öztürk, M. ve Alkış, S. (2009). Sınıf öğretmeni adaylarının coğrafya ile ilgili algılamaları. *İlköğretim Online*, 8(3), 782-797.
- Öztürk, T. ve Zayimoğlu Öztürk, F. (2016). Sosyal bilgiler öğretim programının çevre eğitimi açısından analizi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(3), 1533-1550.
- Palmer, J. (2002). *Geography in the early years*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203410516>
- Puttick, S. (2022). Geographical education I: Fields, interactions and relationships. *Progress in Human Geography*, vol. 46(3) 898–906.
- Safran, M. (2015). Sosyal bilgiler öğretimine bakış. İçinde B. Tay ve A. Öcal (Ed.), *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi* (ss.1-18). Pegem Akademi.
- Sever, R. ve Yalçınkaya, E. (2018). Çevre eğitime genel bir bakış ve temel kavramlar. İçinde R. Sever ve E. Yalçınkaya (Ed.), *Çevre eğitimi* (ss. 2-17). Pegem Akademi.
- Somuncu, M. (1995). Kayseri şehrinin kuruluşu ve gelişimi. *Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 0(3), 127-146.
- Sür, Ö. (1994). Türkiye’de volkanizma ve volkanik yerşekilleri, *Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 0(3), 29-52.

- Şahin, C. (2005). *Türkiye fiziki coğrafyası*. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Şahin, C. ve Sipahioğlu, Ş. (2007). *Doğal afetler ve Türkiye*. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Şahin, S. (2020). *Geçmiş, günümüz ve gelecekte nüfus gerçeği*. Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786053180173>
- Taşpınar, M. (2017). *Sosyal bilimlerde spss uygulamalı nicel veri analizi*. Pegem Akademi.
- T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. (2021). *Asgari ücretin netinin hesabı (Tl/Ay)*. <https://www.csgeb.gov.tr/media/87829/asgari-ucret-2021.pdf> Erişim tarihi: 09.02.2021
- T.C. Kayseri Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2009). *Kayseri taşınmaz kültür varlıkları envanteri/cilt 1*. <https://kayseri.ktb.gov.tr/TR-55274/yayinlar-ve-brosurler.html> Erişim tarihi: 17.03.2022.
- T.C. Kayseri Valiliği. (2014). *Kayseri Yürüyüş Rotaları ve Turizm Keşif Rehberi*. (yayın no: 7). <https://kayseri.ktb.gov.tr/TR-55274/yayinlar-ve-brosurler.html>. Erişim tarihi: 25.02.2022.
- T.C. Kayseri Valiliği. (2022a). *Sanayi*. <http://www.kayseri.gov.tr/sanayii> Erişim tarihi: 30.03.2022a.
- T.C. Kayseri Valiliği. (2022b). *Kapuzbaşı Şelaleleri*. <http://www.kayseri.gov.tr/kapuzbasi-selaleleri>. Erişim tarihi: 07.07.2022b.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü. (2022). *Göreme Milli Parkı ve Kapadokya (Nevşehir)*. <https://kvmmgm.ktb.gov.tr/TR-44433/goreme-milli-parki-ve-kapadokya-nevsehir.html>. Erişim tarihi: 03.04.2022.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Aksaray İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2022). *Coğrafya/İklim*. <https://aksaray.ktb.gov.tr/TR-63622/cografya-iklim.html>. Erişim tarihi: 08.07.2022.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kayseri İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2022a). *İklim ve bitki örtüsü*. <https://kayseri.ktb.gov.tr/TR-54978/iklim-ve-bitki-ortusu.html>. Erişim tarihi: 06.03.2022a.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kayseri İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2022b). *Tarihçe*. <https://kayseri.ktb.gov.tr/TR-54965/tarihce.html>. Erişim tarihi: 06.05.2022b.
- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Kayseri İl Tarım ve Orman Müdürlüğü. (2020). *2020 yılı faaliyet raporu*. <https://kayseri.tarimorman.gov.tr/Menu/202/2020-Yili-Faaliyet-Raporu>. Erişim tarihi: 17.03.2022.

- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Sivas İl Tarım ve Orman Müdürlüğü. (2022). *Coğrafya*. <https://sivas.tarimorman.gov.tr/Menu/8/Cografya>. Erişim tarihi: 02.04.2022.
- Taylor, C. (2009). Towards a geography of education, *Oxford Review of Education*, 35(5), 651-669. <https://doi.org/10.1080/03054980903216358>
- Top Yılmaz, S. (2022). Çevre Okuryazarlığı-Coğrafya. İçinde R. Sever (Ed.), *Eğitimde coğrafya okuryazarlığı-I*. (ss. 336-360). Pegem Akademi.
- Toroğlu, E. (2006). *Niğde ili yerleşmeleri ve lokasyon planlaması* (186938) [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Tümertekin, E. ve Özgüç, N. (2010). *Beşeri coğrafya İnsan. Kültür. Mekân*. Çantay kitabevi.
- Tümertekin, E. ve Özgüç, N. (2011). *Ekonomik coğrafya küreselleşme ve kalkınma*. Çantay Kitabevi.
- Türkiye Cumhuriyeti Aksaray Valiliği. (2022). *Ihlara Vadisi*. <http://www.aksaray.gov.tr/ekonomi-turizm-ihlara-vadisi>. Erişim tarihi: 30.04.2022.
- Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Afet Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (2020). *Afet yönetimi kapsamında 2019 yılına bakış ve doğa kaynaklı olay istatistikleri*. <https://www.afad.gov.tr/afet-istatistikleri>. Erişim tarihi: 16.03.2022
- Türkiye Cumhuriyeti Kayseri Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü. (2021). *Kayseri ili 2020 yılı çevre durum raporu*. <https://ced.csb.gov.tr/2020-yili-il-cevre-durum-raporlari-i-102101> Erişim tarihi: 07.03.2022
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2020). *Kayseri 2020 il nüfusu*. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>. Erişim tarihi: 17.04.2021
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2021). *Kayseri 2021 il nüfusu*. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr> . Erişim tarihi:02.05.2022
- Türksoy, Ö. (1991). Çevre duyarlılığı eğitiminde bilişsel yaklaşım: çocuk ve temel çevre özellikleri. *Eğitim ve Bilim*, 15(80).
- Tüysüz, S. (2021). *İlkokul sosyal bilgiler 4 ders kitabı*. Tuna Matbaacılık.
- Ulu Kalın, Ö. (2018a). Çevre eğitimi okuryazarlığı. İçinde R. Sever ve E. Yalçinkaya (Ed.), *Çevre eğitimi* (ss.199-225). Pegem Akademi.
- Ulu Kalın, Ö. (2018b). Ortaokul öğrencilerinin çevre okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi (Artvin il örneği). *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 6 (13), 155-170. <https://doi.org/10.33692/avrasyad.510012>
- Üçışık, S. ve Demirci, A. (2002). 21. Yüzyılda çağdaş coğrafya bilimi ve temel unsurları. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (5), 117-133.

- Ünal, Ç. ve Çelikkaya, T. (2004). İlköğretim 1. kademe sosyal bilgiler dersi coğrafya konularının öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler ile bunların uygulanma sıklığı. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 9(11), 151-165.
- Ünlü, M. (2001). İlköğretim okullarında coğrafya eğitim ve öğretimi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 2(3), 31-48.
- Ünlü, M. (2014). *Coğrafya öğretimi*. Pegem Akademi.
- Varnacı Uzun, F. ve Somuncu, M. (2012). İhlara Vadisi'ni ziyaret eden turistlerin yerel halkın turizme katılımına ilişkin görüşleri. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(22), 113-118.
- Venkataraman, B. (2008) Why environmental education?. *Environment: Science and Policy for Sustainable Development*, 50(5), 8-11. <https://doi.org/10.3200/ENVT.50.5.8-11>
- Yalçinkaya, E. (2012). İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin çevre sorunları farkındalık düzeyleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 0(25), 137-151.
- Yalçinkaya, E. (2013). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerine göre çevre sorunları: nitel bir çalışma. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 0(27), 416-439.
- Yalçinkaya, S. C. (2020). *Yamula baraj havzasında su üretiminin ormancılık açısından ekonomik analizi*. (650582) [Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Yalçınlar, İ. (1969). *Strüktürel morfoloji cilt II*. Taş Matbaası.
- Yıldırım, T. (2019). Sosyal bilgiler eğitimi ve coğrafya. İçinde R. Turan ve T. Yıldırım (Ed.). *Sosyal bilgilerin temelleri* (ss. 137-151). Anı yayıncılık.
- Yıldız Yılmaz, N. ve Mentiş Taş, A. (2017). İlkokul çevre farkındalık ölçeği geçerlik ve güvenirlik çalışması, *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2), ss.1355-1372. <https://doi.org/10.17218/hititsosbil.335683>
- Yurteri, E. (2017). Orta Anadolu'nun aktif volkanı: Erciyes Dağı. *MTA Doğal Kaynaklar ve Ekonomi Bülteni*, 0(22), 43-55.
- Yücel, A. (2003). Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında çevre korumanın ve ekonomik kalkınmanın karşılıklı ve birlikteliği. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(11), 100-120.
- Zeybek, H. İ. (2019). Sosyal bilim disiplinleri. İçinde A. S. Bilgili (Ed.), *Sosyal bilgilerin temelleri* (ss. 95-171). Pegem Akademi.

EKLER

EK 1: Anket Formu

ORTAOKUL 6. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN YAKIN ÇEVRE FARKINDALIĞININ İNCELENMESİ

Aşağıdaki anket formu “Ortaokul 6. Sınıf Öğrencilerinin Yakın Çevre Farkındalığının İncelenmesi” konulu araştırma için veri toplama amacıyla hazırlanmıştır. Anketteki sorulara vereceğiniz cevaplar sadece araştırmanın amacına yönelik olarak kullanılacak ve kesinlikle gizli kalacaktır. Soruları boş bırakmadan kendi bilgilerinize göre kutuları işaretleyerek cevaplandırınız. Cevaplarınız için Teşekkür ederim.

Kişisel Bilgiler

1.Cinsiyetiniz:	2. Annenizin eğitim durumu nedir?	3.Babanızın eğitim durumu nedir?	4. Ailenizin aylık geliri nedir?
☐ Kız	☐ İlköğretim mezunu	☐ İlköğretim mezunu	☐ 2.826 TL ve altı
☐ Erkek	☐ Lise mezunu	☐ Lise mezunu	☐ 2.827 -5.653 TL
	☐ Üniversite mezunu	☐ Üniversite mezunu	☐ 5.654-8.480 TL
			☐ 8.481 TL ve üzeri

Aşağıda Kayseri ve çevresindeki bazı yerler belirtilmiştir. Önce bu yerleri bilip bilmediğinizi ve bu yeri kimden öğrendiğinizi işaretleyiniz, ardından bu yerlere gidip gitmediğinizi ve bu yere kimlerle gittiğinizi belirtiniz.

		BİLİYORUM	BİLMİYORUM	GİTTİM	GİTMEĞİM
1.	Kayseri'deki Kapalı Çarşı'yı biliyor musunuz ve gittiniz mi?	☐ Ailemden veya çevremden öğrendim ☐ Medyadan öğrendim ☐ Okulda öğrendim ☐ Diğer:.....		☐ Ailemle ve akrabalarım ile gittim ☐ Okulla gittim ☐ Arkadaşlarımla gittim ☐ Diğer:.....	
2.	Forum Kayseri Alışveriş Merkezini biliyor musunuz ve gittiniz mi?	☐ Ailemden veya çevremden öğrendim ☐ Medyadan öğrendim ☐ Okulda öğrendim ☐ Diğer:.....		☐ Ailemle ve akrabalarım ile gittim ☐ Okulla gittim ☐ Arkadaşlarımla gittim ☐ Diğer:.....	
3.	Ali Dağı'nı biliyor musunuz ve gittiniz mi?	☐ Ailemden veya çevremden öğrendim ☐ Medyadan öğrendim ☐ Okulda öğrendim ☐ Diğer:.....		☐ Ailemle ve akrabalarım ile gittim ☐ Okulla gittim ☐ Arkadaşlarımla gittim ☐ Diğer:.....	
4.	Erciyes Dağı'nı biliyor musunuz ve gittiniz mi?	☐ Ailemden veya çevremden öğrendim ☐ Medyadan öğrendim ☐ Okulda öğrendim ☐ Diğer:.....		☐ Ailemle ve akrabalarım ile gittim ☐ Okulla gittim ☐ Arkadaşlarımla gittim ☐ Diğer:.....	

		BİLİYORUM	BİLMİYORUM	GİTTİM	GİTMEDİM
5.	Yamula Barajı'nı biliyor musunuz ve gittiniz mi?	☐ Ailemden veya çevremden öğrendim ☐ Medyadan öğrendim ☐ Okulda öğrendim ☐ Diğer:.....		☐ Ailemle ve akrabalarım ile gittim ☐ Okulla gittim ☐ Arkadaşlarımla gittim ☐ Diğer:.....	
6.	Sultansazlığı Milli Parkı'nı biliyor musunuz ve gittiniz mi?	☐ Ailemden veya çevremden öğrendim ☐ Medyadan öğrendim ☐ Okulda öğrendim ☐ Diğer:.....		☐ Ailemle ve akrabalarım ile gittim ☐ Okulla gittim ☐ Arkadaşlarımla gittim ☐ Diğer:.....	
7.	Kapuzbaşı Şelalesi'ni biliyor musunuz ve gittiniz mi?	☐ Ailemden veya çevremden öğrendim ☐ Medyadan öğrendim ☐ Okulda öğrendim ☐ Diğer:.....		☐ Ailemle ve akrabalarım ile gittim ☐ Okulla gittim ☐ Arkadaşlarımla gittim ☐ Diğer:.....	
8.	Nevşehir'de bulunan Peribacaları'nı biliyor musunuz ve gittiniz mi?	☐ Ailemden veya çevremden öğrendim ☐ Medyadan öğrendim ☐ Okulda öğrendim ☐ Diğer:.....		☐ Ailemle ve akrabalarım ile gittim ☐ Okulla gittim ☐ Arkadaşlarımla gittim ☐ Diğer:.....	
9.	Nevşehir'de bulunan Yeraltı Şehirlerini biliyor musunuz ve gittiniz mi?	☐ Ailemden veya çevremden öğrendim ☐ Medyadan öğrendim ☐ Okulda öğrendim ☐ Diğer:.....		☐ Ailemle ve akrabalarım ile gittim ☐ Okulla gittim ☐ Arkadaşlarımla gittim ☐ Diğer:.....	
10.	Aksaray'da bulunan İhlara Vadisi'ni biliyor musunuz ve gittiniz mi?	☐ Ailemden veya çevremden öğrendim ☐ Medyadan öğrendim ☐ Okulda öğrendim ☐ Diğer:.....		☐ Ailemle ve akrabalarım ile gittim ☐ Okulla gittim ☐ Arkadaşlarımla gittim ☐ Diğer:.....	

Aşağıdaki soruları cevaplayınız

11. Erciyes Dağı Kayseri şehir merkezine göre hangi yönde bulunur?

.....

12. Okuluza bir ait bir krokiyi incelediğinizde hangi yerleri görebileceğinizi isimleriyle belirtiniz.

.....

13. Kayseri ve yakın çevresinden iki doğal unsur, iki beşeri unsur yazınız.

.....

14. Son bir ay içerisinde Kayseri ve çevresinde görülen hava olaylarını yazınız.

.....

15. Kayseri'ye komşu olan illeri yazınız?

.....

16. Kayseri ve çevresi Türkiye Fiziki Haritası üzerinde hangi renkte gösterilir?

.....

17. Kayseri ve çevresinde en çok görülen doğal afetler nelerdir ve ne tür etkileri vardır?

.....

18. Kayseri nereye kurulmuştur? Kayseri ve çevresinin yeryüzü şekilleri hakkında bildiklerinizi yazınız.

.....

19. Kayseri ve çevresinin iklim özelliklerini yazınız.

.....

20. Kayseri ve çevresinde hangi tarım ürünleri yetiştirilir? Hangi bitki örtüsü görülür?

.....

21. Kayseri'nin nüfusu kaçtır?

.....

22. Kayseri'nin en önemli geçim kaynakları nelerdir? Bildiklerinizi yazınız.

.....

23. Kayseri ve çevresinde en çok görülen çevre sorunları nedir? Bildiklerinizi yazınız.

.....

EK 2: Anket Cevap Anahtarı

Anket maddeleri	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz
Erciyes Dağı Kayseri şehir merkezine göre hangi yönde bulunur?	Yeterli: Güney Güneybatı	Kısmen Yeterli: doğru yorum	Yetersiz: Yanlış yön veya boş bırakılması
Okulunuza bir ait bir krokiyi incelediğinizde hangi yerleri görebileceğinizi isimleriyle belirtiniz.	Yeterli: okul çevresinde en az üç ve daha fazla mekân ismi	Kısmen Yeterli: okul çevresinde iki mekân ismi	Yetersiz: Okul çevresinde olmayan mekânlar veya boş bırakılması
Kayseri ve yakın çevresinden iki doğal unsur, iki beşeri unsur yazınız.	Yeterli: iki Doğal unsur, iki beşeri unsur	Kısmen Yeterli: bir doğal unsur, bir beşeri unsur	Yetersiz: Sadece bir doğal ya da beşeri unsur veya boş bırakılması
Son bir ay içerisinde Kayseri ve çevresinde görülen hava olaylarını yazınız.	Yeterli: Güneşli Yağmurlu	Kısmen Yeterli: Güneşli veya Yağmurlu en az bir tane	Yetersiz: son bir ay içerisinde görülmeyen veya boş bırakılması
Kayseri'ye komşu olan illeri yazınız?	Yeterli: Niğde, Sivas, Kahramanmaraş, Adana, Nevşehir, Yozgat (en az üç ve daha fazla)	Kısmen Yeterli: Kayseri'ye komşu illerden, iki komşu il	Yetersiz: komşu olmayan iller veya boş bırakılması
Kayseri ve çevresi Türkiye Fiziki Haritası üzerinde hangi renkte gösterilir?	Yeterli: Kahverengi Açık Kahverengi ¹	Kısmen Yeterli: Turuncu, sarı	Yetersiz: Yanlış renk veya boş bırakılması
Kayseri ve çevresinde en çok görülen doğal afetler nelerdir ve ne tür etkileri vardır?	Yeterli: Kuraklık, don, dolu, heyelan/kaya düşmesi, sel, çığ (en az üç tane veya daha fazla) ²	Kısmen Yeterli: Deprem	Yetersiz: Görülmeyen doğal afet veya boş bırakılması

Anket cevap anahtarının devamı

Anket maddeleri	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz
Kayseri nereye kurulmuştur? Kayseri ve çevresinin yeryüzü şekilleri hakkında bildiklerinizi yazınız.	Yeterli: Dağ eteği Kayseri ovası (plato, ova, dağ, vadi) en az üç yeryüzü şekli	Kısmen Yeterli: iki doğru madde	Yetersiz: bir doğru madde veya boş bırakılması
Kayseri ve çevresinin iklim özelliklerini yazınız.	Yeterli: Karasal iklim ve açıklama	Kısmen Yeterli: sadece açıklama (kısa)	Yetersiz: farklı iklim veya boş bırakılması
Kayseri ve çevresinde hangi tarım ürünleri yetiştirilir? Hangi bitki örtüsü görülür?	Yeterli: Buğday, Arpa, Şeker pancarı, Patates, çavdar, baklagiller... ³ Bozkır bitki örtüsü	Kısmen Yeterli: Bozkır bitki örtüsü veya iki tarım ürünü	Yetersiz: yetişmeyen tarım ürünü veya boş bırakılması
Kayseri'nin nüfusu kaçtır?	Yeterli: 1.421.455 (TÜİK, 2020) ⁴	Kısmen Yeterli: 1.000.000	Yetersiz: 1.000.000 altı veya 1.500.000 üstü ya da boş bırakılması
Kayseri'nin en önemli geçim kaynakları nelerdir? Bildiklerinizi yazınız	Yeterli: sanayi, ticaret, tarım, turizm (En az üç ve daha fazla doğru madde) ⁵	Kısmen Yeterli: iki doğru madde	Yetersiz: bir madde veya boş bırakılması
Kayseri ve çevresinde en çok görülen çevre sorunları nedir? Bildiklerinizi yazınız.	Yeterli: Atık, su kirliliği, erozyon, hava kirliliği, gürültü kirliliği ⁶ . (En az üç ve daha fazla doğru madde)	Kısmen Yeterli: iki doğru madde	Yetersiz: bir madde ya da boş bırakılması

not/atıf: 1. Türkiye Fiziki Haritası (Atalay, 2011)

2. Doğal Afetler (AFAD, 2020)

3. Tarım ürünleri (Kayseri Tarım Orman İl Müdürlüğü, 2020)

4. Nüfus (TÜİK, 2020)

5. Geçim kaynakları (Kayseri Tarım Orman İl Müdürlüğü, 2020)

6. Çevre sorunları (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2020).

EK 3: Normallik Testleri

Kayseri ve Yakın Çevresinde Bulunan Mekânları Bilme Durumu Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Kayseri'deki Kapalı Çarşı'yı biliyor musunuz?	,540	452	,000	,171	452	,000
Forum Kayseri Alışveriş Merkezini biliyor musunuz?	,540	452	,000	,233	452	,000
Ali Dağı'nı biliyor musunuz?	,515	452	,000	,417	452	,000
Erciyes Dağı'nı biliyor musunuz?	,541	452	,000	,193	452	,000
Yamula Barajı'nı biliyor musunuz?	,371	452	,000	,632	452	,000
Sultansazlığı Milli Parkı'nı biliyor musunuz?	,391	452	,000	,623	452	,000
Kapuzbaşı Şelalesi'ni biliyor musunuz?	,366	452	,000	,633	452	,000
Nevşehir'de bulunan Peribacaları'nı biliyor musunuz?	,517	452	,000	,410	452	,000
Nevşehir'de bulunan Yeraltı Şehirlerini biliyor musunuz?	,404	452	,000	,615	452	,000
Aksaray'da bulunan İhlara Vadisi'ni biliyor musunuz?	,394	452	,000	,621	452	,000

a. Lilliefors Significance Correction

Kayseri ve Yakın Çevresinde Bulunan Mekânlara Gitme Durumu Normallik Testi

	Tests of Normality					
	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Kayseri'deki Kapalı Çarşı'ya gittiniz mi?	,532	452	,000	,332	452	,000
Forum Kayseri Alışveriş Merkezine gittiniz mi?	,524	452	,000	,378	452	,000
Ali Dağı'na gittiniz mi?	,373	452	,000	,631	452	,000
Erciyes Dağı'na gittiniz mi?	,467	452	,000	,540	452	,000
Yamula Barajı'na gittiniz mi?	,423	452	,000	,599	452	,000
Sultansazlığı Milli Parkı'na gittiniz mi?	,504	452	,000	,454	452	,000
Kapuzbaşı Şelalesi'ne gittiniz mi?	,445	452	,000	,573	452	,000
Nevşehir'de bulunan Peribacaları'na gittiniz mi?	,375	452	,000	,630	452	,000
Nevşehir'de bulunan Yeraltı Şehirlerine gittiniz mi?	,431	452	,000	,590	452	,000
Aksaray'da bulunan Ihlara Vadisi'ne gittiniz mi?	,526	452	,000	,366	452	,000

a. Lilliefors Significance Correction

Ankette Yer Alan Açık Uçlu Sorular Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Erciyes Dağı Kayseri şehir merkezine göre hangi yönde bulunur?	,514	452	,000	,421	452	,000
Okulunuza bir ait bir krokiyi incelediğinizde hangi yerleri görebileceğinizi isimleriyle belirtiniz	,367	452	,000	,706	452	,000
Kayseri ve yakın çevresinden iki doğal unsur, iki beşeri unsur yazınız	,300	452	,000	,768	452	,000
Son bir ay içerisinde Kayseri ve çevresinde görülen hava olaylarını yazınız.	,293	452	,000	,735	452	,000
Kayseri'ye komşu olan illeri yazınız?	,261	452	,000	,791	452	,000
Kayseri ve çevresi Türkiye Fiziki Haritası üzerinde hangi renkte gösterilir?	,376	452	,000	,696	452	,000
Kayseri ve çevresinde en çok görülen doğal afetler nelerdir ve ne tür etkileri vardır	,323	452	,000	,741	452	,000
Kayseri nereye kurulmuştur?						
Kayseri ve çevresinin yeryüzü şekilleri hakkında bildiklerinizi yazınız.	,516	452	,000	,377	452	,000
Kayseri ve çevresinin iklim özelliklerini yazınız.	,401	452	,000	,631	452	,000
Kayseri ve çevresinde hangi tarım ürünleri yetiştirilir? Hangi bitki örtüsü görülür?	,369	452	,000	,704	452	,000
Kayseri'nin nüfusu kaçtır?	,476	452	,000	,516	452	,000
Kayseri'nin en önemli geçim kaynakları nelerdir? Bildiklerinizi yazınız.	,422	452	,000	,630	452	,000
Kayseri ve çevresinde en çok görülen çevre sorunları nedir? Bildiklerinizi yazınız.	,470	452	,000	,543	452	,000

a. Lilliefors Significance Correction

EK 4: Veli Onay Formu

“Ortaokul 6.Sınıf Öğrencilerinin Yakın Çevre Farkındalığının İncelenmesi” Adlı Tez Araştırması Veli Onay Formu

Sayın Veli,

“Ortaokul 6.sınıf öğrencilerinin yakın çevre farkındalığının incelenmesi” adlı araştırma için veri toplama amacıyla anket uygulanacaktır. Anketteki bilgiler özel bilgi içermemektedir ve kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir, ses kaydı, görüntü (video) çekimi yapılmayacaktır. Anketteki sorulara verilen cevaplar sadece araştırmanın amacına yönelik kullanılacak ve kesinlikle gizli kalacaktır.

Velisinin adı ve soyadı:

Tarih:

Velisinin imzası:

Öğrencinin imzası:

Tarih:

Araştırmacının adı ve soyadı: Berat Nazlı ŞAHİN

Adres: M [REDACTED] eri

Telefon: 0 [REDACTED]

İmza: [REDACTED]

EK 5: Etik Kurul Onay Formu

BAŞVURU NO: 338

ERCİYES ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU PROJE ONAY FORMU

Projenin Adı	"Ortaokul 6.Sınıf Öğrencilerinin Yakın Çevre Farkındalığının İncelenmesi"	
Projenin Niteliği	Yüksek Lisans/Uzmanlık/Doktora Tezi	
Proje Araştırmacıları	Berat Nazlı ŞAHİN (Sorumlu Araştırmacı) Prof. Dr. Mustafa ÖZTÜRK (Danışman)	
Sorumlu Araştırmacının Haberleşme Bilgileri	Berat Nazlı ŞAHİN (Sorumlu Araştırmacı) Prof. Dr. Mustafa ÖZTÜRK (Danışman)	
	M. [REDACTED] ığı T. [REDACTED]	
	E-posta adresi: [REDACTED]mail.com	

KARAR:

Etik Kurulumuza başvuran Berat Nazlı ŞAHİN'in, "Ortaokul 6.Sınıf Öğrencilerinin Yakın Çevre Farkındalığının İncelenmesi" adlı çalışması değerlendirilerek aşağıdaki sonuca ulaşılmıştır.

- Proje etik açıdan uygun bulunmuştur. ☒
- Projenin etik açıdan geliştirilmesi gerekmektedir. ☐
- Proje etik açıdan uygun bulunmamıştır. ☐

27/07/2021

	ADI SOYADI	İMZA
Etik Kurul Başkanı	Prof. Dr. [REDACTED] LIÇ	[REDACTED]
Etik Kurul Başkan Yrd.	Prof. Dr. [REDACTED] MAN	[REDACTED]
Üye	Prof. Dr. [REDACTED] IZ	[REDACTED]
Üye	Prof. Dr. [REDACTED] GÖZ	[REDACTED]
Üye	Prof. Dr. [REDACTED] IN	[REDACTED]
Üye	Prof. Dr. [REDACTED] UT	[REDACTED]
Üye	Prof. Dr. [REDACTED] IR	[REDACTED]
Üye	Prof. Dr. [REDACTED] SE	[REDACTED]
Üye	Doç. Dr. [REDACTED] EL	[REDACTED]

EK 6: Araştırma Uygulama İzni

EÜ Gelen Evrak Tarih ve Sayısı: 11.08.2021-98853

T.C.
KAYSERİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-47882400-604.01.01-29316280
Konu : Araştırma Uygulama İzni Hk.
(Berat Nazlı ŞAHİN)

10.08.2021

ERCİYES ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi: 12/07/2021 tarihli ve 87222 sayılı yazısı.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilimler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Berat Nazlı ŞAHİN'in "Ortaokul 6. Sınıf Öğrencilerinin Yakın Çevre Farkındalığının İncelenmesi" konulu Yüksek Lisans tezi isimli çalışmasının uygun görüldüğüne dair 10/08/2021 tarih ve 29312839 sayılı Müdürlük Oluru ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Bilal Yılmaz ÇANDIROĞLU
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek;

- Araştırma İzin Onayı (1 adet)
- Mühürlü Ölçek Örnekleri (5 sayfa)
- Yazı ve Ekleri (20 sayfa)

Adres :

Telefon No : 0 (352) 330 11 25
E-Posta: yuksekogretimyurdisi38@meh.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: İŞEN

Unvan : Şef

Faks:3523209503

İnternet Adresi: <https://www.gov.tr/meb-ebys>

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 72bd-54da-3a85-b4dd-25e0 kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı:	Berat Nazlı ŞAHİN
Uyruğu:	Türkiye (T.C)

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi	2022
Lisans	Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Coğrafya Bölümü	2014
Lise	Atatürk Kız Anadolu Lisesi, Malatya	2009

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
2017-2017	Özel Eğitimdeyiz Kamu Personeli Seçme Sınavı Hazırlık Kursu / Eskişehir	Coğrafya Öğretmeni
2016-2017	Özel Yeni Yöntem Özel Öğretim Kursu/ Eskişehir	Coğrafya Öğretmeni

YABANCI DİL

İngilizce